

Munca copiilor în Republica Moldova: Rezultatele cercetării din 2009 vizând activitățile copiilor

Munca copiilor în Republica Moldova:

Rezultatele cercetării din 2009 vizând activitățile copiilor

Iulie 2010

**Programul
Internațional
pentru
Eliminarea
Muncii Copilului
(IPEC)**

**Organizația Internațională a Muncii (OIM)
Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova**

Pentru drepturi de reproducere, se va depune cerere la departamentul Publicații al OIM (Drepturi și Permisuni), 2010 Organizația Internațională a Muncii CH-1211 Geneva 22, Elveția, sau prin email: pubdroit@ilo.org sau la Biroul Național de Statistică, str. Grenoble, 106, Chișinău-MD 2019, Republica Moldova. Părți mici de text pot fi reproduce fără autorizație, cu condiția că se va indica sursa. Pentru drepturile de traducere se va depune cerere la OIM, care acționează din partea ambelor părți, la adresa menționată mai sus. Astfel de cereri, adresate Organizației Internaționale a Muncii, sunt binevenite. Bibliotecile, instituțiile și alți utilizați înregistrați ca organizații cu drepturi de reproducție pot face copii în accord cu licența primită. Vizitați www.ifro.org pentru a găsi organizații cu drepturi de reproducere în țara dvs.

OIM; BNS

Munca copiilor în Republica Moldova: Rezultatele cercetării din 2009 vizând activitățile copiilor / Organizația Internațională a Muncii; Programul Internațional pentru Eliminarea Muncii Copilului al OIM; Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova - Chișinău: OIM, 2010

BNS ISBN: 978-9975-4120-9-4 / 331-053.2 (478) (047)=135.1=111 / M95

OIM ISBN: 978-92-2-123903-1 (Tipar); 978-92-2-123904-8 (Web PDF)

sondaj / munca copiilor / copii care muncesc / școlarizare / Republica Moldova - 13.01.2

NOTĂ

Această publicație a fost elaborată de către D-na Meltem Dayioğlu pentru Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova și coordonat de Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova și oficiul IPEC Geneva.

UNICEF Moldova a contribuit financiar la fortificarea capacităților BNS de colectare a datelor privind munca copiilor și la tipărirea rezultatelor.

Fondurile pentru realizarea acestei publicații commune au fost oferite de Guvernul Canadian (Proiect INT/06/00/CAN).

Această publicație nu reflectă, în mod obligatoriu, viziunile sau politicile Guvernului Canadian, nici menționarea mărcilor, produselor sau organizațiilor comerciale, nu implică acordul Guvernului Canadian.

Denumirile utilizate în publicație și modul de prezentare al datelor nu exprimă nici-o opinie a OIM sau BNS referitor la statutul legal al oricărui stat, regiune, teritoriu sau al autorităților, sau referitor la delimitarea frontierelor.

OIM și BNS nu poartă nici-o responsabilitate pentru inexactități, erori sau uz incorect al datelor din raport.

Tipărit de BNS, Chișinău, Republica Moldova

Pregătit pentru tipar de tipografie NOVA IMPRIM

Desenul de pe copertă a fost realizat de către Nicoleta Rotari, 8 ani, în cadrul concursului de desene „Aceasta este copilăria mea.”, organizat cu sprijinul ILO-IPEC cu prilejul Zilei Mondiale Împotriva Muncii Copilului în iunie 2010.

MULȚUMIRI

Acest raport a beneficiat de comentariile valoroase ale echipelor de specialiști OIM din Geneva și Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova. Aș dori, în special, să exprim mulțumiri d-lui Mustafa Hakkı Özel, Statistician principal al Programului Internațional de Eliminare a Muncii Copilului; d-nei Elena Vatcarau, Șef Direcția statistică pieței forței de muncă și demografiei; d-nei Elena Basarab, Șef, Secția statistică ocupării forței de muncă; d-lui Lilian Galer, Șef, Secția cercetări prin sondaj; d-lui Vladimir Ganta, Consultant, Secția statistică ocupării forței de muncă; și d-nei Cristina Verdeș, Consultant, Secția statistică ocupării forței de muncă pentru contribuțiile dumnealor la diferite etape de realizare a raportului. La fel, sunt foarte recunoscătoare d-nei Deborah Semel Demirtaş pentru asistență la editarea raportului.

Meltem Dayioğlu

*Departmentul de Economie al Universității
Technique pentru Asia Mijlocie din Ankara, Turcia; și Centrul Asiei
Centrale și Caucazului Contemporan al Universității Școlii Londoneze
pentru Studii în Orient și Africa din Marea Britanie*

CUPRINS

Pagina

PREFAȚĂ	ix
SUMAR EXECUTIV	xi
INTRODUCERE	1
COMPARTIMENTUL 1: Metodologia cercetării și setul de date	3
1.1. Designul eșantionului	3
1.2. Chestionare	3
1.3. Distribuția copiilor după vârstă și locul de reședință	4
1.4. Structura gospodăriilor care au copii	5
1.5. Definițiile persoanelor ocupate și a copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului	6
COMPARTIMENTUL 2: Activitățile copiilor și natura muncii lor	9
2.1. Date demografice și caracteristici generale ale pieței muncii	9
2.2. Activitățile copiilor	14
2.2.1. Ocuparea	14
2.2.2. Activitățile gospodărești	16
2.2.3. Școala	18
2.2.4. Copiii în activități multiple	19
2.3. Natura ocupării copiilor pe piața muncii	20
2.3.1. Activitatea economică, ocupația, amplasarea locului de muncă	20
2.3.2. Statutul profesional	21
2.3.3. Câștigurile	21
2.3.4. Munca copilului	22
2.4. Caracteristicile gospodăriilor cu copii ocupați	25
2.4.1. Mărimea și componența gospodăriei	25
2.4.2. Statutul migrațional	26
2.4.3. Gospodăriile conduse de femei	26
2.4.4. Bunurile gospodăriei	27
2.4.5. Diferențierea urban-rural	27
2.4.6. Diferențierea regională	27
COMPARTIMENTUL 3: Factorii determinanți ai ocupării copilului, muncii copilului și școlarizării	29
3.1. Factorii determinanți ai ocupării copilului	30
3.1.1. Corelarea dintre ocuparea fetelor și băieților	34
3.1.2. Factorii determinanți ai ocupării salariate	35
3.2. Factorii determinanți ai muncii copilului	35
3.2.1. Corelările muncii copilului pentru băieți și fete	38
3.3. Factorii determinanți ai școlarizării copilului	39
3.3.1. Factorii determinanți ai școlarizării pentru băieți și fete	41
COMPARTIMENTUL 4: Sănătatea și școlarizarea copiilor ocupați	43
4.1. Starea sănătății copiilor ocupați	43
4.2. Rezultatele școlarizării copiilor ocupați și celor care nu lucrează	45
4.2.1. Ratele de frecvență a școlii	45
4.2.2. Vârsta la care începe școlarizarea	47
4.2.3. Zile absente de la școală	47
4.2.4. Formarea profesională	48
CONCLUZII	49
REFERINȚE	52
ANEXE	53
Anexa A: Concepte și definiții	53
Anexa B: Ocupațiile periculoase (definite în conformitate cu CORM)	56
Anexa C: Probabilitatea ocupării salariate în baza ecuațiilor probit	59
Anexa D: Metodologia de eșantionare	61
Anexa E: Chestionarele AC	67

Lista tabelelor

Tabelul ES.1: Distribuția copiilor – băieți și fete – după grupa de vârstă și activitatea economică	xi
Tabelul ES.2: Proporția copiilor (7-17 ani) implicați în activități multiple după sexe (%)	xii
Tabelul ES.3: Ratele de frecventare a școlii după sex, vârstă și statut profesional (%).....	xii
Tabelul ES.4: Distribuția copiilor în ocupare după activitatea economică (%)	xii
Tabelul ES.5: Distribuția copiilor care lucrează după ocupație (%)	xiii
Tabelul ES.6: Distribuția băieților și fetelor ocupate după statutul profesional (%).....	xiii
Tabelul ES.7: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după tipurile de risc cu care se confruntă (%).....	xiv
Tabelul 1.1: Distribuția unităților primare de eșantionare (UPE).....	3
Tabelul 1.2: Proporția persoanelor desemnate pentru a răspunde la chestionar după vârstă.....	4
Tabelul 1.3: Distribuția eșantionului de copii după vârstă și loc de reședință (neponderat)	4
Tabelul 1.4: Distribuția copiilor (în %) după grupe de vârstă și loc de reședință (ponderat).....	5
Tabelul 1.5: Relațiile dintre copii și capul gospodăriei după grupe de vârstă (în %).....	5
Tabelul 1.6: Structura gospodăriei copilului (în %)	5
Tabelul 1.7: Cadrul conceptual: identificarea statistică a muncii copilului	7
Tabelul 2.1: Distribuția populației după grupe de vârstă și relația cu piața muncii.....	10
Tabelul 2.2: Distribuția populației utilizând definiția mai vastă a ocupării	10
Tabelul 2.3: Participarea la forța de muncă și rata șomajului după vârstă și sexe (%).....	11
Tabelul 2.4: Distribuția populației ocupate după vârstă și activitatea economică (%).....	11
Tabelul 2.5: Distribuția bărbaților ocupați după vârstă și activitatea economică	12
Tabelul 2.6: Distribuția femeilor ocupate după vârstă și activitatea economică	13
Tabelul 2.7: Distribuția bărbaților și femeilor ocupate după ocupații (%)	13
Tabelul 2.8: Distribuția bărbaților și femeilor ocupate după statutul profesional (%)	14
Tabelul 2.9: Distribuția populației ocupate după vârstă și statut profesional (%).....	14
Tabelul 2.10: Distribuția copiilor după vârstă și relația cu piața muncii	15
Tabelul 2.11: Distribuția băieților și fetelor după vârstă și relația cu piața muncii.....	15
Tabelul 2.12: Distribuția copiilor ocupați după orele lucrate și sexe (%)	15
Tabelul 2.13: Prevalența muncii în rândul copiilor pe parcursul ultimelor 12 luni.....	15
Tabelul 2.14: Copiii care îndeplinesc activități gospodărești după vârstă.....	16
Tabelul 2.15: Copiii implicați în activități gospodărești după vârstă și sexe	16
Tabelul 2.16: Tipurile de activități gospodărești îndeplinite de copii (%).....	17
Tabelul 2.17: Numărul mediu de ore pe săptămână pentru activități gospodărești	17
Tabelul 2.18: Distribuția copiilor după orele de activități gospodărești pe săptămână (%)	17
Tabelul 2.19: Ratele de frecventare a școlii după sex, vârstă și statut profesional (%).....	18
Tabelul 2.20: Frecventarea școlii după sex, vârstă, activități gospodărești (%).....	19
Tabelul 2.21: Proporția copiilor (7-17 ani) implicați în activități multiple după sexe (%)	19
Tabelul 2.22: Distribuția copiilor ocupați după tipul activității economice (%)	20
Tabelul 2.23: Distribuția copiilor ocupați după ocupație (%)	20
Tabelul 2.24: Distribuția copiilor ocupați după amplasarea locului de muncă (%).....	20
Tabelul 2.25: Distribuția copiilor ocupați după statut profesional (%)	21
Tabelul 2.26: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după tipurile de riscuri cu care se confruntă (%).....	22
Tabelul 2.27: Proporția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului care se confruntă cu condiții de lucru sau tratament nefavorabil la locul de muncă (%)	23
Tabelul 2.28: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după activitatea economică (%)	24
Tabelul 2.29: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după ocupație (%).....	24
Tabelul 2.30: Mărimea și componența gospodăriei	25
Tabelul 2.31: Structura gospodăriei copiilor ocupați și celor care lucrează în condiții de muncă a copilului (%)	25
Tabelul 2.32: Proporția copiilor cu membri migranți (în %)	26
Tabelul 2.33: Incidența ocupării și muncii copilului în rândul copiilor după regiuni	27
Tabelul 2.34: Incidența ocupării și muncii copilului în rândul copiilor după regiune și sex.....	28
Tabelul 3.1: Probabilitatea ocupării copilului în baza ecuațiilor Probit	31

Tabelul 3.2: Probabilitatea estimată de ocupare după statutul migrațional (%)	33
Tabelul 3.3: Probabilitatea muncii copilului în baza ecuațiilor Probit	36
Tabelul 3.4: Probabilitatea frecventării școlii de către copiii de 16 și 17 ani în baza ecuațiilor Probit.....	39
Tabelul 3.5: Probabilitatea estimată de frecventare a școlii, după structura gospodăriei	39
Tabelul 3.6: Probabilitatea estimată a frecventării școlii după structura gospodăriei (%)	42
Tabelul 4.1: Maladiile/leziunile copiilor, induse de muncă (%).....	43
Tabelul 4.2: Consecințele celor mai serioase maladii/leziuni ale copilului (%).....	44
Tabelul 4.3: Proportia copiilor care lucrează în condiții nefavorabile (%).....	44
Tabelul 4.4: Copiii supuși unui tratament nefavorabil la locul de muncă (%)	45
Tabelul 4.5: Cel mai înalt nivel școlar frecventat de copiii de 16-17 ani care nu mai merg la școală	46
Tabelul 4.6: Cea mai mare clasă frecventată în gimnaziu de copiii de 16-17 ani care nu mai merg la școală.....	46
Tabelul 4.7: Cel mai înalt nivel școlar frecventat de copiii de 16-17 ani care nu mai merg la școală, după sexe	46
Tabelul 4.8: Vârsta de înscriere la școala primară a copiilor ocupați și neocupați, %	47
Tabelul A.1: Cadrul conceptual: identificarea statistică a muncii copilului	54
Tabelul C.1: Probabilitatea ocupării salariate în baza ecuațiilor probit	59
Tabelul D.1: Schema includerii grupelor rotaționale ale AFM în studiul AC, tr. IV 2009.....	62
Tabelul D.2: Volumul eșantionului estimat pentru studiul CLS	62
Tabelul D.3: Distribuția non-răspunsurilor totale după cauze.....	64
Tabelul D.4: Coeficienții de ajustare utilizați pentru lunile de cercetare.....	65
Tabelul D.5: Coeficienții de calibrare după sex.....	65
Tabelul D.6: Coeficienții de calibrare după mediu de reședință.....	65
Tabelul D.7: Coeficienții de calibrare după vârstă	66
Tabelul D.8: Coeficienții de calibrare după zonă	66

Lista graficelor

Figura 2.1: Piramida populației, după vârstă și sex	9
Figura 3.1: Probabilitatea prognizată a ocupării după categorii de vârstă	32
Figura 3.2: Probabilitatea prognizată a ocupării după categorii de vârstă și sexe	34
Figura 3.3: Probabilitatea prognizată a muncii copilului după categorii de vârstă.....	37
Figura 3.4: Probabilitatea prognizată a muncii copilului după categorii de vârstă și sexe	38

PREFAȚĂ

Munca copiilor este fenomenul care atrage tot mai mult atenția comunităților, inclusiv și în Republica Moldova. Acțiunile privind prevenirea și eliminarea muncii copiilor au fost și rămân o prioritate pentru importante organisme internaționale și guverne naționale.

În urma ratificării unor instrumente internaționale, printre care și Convenția Organizației Internaționale a Muncii (OIM) nr. 138 privind vârsta minimă de angajare și Convenția OIM nr. 182 privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor și acțiunea imediată în vederea eliminării lor, Republică Moldova s-a angajat să întreprindă măsurile necesare pentru combaterea muncii copiilor la nivel național.

Elaborarea și implementarea unor politici eficiente în acest domeniu necesită o analiză multilaterală a fenomenului în cauză. Pentru analiza, evaluarea și soluționarea problemei muncii copiilor sunt necesare date statistice comprehensive, calitative și comparabile la nivel internațional.

În aceste scopuri, în trimestrul IV 2009, Biroul Național de Statistică (BNS) a realizat cercetarea statistică asupra gospodăriilor populației Activitățile copiilor în Republica Moldova. Cercetarea statistică a fost lansată în conformitate cu „Rezoluția privind statistica muncii copiilor”, adoptată de Conferința a 18 Internațională a Statisticienilor Muncii (decembrie 2008).

Analiza rezultatelor cercetării statistice, prezentate în acest raport, va contribui la o înțelegere mai bună a naturii și caracteristicilor muncii copiilor în Moldova, a factorilor care îi determină să lucreze, precum și a impactului pe care îl are munca asupra sănătății și școlarizării copiilor. Cunoașterea acestor aspecte este foarte importantă pentru stabilirea și implementarea efectivă a activităților de prevenire și eliminare a muncii copiilor în Republica Moldova.

Raportul analitic oferă informații valoroase nu doar specialiștilor implicați direct în acțiuni de combatere a muncii copiilor, ci și întregii societăți, oferind o imagine obiectivă, fundamentată științific, asupra fenomenului muncii copilului în Republica Moldova.

Realizarea cercetării statistice, elaborarea și publicarea raportului analitic au fost posibile datorită suportului oferit Biroului Național de Statistică de către Organizația Internațională a Muncii, Programul de Informare statistică și Monitorizare a Muncii Copilului în cadrul Programului Internațional de Eliminare a Muncii Copilului (SIMPOC/IPEC) și Fondul Națiunilor Unite pentru Copii în Moldova (UNICEF).

Folosindu-ne de ocazie, exprimăm atitudine de recunoștință pentru dl Mustafa Hakki Ozel, expert internațional IPEC, care a asistat BNS pe toată perioada de organizare și realizare a cercetării. De asemenea, aducem sincere mulțumiri autorului raportului analitic, dnei Meltem Dayioğlu, Departamentul de Economie al Universității Tehnice din Orientul Mijlociu, (Ankara, Turcia), Centrul Asiei Centrale și Caucazului Contemporan, Școala pentru Studii Orientale și Africane, Universitatea din Londra (Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord).

Lucia SPOIALĂ,
Director general
Biroul Național de Statistică
al Republicii Moldova

Sergiu SAINCIUC,
Viceministru, Ministerul Muncii, Protecției
Sociale și Familiei al Republicii Moldova
Președinte al Comitetului Național Director
pentru IPEC

SUMAR EXECUTIV

Scopul acestui raport rezidă în înțelegerea prevalenței ocupării și muncii copilului în Moldova, corelării ocupării cu școlarizarea, și posibilelor consecințe ale ocupării măsurate prin sănătatea copiilor și rezultatele școlarizării. În acest scop au fost utilizate datele Cercetării vizând Activitățile Copiilor (AC) realizate în 2009 de către Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova în colaborare cu ILO-IPEC și UNICEF. Cercetarea AC a fost menită să ofere indicatori cu privire la trei aspecte principale din viața copilului: activitatea economică, școlarizarea și activitățile gospodărești. Cercetarea a fost realizată ca un modul la Ancheta Forței de Muncă (AFM) – o cercetare continuă și permanentă. Mărimea totală a eșantionului a inclus 11.526 de gospodării și 34.157 de persoane, din care 6.784 au fost copii cu vârsta cuprinsă între 5-17 ani.

În conformitate cu estimările cercetării AC bazate pe datele pentru săptămâna ce precedă cercetarea, 177.872 de copii care reprezintă 29,8% de copii cu vârsta de 15-17 ani sunt economic activi (adică fac parte din forța de muncă). Numărul de șomeri în segmentul celor de 15-17 ani (pentru care este disponibilă informația cu privire la șomaj) este foarte mic, astfel copiii economic activi sunt predominant cei care sunt ocupați. Rata de activitate economică este destul de mare pentru copiii - băieți și fete, iar diferența medie dintre cele două grupe este destul de substanțială reprezentând 11 puncte procentuale. Uimitor este faptul cu privire la cifrele vizând ocuparea copiilor prezentate în *Tabelul ES.1* ține de rata înaltă de ocupare în rândul celor mai mici. Rata ocupării este de 17,6% pentru băieții de 5-11 ani. Odată cu creșterea vârstei, crește și rata ocupării: aproape jumătate din băieții de 12-14 ani și cei de 15-17 ani sunt ocupați. În cazul fetelor cifra dată atinge nivelul de 35%. În pofida ratei înalte de ocupare în rândul copiilor, orele de lucru per săptămână pot fi considerate a fi la un nivel redus, fiind estimate la nouă ore pe săptămână.

Tabelul ES.1: Distribuția copiilor – băieți și fete – după grupa de vârstă și activitatea economică

(în mii)	5-17 ani		5-11 ani		12-14 ani		15-17* ani	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Total copii	304	293	139	132	176	74	89	87
Ocupați	107	70	24	13	39	26	44	31
Forța de muncă	107	71	24	13	39	26	44	32
Rata ocupării (%)	35,1	24,0	17,6	9,8	50,9	35,5	48,9	35,8
RPFM, %	35,3	24,1	17,6	9,8	50,9	35,5	49,6	36,1

Notă: *Forța de muncă include persoanele ocupate și șomerii. Șomajul este relevant pentru categoria de 15-17 ani. RPFM se referă la Rata de Participare la Forța de Muncă. **Numărul de șomeri în segmentul celor de 15-17 ani este prea mic pentru a produce estimări fiabile.

Majoritatea băieților și fetelor (83,5% și 88,7%) mai îndeplinesc și activități gospodărești pentru membrii gospodăriei lor. Dacă pentru copiii de 5-11 ani, proporția celor care sunt implicați în activități gospodărești este de 76,9%, nivelul dat sporește până la 95,7% pentru copiii cu vârsta de 12-14 ani și până la 92% pentru cei de 15-17 ani. Aceste cifre ne indică faptul că este destul de neobișnuit, mai cu seamă în cazul copiilor mai mari, să nu se ocupe de activitățile gospodărești.

Marea majoritate a copiilor cu vârsta de școlarizare (7-15 ani) frecventează școala. Chiar și în rândurile copiilor mai mari, ratele de frecvență a școlii sunt estimate la nivelul de 77,7% pentru băieți și 89,2% pentru fete.

Drept rezultat al ratelor înalte de frecvență a școlii și implicare a majorității copiilor în activitățile gospodărești, 57,8% de copii cu vârsta cuprinsă între 7-17 ani combină frecvențarea școlii cu câteva ore de lucru casnic (*Tabelul ES.2*). O altă parte destul de mare (30,1%) frecventează școala și în același timp lucrează și îndeplinește și lucru casnic. Cota copiilor care sunt implicați doar numai în activități economice este sub 0,4%, iar cota celor care sunt implicați doar numai în activități casnice este de 0,9%.

Tabelul ES.2: Proporția copiilor (7-17 ani) implicați în activități multiple după sexe (%)

	Total	Băieți	Fete
Școală + activitate economică + activități casnice	30,1	34,2	25,8
Școală + activitate economică	0,7	1,3	0,0
Școală + activități casnice	57,8	50,2	65,7
Activitate economică + activități casnice	2,4	3,4	1,4
Doar școală	7,0	8,5	5,4
Doar activitatea economică	0,3	0,4	0,1
Doar activități casnice	0,9	1,0	0,9
Nici nu învață, nici nu lucrează, nici activități casnice	0,9	1,1	0,7

Deși în cazul copiilor de vârstă școlară obligatorie nu există diferențe considerabile în ceea ce privește ratele de frecvență a școlii între copiii care lucrează și cei care nu lucrează, în cazul copiilor mai mari sunt înregistrate rate semnificativ mai mici pentru aspectul dat (*Tabelul ES.3*). Totuși, majoritatea celor care părăsesc sistemul educațional finalizează învățământul obligatoriu. Pe de altă parte, ratele de frecvență a școlii pentru băieți și fete par să fie independente de implicarea acestora în activitățile gospodărești.

Tabelul ES.3: Ratele de frecvență a școlii după sex, vârstă și statut profesional (%)

	7-15 ani		16-17 ani	
Ratele de frecvență a școlii pentru:	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Toți copiii	98,8	99,4	77,7	89,2
Copiii care nu lucrează	98,6	99,3	87,8	92,7
Copiii care lucrează	99,0	99,6	66,0	82,6

Marea majoritate a copiilor care lucrează (95,3%) sunt ocupați în agricultură (*Tabelul ES.4*). Ei sunt mai cu seamă muncitori necalificați care îndeplinesc munci neremunerate pentru membrii gospodăriei lor (*Tabelele ES.5* și *ES.6*). Pe de altă parte, cota copiilor care muncesc pentru un venit este limitată la 7,1% de băieți ocupați și 4% de fete ocupate. Transferul spre muncile plătite deseori mai înseamnă și plecarea din sectorul agriculturii.

Tabelul ES.4: Distribuția copiilor în ocupare după activitatea economică (%)

Activitatea economică (CAEM ¹)	Toți	Băieți	Fete
Agricultura, economia vânatului, silvicultura și piscicultura	95,3	94,9	96,0
Industrie	0,7	0,8	0,5
Construcții	1,1	1,6	0,4
Comerț cu ridicata și amănuntul	1,4	1,0	2,1
Hoteluri și restaurante	0,3	0,3	0,2
Transporturi, depozitări și comunicații	0,1	0,2	0,0
Activități financiare, tranzacții imobiliare	0,1	0,1	0,1
Servicii colective, sociale și personale	0,3	0,3	0,4
Alte activități	0,7	1,0	0,4

¹ Clasificatorul Activităților din Economia Moldovei armonizat la NACE rev.1.1

Tabelul ES.5: Distribuția copiilor care lucrează după ocupație (%)

Ocupația (CORM ²)	Toți	Băieți	Fete
Specialisti cu nivel mediu de calificare	0,1	0,2	-
Functionari administrativi	0,1	0,2	-
Lucratori in servicii, gospodaria de locuinte si deservire comunala, comert si asimilati	1,0	0,4	1,9
Lucratori calificati in agricultura, silvicultura, vinatorie, piscicultura si pescuit	0,7	0,7	0,8
Muncitori calificati in intreprinderi industriale mari si mici, in meserii de tip artizanal, in constructii, transporturi, telecomunicatii, geologie si prospectarea geologica	0,5	0,6	0,3
Operatori, aparatisti, masinisti la instalatii si masini si lacatusi -asamblori	0,1	0,2	0,1
Muncitori necalificati în agricultură	94,3	94,0	94,7
Muncitori necalificati în alte domenii decât agricultura	3,2	3,8	2,2

Tabelul ES.6: Distribuția băieților și fetelor ocupate după statutul profesional (%)

Statutul profesional	Toți	Băieți	Fete
Salariați	4,0	4,8	2,9
Lucrători pe cont propriu	1,9	2,4	1,2
Lucrători familiali neremunerați	94,1	92,9	96,0
Numărul de ocupați (mii)	177,000	107,000	70,000

Definiția națională a *muncii copilului* cuprinde copiii implicați, atât în activități din granițele SCN³, cât și din afara acestui cadru. Activitățile din afara granițelor SCN includ copiii angajați în activități sau ocupații periculoase, copiii care au lucrat ore excesive pentru vârsta lor și copiii care lucrează în condiții periculoase. Activitățile din afara SCN, pe de altă parte, includ copiii angajați în activități casnice neplătite periculoase, definite ca lucru casnic îndeplinit de copii pentru alți membri ai gospodăriei mai mult de 27 ore pe săptămână. Estimat în acest fel, 109,000 copii s-au aflat în situație de *muncă a copilului*. Acest număr constituie 18.3% din toți copiii cu vârsta 5-17 ani și circa 60% care au avut o activitate economică. O analiză mai detaliată indică faptul, că problema *muncii copilului* în Moldova este generată în special de condițiile periculoase în care muncesc copiii – acest grup de copii constituie 62.1% din totalul copiilor aflați în situație de *muncă a copilului* și 90.5% din copiii care au îndeplinit munci periculoase (Tabel ES.7). Copiii prea mici pentru a munci chiar și o oră pe săptămână au constituit și o proporție importantă (24.4%) din copiii aflați în situație de *muncă a copilului*. Prin contrast, mai puțin de 15% din copii sunt clasificați în munca copilului datorită activității economice, ocupației sau orelor lucrate. Chiar și mai puțini copii (mai puțin de 1%) sunt clasificați în *munca copilului* datorită activităților periculoase neplătite executate în gospodărie.

Conform definiției naționale a muncii copilului, 18,3% din toți copiii cu vârsta cuprinsă între 5-17 ani sunt copii care lucrează în *condiții de muncă a copilului*. Această cifră corespunde cu circa 60% din copiii ocupați. La o examinare mai detaliată se vede că problema *muncii copilului* în Moldova sporește mai cu seamă din cauza *condițiilor* în care muncesc copii, fapt care afectează peste 60% din copiii care lucrează (Tabelul ES.6). Mai puțin de 15% din copii sunt clasificați drept copii care lucrează în *condiții de muncă a copilului* din cauza *activității economice* în care sunt implicați, *ocupației* pe care o dețin sau a *numărului de ore lucrate*. Copiii care sunt prea mici pentru a lucra chiar și o oră pe săptămână constituie o altă cotă semnificativă (24,4%) din numărul copiilor care lucrează în *condiții de muncă a copilului*.

² Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova armonizat la ISCO-88

Tabelul ES.7: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după tipurile de risc cu care se confruntă (%)

Munca copilului	Toți		Băieți		Fete	
Activități în granițele SCN	100		100		100	
a) Copii care îndeplinesc munci periculoase	68,6	100	70,5	100	65,2	100
În activități economice periculoase	1,8	2,6	2,4	3,4	0,7	1,1
În ocupații periculoase	3,7	5,4	4,4	6,2	2,5	3,8
Orele de lucru au depășit 42 ore/săptămână	1,0	1,5	1,0	1,4	1,0	1,5
Lucrează în condiții periculoase	62,1	90,5	62,7	88,9	61,0	93,6
b) Copii de 5-11 ani care lucrează	24,4	100	25,2	100	23,1	100
c) Copii de 12-14 ani care lucrează mai mult de 13 ore/săptămână, 15-16 ani care lucrează mai mult de 24 ore/săptămână, 17 ani care lucrează mai mult de 35 ore/săptămână	3,1	100	3,3	100	2,7	100
Activități în afara granițelor SCN						
d) Copii care îndeplinesc activități casnice mai mult de 27 ore pe săptămână	4,0	100	1,0	100	9,1	100
Numărul de copii în condiții de muncă a copilului	109,000		69,000		40,000	

În ciuda faptului că băieții constituie o proporție mai mare în *munca copilului* (63.1%), ambele grupuri de copii se confruntă cu riscuri similare (Tabel ES.7). Majoritatea (70.5% din băieți și 65.2% din fete) se regăsesc în munci periculoase. Adicional 25.2% băieți și 23.1% fete sunt clasificați în munca copilului din cauza că sunt prea mici pentru muncă. Acei care depășesc orele acceptate vârstei lor pentru a lucra la munci admisibile constituie 3.3% pentru băieți și 2.7% pentru fete din totalul *muncii copilului*. Probabil nu este surprinzător faptul, că proporția celor care au avut activități gospodărești neplătite în condiții periculoase este mai mare pentru fete (9.1%) decât pentru băieți (1%). În submulțimea copiilor încadrați în munci periculoase un procent al fetelor (93.6%) față de băieți (88.9%) se confruntă cu condiții nefavorabile de muncă. Prin contrast, o proporție mai mare a băieților (9.6%) din munca copilului față de cea a fetelor (4.9%) se regăsesc în activități și ocupații care cer îndepărtarea lor imediată de la astfel munci.

Cei mai principali factori-determinanți ai *ocupării* și *muncii copilului* par să fie vârsta copilului, mediul de reședință a copilului (urban sau rural) și faptul, dacă gospodăria copilului posedă gospodărie auxiliară. După cum ne arată și constatările empirice din alte țări în curs de dezvoltare, copiii mai mari din localitățile rurale și din gospodăriile care cultivă terenuri auxiliare (terenul de pe lângă casă care deservește membrii gospodăriei) sunt expuși unui risc substanțial mai mare de *ocupare* sau *muncă a copilului*. Băieții sunt într-o situație de risc mai mare atât în ceea ce privește *ocuparea* cât și *munca copilului*. Destul de interesant este faptul că copiii din gospodăriile cu migranți, în general, nu sunt într-o situație de risc mai redus pentru *ocupare* sau *muncă copilului*, ceea ce ar putea fi explicat prin omiterea remitențelor din modelul multivariat din cauza lipsei de date. Totuși, riscul muncii salariate în rândul copiilor este unul redus pentru cei care vin din gospodăriile cu migranți. În pofida faptului că ele prognozează *ocuparea* și *munca copilului*, nici reședința rurală și nici gospodăria auxiliară nu sunt niște corelări semnificative pentru a explica școlarizarea copiilor. Contrar practicii din multe alte țări în curs de dezvoltare, verificând caracteristicile individuale și cele ale gospodăriei, se poate concluziona, că fetele au o probabilitate mai mare de a frecventa școala.

În rândul copiilor care lucrează, 10,9% de băieți și 8,5% de fete au suferit de anumite maladii sau leziuni asociate cu munca pe parcursul celor 12 luni de până la cercetare, cea mai des întâlnită plângere fiind oboseala extremă. Totuși, doar numai în câteva cazuri boala/leziunea gravă a dus la ne-frecventarea școlii sau încetarea muncii. Circa 37,2% de băieți care lucrează și 35,2% de fete care muncesc în condiții de lucru nefavorabile (mai cu seamă

la temperaturi foarte înalte sau foarte joase , praf/fum sau cu instrumente periculoase), iar circa 7,5% de copii de ambele sexe s-au plâns de faptul că sunt tratați urât la lucru, cea mai des întâlnită plângere fiind strigătele constante. Analiza statutului profesional al acestor copii ne-a arătat că marea majoritatea din ei sunt lucrători familiali neremunerați.

Caracterul rural al țării și constatarea precum că fenomenul *muncii copilului* are loc mai cu seamă în cadrul gospodăriei solicită intervenții la nivel de gospodărie, fapt care necesită înțelegerea schimbărilor în cadrul gospodăriilor. Astfel, un prim pas ar putea fi sporirea conștientizării familiilor cu privire la riscurile potențiale la care se expun copii, ceea ce ar putea duce la îmbunătățirea condițiilor de lucru pentru copii într-un mod eficient. Faptul că majoritatea copiilor care lucrează frecventează școala oferă și el un mijloc convenabil de a ajunge la copii și de a spori nivelul lor de conștientizare a riscurilor la locul de muncă și drepturile lor garantate de *Convenția ONU despre Drepturile copilului* (CDC) și alte convenții internaționale. Înțelegerea necesităților copiilor care nu sunt la școală (mai cu seamă cei de 16-17 ani) și aplicarea măsurilor corespunzătoare ar fi un alt pas care trebuie întreprins întru soluționarea problemei *muncii copilului*.

INTRODUCERE

Scopul acestui raport este de a înțelege prevalența muncii în rândul copiilor (5-17 ani) în Republica Moldova, caracterul *muncii copiilor*, interacțiunea dintre muncă și școlarizare și potențialele consecințe ale ocupării măsurate prin sănătatea copiilor și rezultatele școlare. În scopul dat s-a utilizat cercetarea Activitățile Copiilor (AC) realizată în ultimul trimestru al anului 2009. Cercetarea AC a fost realizată ca modul la Ancheta Forței de Muncă implementate de Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova în colaborare cu ILO-IPEC și UNICEF scopul principal fiind estimarea gradului de răspândire a acestui fenomen în Moldova și principalelor caracteristici. Cercetarea a cuprins 34,157 persoane, (6,784 au fost copii cu vârsta cuprinsă între 5-17 ani) din 11,526 gospodării.

Moldova este mai cu seamă o țară agrară cu un PIB per capita de 2.550 dolari SUA în termenii PPP (paritatea puterii de cumpărare) în 2007 (UNDP, 2009). Dintr-un număr de 177 de țări, Moldova este plasată pe locul 117 în ceea ce privește dezvoltarea umană (PNUD, 2009) și se situează printre țările cu un nivel mediu de dezvoltare umană. Astfel, deși nivelul dezvoltării umane a țării este considerabil mai jos decât cel al altor țări europene și multor țări CSI, acesta este de fapt mai mare decât nivelul care se bazează doar pe PIB-ul per capita. În ceea ce privește nivelul de educație și speranța de viață la naștere – alți doi indicatori de care depinde indicele dezvoltării umane – Moldova nu este atât de departe de vecinii săi europeni, însă nivelul destul de redus de venit per capita reduce șansele Moldovei de a fi clasificată la un nivel mai înalt.

Spre deosebire de unele foste țări ale Uniunii Sovietice, Moldova n-are resurse minerale și dispune de o mică bază industrială, astfel economia țării depinde enorm de agricultură și prelucrarea produselor agricole. Principalele produse agricole sunt porumbul, grâul, legumele, fructele, tutunul, produsele din carne și cele lactate. Produsele agricole constituie 60% din export (NCPM and ORC Macro, 2006). În ceea ce privește valoarea adăugată per sector, agricultura constituie 21,6% din PIB, industria – 17,6% și serviciile – 60,6%. Circa 60% din populație locuiește în localitățile rurale. Vorbind despre ponderile în ocupare, 23,8% sunt angajați în agricultură, 19,8% - în industrie (inclusiv construcțiile) și 56,4% - în servicii. Un studiu bazat pe gospodării realizat de Programul Alimentar Mondial (WFP) în localitățile rurale din Moldova în 2007 a indicat că peste 85% din gospodăriile rurale dispun de parcele de pământ (cu o suprafață medie de 1,8 ha.) și majoritatea cultivă terenuri auxiliare menite pentru agricultura de subzistență. Suprafața medie a terenului auxiliar (grădini pentru bucătărie) este estimat la 0,21 ha. (WFP, 2008).

Baza economică limitată a țării a rezultat într-o rată înaltă a sărăciei. În 2002, în baza pragului național de sărăcie, 48,5% din populație erau în sărăcie, astfel Moldova devine cea mai săracă țară din Europa (Banca Mondială, 2010). Un raport al Băncii Mondiale constată că sărăcia este în strânsă legătură cu creșterea economică (Banca Mondială, 2004). Criza din 1997-1999 a dus la sporirea ratei sărăciei de la 47% până la 71%, iar revitalizarea care a urmat în 2000-2002 (pe parcursul căreia creșterea medie anuală a fost de circa 5%) a redus sărăcia înapoi la 48,5%. Raportul prezice că chiar dacă Moldova ar avea parte de o creștere de 8% pe parcursul a cinci ani, rata sărăciei n-ar scădea sub 20%. Datele mai recente despre sărăcie bazate pe Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice din 2007 și 2008⁴ indică o rată a sărăciei absolute de 25.8% și 26.4% în acești ani respectiv și confirmă legătura pozitivă dintre condițiile economice și sărăcie (Ministerul Economiei, 2009). Deși nu există vre-un studiu recent cu privire la impactul crizei economice globale recente asupra sărăciei în Moldova, ținând cont de faptul că economia a scăzut într-un singur an cu peste 7% în 2009, nu este deloc greșit de presupus că sărăcia a devenit și mai răspândită și, posibil, chiar mai acută.

Sărăcia pe larg răspândită în cadrul Moldovei și oportunitățile de venituri mai mari în țările din vecinătate au condus la faptul că mulți moldoveni au migrat peste hotare. Un studiu UNICEF (2005) a constatat că 17% din gospodării au cel puțin un membru migrant. Un alt stadiu a constatat că circa jumătate de milion de moldoveni lucrează peste hotare sau au lucrat peste hotare pe parcursul ultimelor 12 luni înainte de cercetare și intenționează să migreze din nou (Cuc, Lundback și Ruggiero, 2005). Astfel estimat, în 2003 numărul migranților constituia 38,7% din forța de muncă. Pe de altă parte, PNUD (2009) estimează că rata emigrării⁵ pe parcursul anilor 2000-2002 a fost de 14,3%, iar remitențele primite reprezintă 38,3% din PIB. Același studiu estimează că peste 80% din

⁴ Din păcate, modificările în metodologie nu permit efectuarea comparațiilor directe cu perioadele anterioare

⁵ Rata emigrării este calculată ca raport dintre stocul emigranților și populația prezentă, plus stocul migranților

remitențe provin din alte țări europene. Un alt studiu scoate în evidență distribuția destul de inegală a remitențelor, când grupurile cu cele mai mici venituri primesc și cele mai mici sume (PNUD, 2006).

Date mai recente bazate pe Ancheta Forței de Muncă estimează numărul migranților cu vârsta de 15-64 ani la 310 mii în 2008 și 295 mii în 2009.⁶ În totalul populației de 15-64 ani aceasta constituie 12% și, respectiv 11.4%. Faptul că remitențele sunt o sursă importantă de venit implică ideea că criza globală financiară probabil va duce la creșterea riscului de sărăcie pentru multe gospodării. Într-adevăr, în ultimul trimestru al anului 2008 remitențele au scăzut cu 17% în comparație cu trimestrul precedent al aceluiași an. În ultimul trimestru al anului 2008 deasemenea s-a înregistrat cea mai înaltă rată a sărăciei (Ministerul Economiei, 2009).

Ce implică aceste caracteristici de context pentru copiii din Moldova? În primul rând, dimensiunea sectorului agricol cât și faptul că agricultura de subzistență este pe larg răspândită în țară implică și presupunerea că există muncă disponibilă și pentru copii. În al doilea rând, asocierea pozitivă între sărăcie și prevalența muncii în rândul copiilor supuși observării în multe țări din lume implică probabilitatea că mulți copii din Moldova se confruntă și ei cu un risc înalt al *ocupării*. În al treilea rând, faptul că emigrarea este pe larg răspândită și dă dovadă de nivele înalte, oferind familiilor o modalitate de a ieși din sărăcie și, astfel, reducând necesitatea de a utiliza *munca copilului* drept o strategie de rezistență, constatarea precum că remitențele nu ajung la cele mai sărace segmente ale populației implică o povară dublă pentru copiii din familiile sărace: aceștia nu numai că suferă de pe urma consecințelor venitului mic al familiei, ci și ar putea necesita să contribuie la venitul familiei, mai cu seamă dacă unii membri au emigrat, dar n-au trimis prea multe remitențe acasă. Într-o astfel de situație, copiii vor servi drept înlocuitori pentru munca adultă. Emigrarea adulților ar putea să prezinte o preocupare, mai cu seamă, dacă implică persoanele care au copii. În acest caz copiii s-ar putea pomeni în situația când vor locui doar cu un părinte sau cu rudele. Un studiu din 2005 estimează că doar circa 66% de copii cu vârsta cuprinsă între 5-14 ani locuiesc cu ambii părinți (DHS, 2006). Emigrarea poate să implice nu doar adulți, ci și copii. Traficul de copii a fost o preocupare majoră pentru Moldova.

În pofida acestor caracteristici de context care probabil că nu sunt atât de favorabile, nivelul înalt de educație al majorității adulților moldoveni și sistemul de școlarizare bine instituit ar putea fi esențiale pentru a ține copiii în afara muncii care nu corespunde capacităților lor. Mai mult ca atât, Moldova a semnat un număr de documente legale internaționale care își propun drept scop să protejeze drepturile copiilor. În 1993 Moldova a ratificat CDC, în 1999 – Convenția ILO Nr. 138 cu privire la vârsta minimă și în 2002 – Convenția ILO Nr. 182 Cu privire la cele mai grave forme ale muncii copilului. În 1993, Guvernul a determinat tipurile de munci care sunt periculoase și dăunătoare pentru copii (definiți ca persoane mai tinere de 18 ani, ceea ce este în conformitate cu CDC și Convenția ILO 182) în care nu pot fi antrenați copiii. Guvernul a mai fixat și vârsta de 16 ani drept vârsta minimă pentru a fi angajat, ceea ce corespunde cu sfârșitul perioadei de învățământ obligatoriu. Deși nu este atât de evidentă modalitatea în care aceste legi pot fi implementate într-o economie care este mai cu seamă una agrară, totuși, prezența acestora ne indică faptul că Guvernul și-a asumat angajamentul de a proteja drepturile copiilor.

Raportul își propune drept scop nu doar să înțeleagă magnitudinea problemei *muncii copilului* în Moldova, dar și să găsească indicii pentru posibilele corelări ale problemei, ținând cont de caracteristicile de context descrise mai sus. Astfel, Secțiunea 1 explică metodologia cercetării și setul de date utilizat. Secțiunea 2 ține de activitățile copiilor și natura muncii lor. Acest capitol prezintă o trecere în revistă detaliată a activităților copiilor care lucrează în ceea ce privește orele de lucru, locul de muncă, tipul de lucru și câștigurile provenite din muncă. Secțiunea în cauză mai prezintă o descriere succintă a pieții muncii în general, pentru a plasa activitățile copiilor într-o perspectivă mai bună. Frecventarea școlii de către copiii și activitățile gospodărești (treburile casnice) îndeplinite de copii sunt alte două elemente cuprinse în secțiunea dată. Secțiunea 3 se axează pe corelările individuale și cele de la nivel de gospodărie ale ocupării și școlarizării copiilor. Secțiunea 4 reprezintă o descriere detaliată a condițiilor în care lucrează copiii în ceea ce privește riscurile cu care se confruntă copiii și rezultatele lor școlare măsurate prin frecventarea școlii, vârsta de înmatriculare la școală și zilele absente de la școală. Compartimentul 5 vine cu concluzii pe marginea raportului.

⁶ Banca de date a BNS: <http://statbank.statistica.md/pxweb/database/EN/databasetree.asp>.

COMPARTIMENTUL 1: Metodologia cercetării și setul de date

1.1. Designul eșantionului

În ultimul trimestru al anului 2009, cu suportul financiar și tehnic din partea ILO-IPEC și UNICEF, Biroul Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova a realizat pentru prima dată o Cercetare vizând Activitățile Copiilor (AC) cu scopul de a înțelege prevalența ocupării în rândurile copiilor și cea a *muncii copilului*, principalele caracteristici ale copiilor care lucrează și consecințele potențiale ale ocupării măsurate prin sănătatea copiilor și rezultatele școlarizării.

Cercetarea AC a făcut parte dintr-o cercetare mai vastă și regulată – Ancheta Forței de Muncă (AFM). Mărimea totală a eșantionului a fost de 11.526 gospodării și 34.157 persoane, 6.784 din care au fost copii cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani. Mărimea eșantionului a fost aleasă astfel, încât să permită obținerea unor estimări reprezentative pentru indicatorii cheie vizând *munca copilului* pentru întreaga țară, cât și după distribuția urban-rural și cele patru regiuni statistice ale țării: municipiul Chișinău (unde este situată capitala), Nord, Centru și Sud⁷. *Tabelul 1.1* ne indică distribuția unităților primare de eșantionare (UPE-uri) și a numărului de persoane supuse cercetării în toate regiunile.

Tabelul 1.1: Distribuția unităților primare de eșantionare (UPE)				
Zone statistice	Nr. de UPE	Nr. de gospodării	Nr. de persoane	Nr. de copii de 5-17 ani
Urban	54	4073	11101	1799
Rural	96	7453	23056	4985
Nord	46	3349	9239	1765
Centru	46	3563	11054	2366
Sud	32	2398	7906	1725
Mun. Chișinău	26	2216	5958	928
Total	150	11526	34157	6784

Structura eșantionului pentru cercetarea AC diferă puțin de cea a AFM, în care aceiași gospodărie este anchetată de cinci ori în decurs de 14 luni, în cercetarea AC gospodăria a fost anchetată o singură dată. (Pentru detalii referitor la metodologia AFM/AC, consultați Anexa D.) Majoritatea gospodăriilor cu copii (76,3%) au fost anchetate în Octombrie, 14,3% în Noiembrie și 9,4% în Decembrie. Din 14694 gospodării selectate, 11526 au fost anchetate în AFM, din acestea, doar 4559 gospodării (39,5%) au avut copii cu vârsta între 5 și 17 ani. În total, cercetarea AC a identificat 6784 copii cu vârsta 5-17 ani, din aceștia, 6770 copii au oferit date, fie direct fie prin intermediul altor membri ai gospodăriei, în cazul, în care au lipsit. Astfel, rata de răspuns a fost de 99,8%.

1.2. Chestionare

Chestionarul utilizat s-a bazat pe modelul chestionarului cercetării *Muncii Copilului* elaborat de ILO-SIMPOC și a fost anexat ca modul la AFM realizată trimestrial și adresată persoanelor cu vârsta de 15 ani și peste. Ca și în alte cercetări de acest tip, în AFM se colectează date demografice de bază, precum și date despre ocupare și inactivitate. Începând cu anul 2006 în AFM se colectează și date despre câștigurile din ocupare, dar aceste date nu sunt publicate.

În total, chestionarul pentru copii a cuprins 43 de întrebări, grupate în patru secțiuni și anume: Nivelul de instruire; Activitatea economică; Activitățile gospodărești; Sănătate și securitate. Deși chestionarul era adresat copiilor, în 36,3% de cazuri (adică pentru 2454 de copii) întrebările au fost răspunse de un alt membru al gospodăriei în numele copilului. *Tabelul 1.2* ne arată că proporția copiilor care au dat răspuns la întrebări ei-înșiși crește odată cu sporirea vârstei, atingând nivelul de 76,6% pentru cei de 14 ani, iar apoi descrește până la 62% pentru cei de 17 ani. Totuși, chiar și în rândul acestor grupuri de copii nu se poate de constatat influența adulților sau cea a altor copii din gospodărie, deoarece datele nu conțin informație care să indice faptul dacă copiii au fost intervievați de sine-stătător (adică nu în prezența altor membri ai gospodăriei).

⁷ Gospodăriile din regiunea Transnistria, controlată de separatiști, au fost excluse din eșantion.

Tabelul 1.2: Proporția persoanelor desemnate pentru a răspunde la chestionar după vârstă

Vârsta	%	Vârsta	%	Vârsta	%
5 ani	35,6	10 ani	64,4	15 ani	75,1
6 ani	47,7	11 ani	69,3	16 ani	63,8
7 ani	56,6	12 ani	69,8	17 ani	62,0
8 ani	57,1	13 ani	70,4		
9 ani	60,3	14 ani	76,6	Total	63,8

Pe de altă parte, Ancheta Forței de Muncă este principalul instrument de cercetare utilizat pentru a colecta date vizând piața muncii în Moldova. Acesta este realizat trimestrial și este menit pentru persoanele de la 15 ani în sus. Cercetarea posedă principalele caracteristici ale unei anchete tipice a forței de muncă și colectează informație cu privire la principalele date demografice, rezultatele ocupării și inactivității. Din 2006 a început să fie colectată și informația cu privire la câștigurile adulților pe piața muncii. Totuși, această informație nu este diseminată încă.

Cercetarea AC a fost relizată într-o singură rundă a AFM în ultimul trimestru al anului 2009. Majoritatea gospodăriilor cu copii (76.3%) au fost intervievate în luna octombrie. Alte 14.3% au fost intervievate în luna noiembrie și 9.4% - în decembrie. Fiind modul al AFM, metodologiile AC și AFM în mod normal au coincis (vezi Anexa D). Unica diferență referitoare la structura eșantionului: AFM este proiectată astfel, încât aceleași gospodării sunt cercetate de 5 ori (două luni consecutive, a patra lună, și două luni consecutive din nou după un an de la prima cercetare) în decurs de 14 luni, cu 20% de gospodării fiind înlocuite la fiecare rundă. În AC gospodăriile au apărut numai o dată.

1.3. Distribuția copiilor după vârstă și locul de reședință

Numărul de copii cercetați după vârstă și locul de reședință este prezentat în *Tabelul 1.3*. Numărul de copii cercetați cu vârsta de 5-11 ani este de 3.006, 12-14 ani – 1.660 copii, 15-17 ani – 2.118 copii. După cum s-a menționat mai devreme, mărimea eșantionului permite parvenirea cu estimări independente cu privire la copiii care lucrează pentru nivelul urban/rural și pentru municipiul Chișinău, Nord, Centru și Sud.⁸ În total, 73,5% din eșantion vin din localitățile rurale. În ceea ce privește regiunile, cel mai mare eșantion de copii vine din Centru (34,8%), urmat de Nord și Sud. Cel mai mic eșantion de copii vine din municipiul Chișinău, dar și acesta a inclus 928 de copii.

Tabelul 1.3: Distribuția eșantionului de copii după vârstă și loc de reședință (neponderat)

	5-17 ani	5-11 ani	12-14 ani	15-17 ani
Total	6784	3006	1660	2118
Urban	1799	823	401	575
Rural	4985	2183	1259	1543
Regiuni				
Nord	1765	820	443	502
Centru	2366	1000	599	767
Sud	1725	762	417	546
Municipiul Chișinău	928	424	201	303

⁸ Fără partea stângă a Nistrului și mun. Bender.

Tabelul 1.4: Distribuția copiilor (în %) după grupe de vârstă și loc de reședință (ponderat)

	5-17 ani	5-11 ani	12-14 ani	15-17 ani
Distr. după grupe de vârstă	100,0	45,3	25,0	29,7
Distr. după urban/rural				
Urban	33,2	34,9	28,8	34,5
Rural	66,8	65,1	71,2	65,5
Distr. după regiuni				
Nord	29,6	30,4	31,2	27,0
Centru	31,6	29,7	32,9	33,4
Sud	22,5	22,5	22,4	22,4
Municipiul Chișinău	16,4	17,3	13,5	17,3
Total copii	598,000	271,000	150,000	177,000

Ținând cont de faptul că eșantionul nu este unul auto-ponderat, *Tabelul 1.3* nu reflectă distribuția reală a copiilor după vârstă și locul de reședință. După ponderarea cifrelor din *Tabelul 1.3* cu ponderile corespunzătoare de eșantionare, se va constata că copiii de 5-11 ani reprezintă 45,3%, cei de 12-14 ani – 25%, iar cei de 15-17 ani – 29,7% din numărul total de copii de 5-17 ani. În total, 66,8% de copii domiciliază în localitățile rurale. Cifra este un pic mai mare pentru copiii de 12-14 ani – 71,2%. Distribuția copiilor după regiuni este următoarea: 29,6% în Nord, 31,6% în Centru, 22,5% în Sud și 16,4% în municipiul Chișinău. Mici diferențe sunt observate în distribuția regională a copiilor după grupe de vârstă (vezi *Tabelul 1.4*).

1.4. Structura gospodăriilor care au copii

Majoritatea copiilor (80%) sunt feciori/fice ale capului gospodăriei, iar majoritatea din cei rămași (17,7%) sunt nepoții capului gospodăriei (*Tabelul 1.5*). Proporția copiilor de 5-11 ani care sunt feciori/fice ale capului gospodăriei este mai mică de 75,4%; proporția dată este mai mare pentru copiii de 15-17 ani – 86,2%. Proporția persoanelor care n-au relații de rudenie cu capul gospodăriei este una neglijabilă.

Tabelul 1.5: Relațiile dintre copii și capul gospodăriei după grupe de vârstă (în %)

	5-17 ani	5-11 ani	12-14 ani	15-17 ani
Capul gospodăriei	0,2	-	-	0,6
Soț/soție	0,0	-	-	0,0
Fiu/fică	80,0	75,4	81,1	86,2
Frate/soră	0,7	0,4	0,8	1,1
Ginere/noră	0,0	-	-	0,1
Nepot	17,7	22,7	16,8	11,0
Altă rudă	1,2	1,4	1,3	0,7
Altă persoană neînrudită	0,2	0,2	0,1	0,3
Total copii	598000	271000	150000	177000

Tabelul 1.6: Structura gospodăriei copilului (în %)

	5-17 ani	5-11 ani	12-14 ani	15-17 ani
Gospodărie nucleu – ambii părinți prezenți	66,3	65,5	65,5	68,0
Gospodărie nucleu – un părinte prezent	8,4	6,2	10,0	10,4
Gospodăria extinsă – ambii părinți prezenți	14,6	17,2	14,1	11,1
Gospodăria extinsă – un părinte prezent	6,4	6,8	6,6	5,6
Copii care nu locuiesc cu nici unul din părinți	4,4	4,3	3,8	5,0
Numărul total de copii	598000	271000	150000	177000

Pe lângă relația dintre copii și capul gospodăriei, mai există și informație cu privire la datele despre prezența părinților copiilor în gospodărie. În baza acestei informații, 4,4% de copii nu locuiesc nici cu mama și nici cu tata, 13,3% locuiesc doar cu mama, iar 1,3% - doar cu tata. *Tabelul 1.6* oferă mai multe detalii cu privire la structura gospodăriilor din care fac parte copiii. Astfel 66,3% de copii locuiesc în gospodăria-nucleu cu ambii părinți prezenți, 8,4% - în gospodăria-nucleu cu un părinte prezent, iar 14,6% - în gospodăriile extinse cu ambii părinți prezenți și 6,4% - în gospodăriile extinse cu un părinte prezent.

1.5. Definițiile persoanelor ocupate și a copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului

Definițiile conceptelor cheie utilizate în cercetare sunt oferite mai jos. *Anexa A* conține alte definiții care sunt utilizate în cercetare.

Copii ocupați (copii care lucrează): Copiii (5-17 ani) au fost definiți ca ocupați (sau care lucrează) dacă dâșii au lucrat pe parcursul perioadei de referință în decurs de cel puțin o oră sau dacă au dispus de un loc de muncă sau o afacere de la care au fost temporar absenți. Sistemul Conturilor Naționale ale ONU delimitează ce este activitate economică și ce nu este. În linii generale, toate activitățile orientate spre piață, producția pentru consum propriu și anumite servicii efectuate de către și pentru membrii gospodăriei (precum reparații importante, căratul apei sau a lemnului de foc pentru utilizarea în gospodărie) sunt considerate activități economice și persoanele angajate în aceste activități sunt considerate ocupate.

Copii economic activi: Cuprinde copiii ocupați cât și copiii șomeri. Statutul de șomer este relevant doar pentru copiii cu vârsta de la 15 la 17.

Munca copilului: Copiii care lucrează **în condiții de muncă a copilului** sunt definiți drept copii care sunt implicați într-o muncă care nu este potrivită capacităților lor de **copii** sau care muncesc la un loc de muncă care pune în pericol sănătatea, educația sau dezvoltarea lor morală. Definiția se bazează pe Convenția ILO Nr. 138 cu privire la vârsta minimă (1973) și Convenția ILO Nr. 182 cu privire la cele mai grave forme ale muncii copilului. Vârsta minimă pentru angajare în Moldova este de 16 ani, iar cu consimțământul părinților, copiii pot munci de la vârsta de 15 ani. Totuși, indiferent de vârsta lor, copiilor nu li se permite să accepte munci periculoase care includ cele mai grave forme necondiționate ale muncii copilului, cum ar fi prostituarea și pornografia copiilor, sclavia și munca în condiții de muncă asemănătoare celor de sclavie, utilizarea copiilor în calitate de soldați și implicarea acestora în activități ilicite, precum și alte munci care ar putea fi dăunătoare dezvoltării fizice, sociale sau psihologice a copilului. Ultima categorie este definită în detaliu în 1993 de Guvernul Moldovei și este prezentată în *Anexa B*. În baza reglementărilor naționale, munca copilului include:

- i) Copiii ocupați în industrii periculoase care includ munca în mine, cariere și construcții,
- ii) Copiii ocupați în munci periculoase care includ, dar nu se limitează la muncitorii din extracție și construcție, muncitorii din meseriile ce țin de metal, mașinărie și alte meserii afiliate, muncitorii de precizie, meșteșugărit, imprimare și alte meserii afiliate, alți meșteșugari, operatori de instalații staționare, operatori de mașini și asamblatori, șoferi și operatori de instalații mobile (vezi lista detaliată de ocupații specifice în *Anexa B*),
- iii) Copiii care muncesc în condiții periculoase care implică căratul de încărcături grele la locul de muncă, cei care operează orice echipament sau mașinărie grea la locul de muncă, cei care sunt expuși la condiții adverse cum ar fi praful/fumul, foc/gaz/flăcări, zgomot tare, cât și copiii care sunt abuzați verbal sau fizic la locul de muncă,
- iv) Copiii de 5-11 ani care muncesc mai mult de 1 oră pe săptămână ,
- v) Copiii de 12-14 ani care muncesc 14-24 ore pe săptămână,
- vi) Copiii de 15-16 ani care muncesc 25-42 ore pe săptămână,
- vii) Copiii de 17 ani care muncesc 36-42 ore pe săptămână,
- viii) Copiii care sunt ocupați în activități gospodărești mai mult de 27 de ore pe săptămână.

O deosebire schematică dintre copiii care au lucrat și copiii în situația de *muncă a copilului* este dată în *Tabelul 1.7*. După cum se poate vedea din table nu toți copiii care au lucrat sunt în *munca copilului*, doar o parte din ei. În plus, angajați în activități casnice neplătite periculoase deasemenea sunt clasificați în *munca copilului* (categoria ix de mai sus). Conform SCN, deoarece acești copii nu sunt angajați în activități productive în granițele

SCN ei nu sunt ocupați. Însă Convenția 182 a BIM despre cele mai grave forme ale muncii copilului recunoaște că copiii angajați în activități afara granițelor SCN pot fi la fel supuși riscului și, prin urmare trebuie considerați în munca copilului dacă ei desfășoară aceste activități ore excesive, sau dacă utilizează echipament periculos, cară greutăți, lucrează în locuri periculoase etc. În acest raport, numărul copiilor implicați în activități casnice neplătite și dăunătoare este estimat în baza timpului dedicat de copii acestor activități. De asemenea este important de a menționa, că deși cercetarea AC încearcă măsurarea tuturor formelor *muncii copilului*, nu este proiectat să acopere evenimente rare astfel ca traficul, prostituția ori pornografia. În acest sens, indicatorii *muncii copilului* prezentați în acest raport posibil sunt subestimați.

Ocuparea adulților: Pentru acest raport cuprinde persoanele de 18 ani în sus care au lucrat pentru cel puțin

Tabelul 1.7: Cadrul conceptual: identificarea statistică a muncii copilului

Grupe de vârstă	Granițele sferei de producție a SCN				Granițele sferei de producție în afara SCN	
	Munca ușoară	Munca obișnuită	Forme grave ale muncii copilului		Muncă periculoasă neplătită în gospodăria proprie	Alte munci în afara granițelor sferei de producție a SCN
			Munca periculoasă	Munca periculoasă		
Copii 5–11 ani	Vârsta mai mică decât minimă cea acceptată pentru munci ușoare	Vârsta mai mică decât minimă cea acceptată pentru muncă	Ocupare în activități și ocupații considerate periculoase, ori munca mai mult de 42 ore/săptămână, ori în condiții periculoase în activități și ocupații care nu sunt considerate periculoase	Copii traficați pentru muncă forțată sau în robie; exploatarea sexuală a copiilor; folosirea lor în activități ilicite și conflicte armate	Servicii neplătite în gospodărie cu o durată mai mare de 27 ore pe săptămână	
Copii 12–14 ani	Mai puțin de 14 ore pe săptămână	14-42 ore pe săptămână				
Copii 15–16 ani	Mai puțin de 25 ore pe săptămână	25-42 ore pe săptămână				
Copii 17 ani	Mai puțin de 36 ore pe săptămână	36-42 ore pe săptămână				

Notă: În baza prezentării schematice utilizată de BIM.

☐ Reprezintă *munca copilului* conform rezoluției ☐ Reprezintă activitățile care nu sunt *munca copilului*

o oră în decursul perioadei de referință în calitate de salariat, lucrător pe cont propriu sau lucrător familial neremunerat⁹. Mai sunt incluse și:

- persoanele temporar absente de la muncă din așa motive ca concediu, concediu de boală, concediu de maternitate (pentru perioada stipulată de lege), concediu neremunerat, de studii sau formare profesională, conflict sau grevă la locul de muncă, muncă inadecvată din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile, condițiilor economice nefavorabile, lipsă de comenzi sau dificultăți tehnice,
- persoanele care, temporar sau pe o durată nedefinită, nu sunt remunerate, dar cărora nu li s-a desfășurat contractul de muncă,
- persoanele angajate cu program complet sau temporar de lucru, care caută încă un loc de muncă,
- pensionarii, studenții, persoanele înregistrate la agențiile pentru ocuparea forței de muncă, beneficiarii de pensii sau beneficii care au munci pe parcursul perioadei de referință,

⁹ În unele tabele, pentru comparabilitate cu statisticile oficiale, este stabilită limita de vârstă 15 ani și peste. Tabelele, în care copiii de 15-17 ani sunt tratați ca adulți, sunt specificate clar.

- v) lucrătorii familiari neremunerați, inclusiv cei care sunt temporar absenți pe parcursul perioadei de referință,
- vi) membrii forțelor armate (trupele regulate și recruții).

Persoanele implicate în agricultura de subzistență (producerea doar pentru propriul consum) mai puțin de 20 de ore pe săptămână sunt excluse din ocuparea adulților.¹⁰ Această excepție constituie principala diferență în definiția ocupării utilizate pentru copii și adulți. Deoarece majoritatea populației moldovenești locuiește în localitățile rurale, iar economia țării este una agrară, excluderea unor anumite activități care implică agricultura de subzistență (conform celor descrise de mai sus) din definiția ocupării utilizate pentru adulți, dar nu și cea utilizată pentru copii va duce la disparități semnificative între cele două cifre. Atunci când se compară ratele de ocupare a copiilor și adulților, pentru ca cele două cifre să fie comparabile ***se adoptă o definiție mai vastă a ocupării pentru adulți***, care include și activitățile agriculturii de subzistență care depășesc o oră pe săptămână.

¹⁰ Nivelul de 20 de ore este ales cu referință la o rezoluție adoptată la cea de-a 13 conferință ICLS cu privire la populația economic activă: “Persoanele implicate în producerea de bunuri și servicii economice pentru propriul consum și cel al gospodăriei trebuie să fie considerate drept ocupare pe cont propriu, dacă o astfel de producere cuprinde o contribuție important la întregul consum al gospodăriei” (Paragraful 6. sub-capitolul 9 cu privire la Concepte și Definiții).

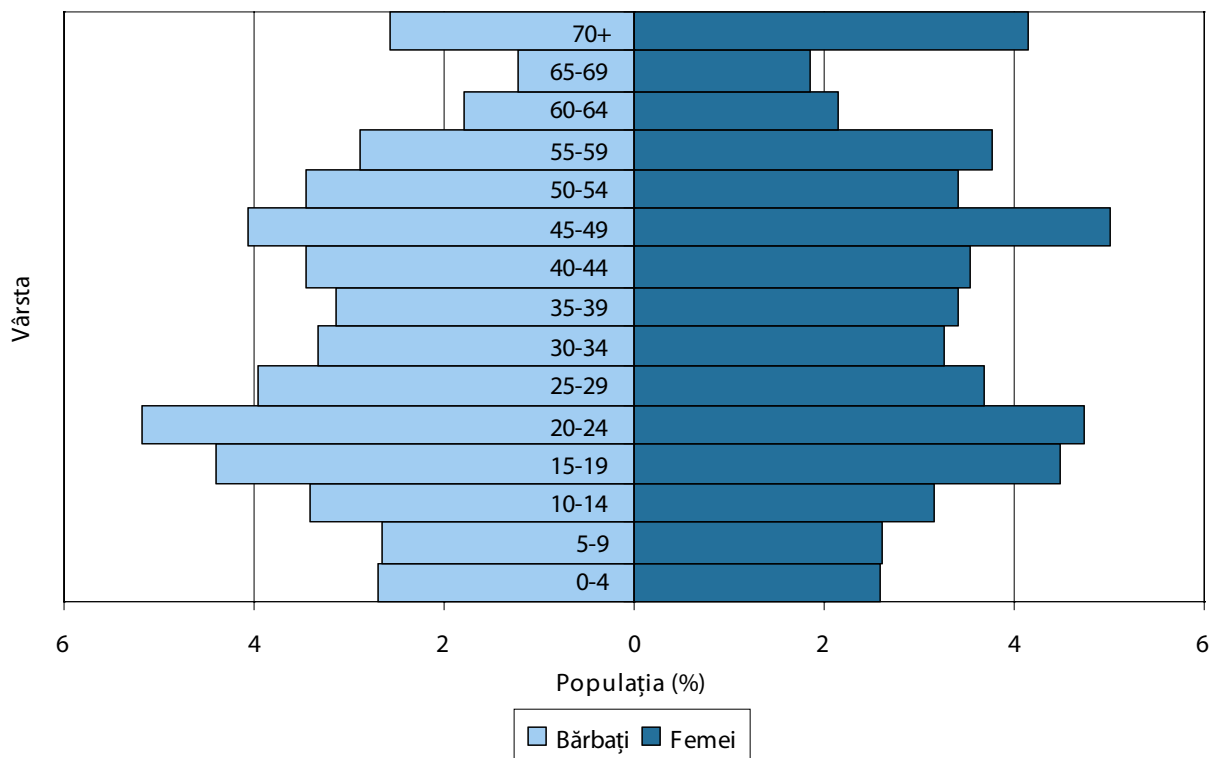
COMPARTIMENTUL 2: Activitățile copiilor și natura munciiilor

Acest compartiment al raportului începe cu prezentarea datelor demografice de bază referitoare la populația din Moldova și cu o scurtă descriere a pieței forței de muncă. El are drept scop să prezinte cadrul general, în care activitățile copiilor și natura muncii îndeplinite de aceștia, urmează a fi înțelese. Această discuție este urmată de o analiză detaliată a activităților copiilor care include activitatea economică, activități casnice neplătite și frecventarea școlii și se încheie cu o scurtă elucidare a contextului socio-economic al copiilor care lucrează.

2.1. Date demografice și caracteristici generale ale pieței muncii¹¹

Numărul total al populației în Moldova este estimat la 3,568,000 persoane. Copiii cu vârsta de 5-17 ani care constituie grupul țintă al acestui studiu, reprezintă 16,8% din populație (sau 598,000 persoane) (Tabelul 2.1). Băieții constituie o proporție un pic mai mare (50,9%) în grupul de vârstă de 5-17 ani. Figura 2.1 ne oferă piramida populației care ne arată o bază îngustă, ceea ce indică o rată redusă a fertilității. Acest fapt, precum și faptul că piramida populației se îngroașă la vârstele mai înaintate (cu 6,7% de populație de 70 ani în sus) reflectă îmbătrânirea populației. Într-adevăr, vârsta mediană în Moldova este destul de mare, fiind estimată la 34 de ani. O altă observație interesantă ține de cota destul de mică de bărbați și femei în grupurile lor respective de vârstă medie (25-45 ani). Acest fapt probabil că rezultă din fenomenul emigrației. Utilizând datele Anchetei Forței de Muncă, se vede că 13,4% de persoane cu vârsta între 18-60 ani sunt estimați ca fiind peste hotare în perioada cercetării (adică în cel de-al patrulea trimestru, 2009). Sau altfel vorbind, am putea spune că 18,2% de gospodării au cel puțin un membru migrant care locuiește peste hotare. Această cifră este comparabilă cu estimările UNICEF care au fost citate ceva mai devreme. Totuși, cifra dată poate să subestimeze rata medie a migrației chiar și pentru ultimul trimestru, deoarece include doar persoanele care rămân a fi membri ai gospodăriilor și sunt declarate de respondenți drept absente.¹² Interviuul cu gospodăriile care au plecat în întregime peste hotare în mod normal nu poate fi realizat, cu toate acestea s-au colectat unele informații despre ele. Biroul National de Statistică al Moldovei (BNS) estimează că 4% din total gospodării, în orice moment de timp, se află peste hotare. Drept rezultat al ratei reduse a fertilității și ratelor mari ale migrației, creșterea medie anuală a populației între 2000 și 2008 a fost una negativă, fiind estimată la -1,5% (Banca Mondială, 2010).

Figura 2.1: Piramida populației, după vârstă și sex

¹¹ În cadrul secțiunii date, pentru a fi consistent, definiția ocupării adulților este utilizată pentru calcularea ratelor de activitate pentru cei de 15-17 ani.

¹² Acest număr probabil că subestimează rata medie anuală a emigrației, deoarece ia în considerație persoanele care se aflau peste hotare în ultimul trimestru al anului. Deoarece majoritatea migrației din Moldova are loc pentru scopuri ce țin de muncă, și ținând cont de faptul că iarna este un sezon redus pentru majoritatea activităților economice în care sunt implicați lucrătorii migranți temporari (în special cei ce țin de agricultură, construcții și turism), proporția migranților în numărul populației pentru ultimul trimestru probabil că este mai mică decât media anuală.

Tabelul 2.1: Distribuția populației după grupe de vârstă și relația cu piața muncii

mii	Total	15+ ani	15-19 ani	20-24 ani	25-64 ani	65 + ani
Total populație	3568	2958	317	354	1939	349
Populația de 0-4 ani	189					
Populație de 5-14 ani	421					
Forța de muncă (O+Ş)		1198	36	114	1028	19
Ocupați (O)		1123	31	99	974	19
Şomeri (Ş)		76	6	15	55	-
Rata de participare la forța de muncă (RPFM)		40,5%	11,5%	32,2%	53,1%	5,5%
Rata şomajului		6,3%	15,8%	13,1%	5,3%	-

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Rata de participare la forța de muncă pentru persoanele de 15 ani și peste este estimată la 40,5%. Rata de participare crește odată cu creșterea vârstei. Dacă pentru grupul de vârstă 15-19 ani, rata de participare este de 11,5%, atunci pentru grupul de 20-24 ani deja sporește la 32,2%, iar pentru persoanele de 25-64 ani ajunge până la 53,1%. Ratele de participare sunt relativ reduse în comparație cu mediile UE și OECD. Și invers, rata șomajului este destul de mare pentru persoanele de 15 ani și peste, reprezentând 6,3%. Rata șomajului este deosebit de mare pentru grupul de 15-19 ani, înregistrând 15,8% și, respectiv pentru cel de 20-24 ani - 13,1%.

După cum s-a menționat ceva mai devreme în Capitolul 1.3, definiția ocupării utilizată de Biroul Național de Statistică a Republicii Moldova și aplicată la elaborarea indicatorilor din *Tabelul 2.1*, exclude agricultura de subzistență care are loc în gospodăriile auxiliare menite pentru propriul consum, unde persoana lucrează nu mai mult de 20 de ore pe săptămână. Dacă astfel de persoane ar fi considerate drept parte din forța de muncă, rata activității pentru toate grupurile de vârstă ar spori substanțial. *Tabelul 2.2* re-estimează ratele activității economice a persoanelor în baza definiției extinse a ocupării. Astfel, rata de participare la forța de muncă pentru persoanele de 15 ani în sus ar crește de la 40,5% până la 62,6%, iar rata șomajului s-ar reduce de la 6,3% până la 4,3%. Cele mai substanțiale schimbări în ratele activității ar fi observate, de fapt, pentru cei mai tineri și cei mai bătrâni. Rata de participare la forța de muncă pentru grupul de 15-19 ani ar crește cu peste 25 de puncte procentuale până la 37,8%, iar rata lor de șomaj s-ar reduce cu jumătate, înregistrând 7,5%. Participarea la forța de muncă a persoanelor de peste 64 de ani ar crește de la 5,5% până la 51,7%. Constatarea conform căreia rata de participare la forța de muncă înregistrează o sporire substanțială printre cei de 25-64 ani (de la 53,1% până la 72,1%), care, după cum se presupune au acces mai facil la piața muncii din țară și de peste hotare, ne indică importanța agriculturii de subzistență pentru persoanele de toate vârstele.

Tabelul 2.2: Distribuția populației utilizând definiția mai vastă a ocupării

mii	15+ ani	15-19 ani	20-24 ani	25-64 ani	65 + ani
Totalul populației	2958	317	354	1939	349
Forța de muncă (O+Ş)	1850	120	153	1397	181
Ocupați O	1799	117	142	1360	181
Şomeri Ş	51	3	11	37	-
RPFM	62,6%	37,8%	43,2%	72,1%	51,7%
Rata şomajului	4,3%	7,5%	9,9%	3,6%	-

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Tabelul 2.3: Participarea la forța de muncă și rata șomajului după vârstă și sexe (%)

mii	15+ ani		15-19 ani		20-24 ani		25-64 ani		65 + ani	
	Definiția oficială a ocupării									
	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei
Rata de participare la forța de muncă (RPFM)	43,6	37,7	13,4	9,7	32,3	32,1	55,9	50,4	8,6	3,6
Rata șomajului	7,5	5,1	13,3	19,3	14,2	11,8	6,6	4,1	-	-
	Definiția extinsă a ocupării									
	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei	Bărb.	Femei
Rata de participare la forța de muncă (RPFM)	63,4	61,8	42,0	33,7	42,5	44,0	72,2	72,0	55,7	49,2

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Definiția extinsă a ocupării este utilizată nu doar pentru a arăta importanța agriculturii de subzistență pentru o parte substanțială a populației, dar și pentru a înțelege modelele de ocupare ale copiilor, descrise în următorul compartiment, care includ toate activitățile economice fără a ține cont de numărul de ore lucrate, atâta timp cât durata dată depășește o oră pe săptămână. În acest context, ar fi interesant de analizat cum se schimbă rata de participare la forța de muncă după sex atât în cazul definiției oficiale cât și a definiției extinse a ocupării. Conform oricărei definiții a activității economice, *Tabelul 2.3* ne indică că rata medie de participare la forța de muncă și cea de șomaj pentru bărbați (cu excepția grupei de vârstă 15-19 ani) este mai mare decât pentru femei. De exemplu, în rândurile adulților de vârstă aptă de muncă (25-64 ani), în baza definiției oficiale a ocupării, există o diferență de aproape 6 puncte procentuale în ceea ce privește rata de participare și o diferență de 2,5 puncte procentuale în ceea ce privește rata șomajului. Totuși, atunci când se utilizează definiția extinsă, această ecartul de gen a participării se micșorează. De exemplu, pentru cei de 25-64 ani, ecartul de gen în rata participării se reduce la 2,2 puncte procentuale. Compararea acestor rate de activitate în baza celor două definiții ale ocupării după sexe ne indică că există o probabilitate mai mare pentru femei, decât pentru bărbați de a fi implicate în agricultura de subzistență.

Tabelul 2.4: Distribuția populației ocupate după vârstă și activitatea economică (%)

Activitatea economică (CAEM)	15+ ani	15-19 ani	20-24 ani	25-64 ani	65 + ani
Agricultura, economia vânatului, silvicultura și piscicultura	23,8	41,0	13,5	23,6	57,3
Exploatarea carierelor	0,5	0,0	0,1	0,5	0,7
Industria prelucrătoare	10,8	10,5	18,4	10,2	1,8
Electricitate, gaz, apă	2,2	0,2	0,3	2,6	0,0
Construcții	6,3	6,2	7,5	6,3	1,7
Comerț cu ridicata și amănuntul	16,3	15,4	20,2	16,0	11,1
Hoteluri și restaurante	2,8	5,4	6,6	2,4	0,0
Transport și comunicații	5,9	1,4	5,4	6,2	1,7
Activități financiare,	1,6	0,0	3,4	1,5	0,8
Tranzacții imobiliare	3,0	0,8	3,1	3,1	1,3
Administrația publică	6,3	15,7	5,9	6,0	7,1
Invatamint	10,2	0,8	7,0	10,7	13,3
Sanatate și asistența socială	6,4	0,0	3,0	7,0	3,1
Servicii colective, sociale și personale	3,4	2,1	5,5	3,2	0,0
Gospodării private	0,4	0,4	0,1	0,5	0,0
Nr. de persoane	1,123,000	31,000	99,000	974,000	19,000

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Pentru a înțelege principalele caracteristici ale pieței muncii în Moldova, vom aborda tipul activității economice în care sunt încadrate persoanele ocupate. Deoarece, conform definiției, persoanele implicate în agricultura de subzistență sunt în sectorul *agriculturii*, ne vom baza pe definiția oficială a ocupării pentru a configura modelele ocupării. Chiar și conform acestei definiții mai restrictive, o proporție semnificativă a celor ocupați se regăsește în sectorul *agriculturii*. În rândul adulților în vârstă aptă de muncă, cifra dată este de 23,6%, dar crește până la 41% pentru persoanele mai tinere (15-19 ani). Apoi urmează *comerțul cu amănuntul și ridicata* cu o cotă de 16,3%, fiind urmat de *industrie* cu 10,8%. Sectorul *educație* implică o parte semnificativă (10,2%) din cei ocupați, deși locurile de muncă în sectorul dat sunt ocupate mai cu seamă de persoanele mai în vârstă. Dacă *administrația publică, educația și sănătatea* s-ar lua în considerație împreună – cele trei sectoare care sunt mai cu seamă domenii publice (97,4%) – „serviciile publice” ar fi cel de-al doilea sector mare cu o pondere de 22,9% din total persoane ocupate. De asemenea este interesant de notat faptul că 15,7% din cei de 15-19 ani sunt ocupați în *administrația publică*. Această cifră se datorează, în special, persoanelor de 18 și 19 ani care urmează serviciul militar. După cum s-a menționat mai sus, astfel de persoane sunt considerate ca făcând parte din forța de muncă. În total, 30,1% de persoane ocupate se regăsesc în sectorul public. Importanța ocupării în sectorul public sporește mai departe în rândul persoanelor cu locuri de muncă non-agricole, dintre care 38,8% dețin slujbe în sectorul public.

Modelele generale de ocupare descrise mai sus întrucâtva diferă în cazul bărbaților și al femeilor. În timp ce *agricultura* rămâne a fi cel mai mare angajator atât pentru bărbați cât și pentru femei, *comerțul cu amănuntul și ridicata, industria, construcțiile, transportul și comunicațiile* de asemenea sunt și ele sectoare importante pentru bărbați (Tabelul 2.5 și 2.6). În ceea ce privește femeile, serviciile publice (*administrația publică, educația și sănătatea*) sunt sectoare importante care implică 31,3% de femei (în comparație cu 14,5% de bărbați).

Tabelul 2.5: Distribuția bărbaților ocupați după vârstă și activitatea economică

Activitatea economică (CAEM)	15+ ani	15-19 ani	20-24 ani	25-64 ani	65 + ani
Agricultura, economia vânatului, silvicultura și piscicultura	26,9	43,8	17,5	26,4	61,7
Exploatarea carierelor	0,8	0,0	0,2	0,8	1,2
Industria prelucrătoare	11,1	7,8	16,4	10,9	3,0
Electricitate, gaz, apă	3,4	0,3	0,5	3,9	0,0
Construcții	11,0	9,2	12,0	11,1	2,8
Comerț cu ridicata și amănuntul	14,5	6,9	20,4	14,4	2,9
Hoteluri și restaurante	1,6	2,6	3,9	1,4	0,0
Transport și comunicații	9,1	2,3	7,6	9,7	2,7
Activități financiare,	1,3	0,0	1,6	1,3	1,3
Tranzacții imobiliare	3,0	0,5	3,1	3,1	1,2
Administrația publică	7,5	25,8	7,9	6,8	9,4
Invatamint	4,4	0,0	2,3	4,6	11,6
Sanatate si asistenta sociala	2,6	0,0	1,9	2,7	2,2
Servicii colective, sociale și personale	2,8	0,3	4,8	2,8	0,0
Gospodării private	0,1	0,4	0,0	0,1	0,0
Nr. de persoane	566000	18000	51000	486000	12000

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Tabelul 2.6: Distribuția femeilor ocupate după vârstă și activitatea economică

Activitatea economică (CAEM)	15+ ani	15-19 ani	20-24 ani	25-64 ani	65 + ani
Agricultura, economia vânatului, silvicultura și piscicultura	20,6	36,9	9,2	20,9	50,7
Exploatarea carierelor	0,2	0,0	0,0	0,2	0,0
Industria prelucrătoare	10,5	14,4	20,6	9,6	0,0
Electricitate, gaz, apă	1,1	0,0	0,0	1,3	0,0
Construcții	1,5	2,0	2,8	1,4	0,0
Comerț cu ridicata și amănuntul	18,2	27,7	20,0	17,7	23,7
Hoteluri și restaurante	4,1	9,5	9,6	3,5	0,0
Transport și comunicații	2,7	0,0	3,1	2,8	0,0
Activități financiare,	1,9	0,0	5,3	1,7	0,0
Tranzacții imobiliare	3,1	1,4	3,1	3,1	1,6
Administrația publică	5,0	1,1	3,8	5,3	3,6
Invatamint	16,0	1,9	12,0	16,8	15,9
Sanatate și asistență socială	10,3	0,0	4,1	11,3	4,5
Servicii colective, sociale și personale	3,9	4,8	6,3	3,7	0,0
Gospodării private	0,8	0,4	0,3	0,8	0,0
Nr. de persoane	556000	12000	48000	488000	8000

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Analizând ocupațiile deținute de bărbați și femei, în paralel cu ponderea importantă a agriculturii, o proporție mare de bărbați și femei (26,2% și 20,9%) este clasificată ca persoane ce îndeplinesc munci necalificate. Cota de *lucrători calificați în agricultură* este limitată la 8,1% la bărbați și 7,8% la femei. *Muncitori calificați*, precum și *operatorii, mașiniștii și asamblorii* (câte 15,7% fiecare) constituie celelalte două grupe de ocupații deținute de obicei de bărbați. *Specialisti cu nivel superior de calificare* constituie cel de-al patrulea grup mare de 10,3%. Pe de altă parte, majoritatea femeilor sunt *lucrător în servicii și comerț*. Aceste grupe sunt urmate de *muncitorii necalificați*, *Specialisti cu nivel superior de calificare* (18,6%) *Specialisti cu nivel mediu de calificare* (12,3%).

Tabelul 2.7: Distribuția bărbaților și femeilor ocupate după ocupații (%)

Ocupația (CORM)	Toți	Bărbați	Femei
Conducători ai autorităților publice de toate nivelurile, conducători și funcționari superiori din unitățile economico-sociale și politice	7,7	9,2	6,2
Specialisti cu nivel superior de calificare	14,4	10,3	18,6
Specialisti cu nivel mediu de calificare	8,3	4,5	12,3
Funcționari administrativi	2,5	0,5	4,6
Lucrători în servicii, gospodăria de locuințe și deservire comună, comerț și asimilați	15,6	8,3	23,0
Lucrători calificați în agricultură, silvicultură, vânătoare, piscicultură și pescuit	8,0	8,1	7,8
Muncitori calificați în întreprinderi industriale mari și mici, în meserii de tip artizanal, în construcții, transporturi, telecomunicații, geologie și prospectarea geologică	10,6	15,7	5,4
Operatori, aparatori, mașiniști la instalații și mașini și lacatși -asamblori	8,5	15,7	1,3
Muncitori necalificați	23,6	26,2	20,9
Forțele armate	0,8	1,5	0,0
Numărul de persoane ocupate	1123000	566000	556000

Notă: Cuprinde vârsta de 15+. Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Tabelul 2.8: Distribuția bărbaților și femeilor ocupate după statul profesional (%)

Statutul profesional	Toți	Bărbați	Femei
Salariat	73,4	69,2	77,7
Patron	0,9	1,4	0,4
Lucrător pe cont propriu	23,5	27,7	19,1
Lucrător familial neremunerat	2,3	1,7	2,8
Numărul de persoane ocupate	1123000	566000	556000

Notă: Cuprinde vârsta de 15+. Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

Majoritatea (73,4%) persoanelor ocupate muncesc în calitate de salariați (*Tabelul 2.8*). O altă proporție mare lucrează pe cont propriu (23,5%). În cazul femeilor, proporția celor ce lucrează ca salariați este mai mare în comparație cu bărbații (77,7% în comparație cu 69,2%), iar proporția celor care lucrează pe cont propriu este mai mică în cazul bărbaților (19,1% în comparație cu 27,7%). Este interesant de notat faptul că o proporție destul de mică, atât de bărbați cât și de femei, muncesc drept lucrători familiali neremunerați.

Statutul profesional se schimbă un pic după grupele de vârstă, deși munca salariată rămâne a fi forma dominantă în ocupare. Proporția celor care muncesc ca salariați este cea mai mică pentru grupul de vârstă 15-19 ani (60,5%) și cea mai mare pentru grupul de 20-24 ani (81,3%). Pe de altă parte, lucrătorii pe cont propriu înregistrează proporție cea mai mare în rândul celor mai în vârstă (53,7%) și cea mai mică în rândul celor de 20-24 ani (14,3%). Proporția celor ocupați drept lucrători familiali neremunerați este cea mai mare pentru grupul de vârstă de 15-19 ani. Totuși, chiar și în acest grup de vârstă, proporția celor care muncesc drept lucrători familiali neremunerați rămâne una joasă, înregistrând 17,1%.

Tabelul 2.9: Distribuția populației ocupate după vârstă și statut profesional (%)

Statut profesional	15+ ani	15-19 ani	20-24 ani	25-64 ani	65 + ani
Salariat	73,4	60,5	81,3	73,6	42,4
Patron	0,9	-	0,3	1,0	-
Lucrător pe cont propriu	23,5	22,5	14,3	23,8	53,7
Lucrător familial neremunerat	2,3	17,1	4,1	1,6	3,9
Numărul de persoane ocupate	1123000	31000	99000	974000	19000

Notă: Definiția ocupării adulților este utilizată pentru persoanele de 15-17 ani.

2.2. Activitățile copiilor

Activitățile copiilor sunt analizate mai jos în conformitate cu trei dimensiuni separate: ocuparea (activitatea economică), activitățile gospodărești (lucrul casnic) și frecventarea școlii.

2.2.1. Ocuparea

Numărul de copiii ocupați cu vârstă cuprinsă între 5 și 17 ani este estimat la 177,000 (*Tabelul 2.10*), reprezentând 29,7% din toți copiii de vârstă dată. Prevalența ocupării este destul de mare în rândul copiilor mai mici de 12 ani. Proporția copiilor ocupați de 5-11 ani este de 13,8%. Cifra dată sporește pentru grupul de vârstă de 12-14 ani și cel de 15-17 ani: 43,3% și, respectiv 42,3%. Este interesant de asemenea de notat faptul că 5,3% de copii ocupați au avut un loc de muncă adițional pe parcursul săptămânii de referință.¹³

¹³ Pe de altă parte, rata șomajului în rândul celor de 15-17 ani este estimată la 1,2%. Numărul de copii care sunt raportați ca șomeri este foarte mic, astfel această estimare ar putea să nu fie foarte precisă.

Tabelul 2.10: Distribuția copiilor după vârstă și relația cu piața muncii

	5-17 ani	5-11 ani	12-14 ani	15-17 ani
Total	597000	271000	150000	177000
Ocupați (nr)	177000	37000	65000	75000
Ocupați (%)	29,7	13,8	43,3	42,3

Tabelul 2.11: Distribuția băieților și fetelor după vârstă și relația cu piața muncii

	5-17 ani		5-11 ani		12-14 ani		15-17 ani	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Total	304000	293000	139000	132000	76000	74000	89000	87000
Ocupați (nr)	107000	70000	24000	13000	39000	26000	44000	31000
Ocupați (%)	35,1	24,0	17,6	9,8	50,9	35,5	48,9	35,8

Prevalența ocupării în rândul băieților (35,1%) depășește cea a fetelor (24%) doar cu 10 puncte procentuale (Tabelul 2.11). Ecartul de gen în ocuparea băieților și cea fetelor este mai mică în rândul grupului celor mai mici copii – de circa 8 puncte procentuale, în comparație cu 15,4 puncte procentuale pentru grupul de 12-14 ani și 13,1 puncte procentuale pentru grupul de 15-17 ani.

Judecând în baza orelor de lucru efectiv lucrate la locul de muncă principal și cel adițional, munca realizată de copii poate fi considerată drept una ușoară. Numărul mediu de ore lucrate este de 9 ore pe săptămână¹⁴. Băieții lucrează cu câteva ore mai mult pe săptămână decât fetele: numărul mediu de ore lucrate pe săptămână pentru băieți este de 9,8 ore (abaterea standardă 8,7), iar pentru fete este de 7,9 ore¹⁵.

Tabelul 2.12: Distribuția copiilor ocupați după orele lucrate și sexe (%)

Distribuția copiilor ocupați			
Ore lucrate pe săptămână	Toți	Bărbați	Femei
14 ore sau mai puțin	86,1	83,4	90,2
15-43 ore	12,9	15,3	9,2
44 ore sau mai mult	1,1	1,4	0,6

Distribuția copiilor ocupați după orele lucrate ne indică că mai puțin de 1,4% de băieți și mai puțin de 1% de fete lucrează pe săptămână 44 de ore sau mai mult (Tabelul 2.12). Prin contrast, majoritatea copiilor (83,4% de băieți și 90,2% de fete) lucrează 14 ore sau mai puțin pe săptămână. Astfel, în pofida faptului că prevalența muncii în rândul copiilor este destul de mare, intensitatea muncii de fapt este destul de redusă. Dacă rata ocupării copiilor ar fi ajustată la numărul de ore lucrate, rezultatul obținut ar oferi o imagine mai clară pentru copii.

Estimările de mai sus cu privire la copiii ocupați sunt bazate pe o perioadă scurtă de referință de doar o singură săptămână. Ținând cont de faptul că cercetarea a fost realizată pe parcursul lunilor de iarnă, precum și de faptul că agricultura joacă un rol important în viața gospodăriilor rurale din Moldova, presupunem că cifrele raportate mai sus subestimează ratele de activitate anuale pentru copii. Într-adevăr, atunci când perioada de referință pentru ocupare este extinsă pentru a acoperi ultimele 12 luni, rata estimată a ocupării crește cu 6,9 puncte procentuale și ajunge la nivelul 36,6%. În cazul băieților, schimbarea în perioada de referință duce la sporirea prevalenței ocupării până la 40,9% - o sporire de circa 6 puncte procentuale – pe când efectul atins în rândul fetelor este de 8 puncte procentuale, atingând nivelul de 32,1% (Tabelul 2.13).

Tabelul 2.13: Prevalența muncii în rândul copiilor pe parcursul ultimelor 12 luni

	5-17 ani		5-11 ani		12-14 ani		15-17 ani	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Total	304000	293000	139000	132000	76000	74000	89000	87000
Ocupați (nr)	124000	94000	27000	15000	43000	34000	54000	44000
Ocupați (%)	40,9	32,1	19,8	11,3	56,9	46,6	60,1	51,0

¹⁴ Abaterea standardă este 7,9 ore.

¹⁵ Abaterea standardă este de 8,7 și 6,4 ore, respectiv.

Analizând sensibilitatea ratelor estimate ale ocupării la perioada selectată de referință după vârstă, vedem că cel mai afectat grup de copii sunt fetele mai mari. Extinderea perioadei de referință până la 12 luni, deși sporește marginal rata ocupării pentru cei de 5-11 ani – schimbarea fiind nu mai mult de trei puncte procentuale atât pentru băieți cât și pentru fete – va duce la sporirea ratei de ocupare pentru fetele de 12-14 ani cu 11,1 puncte procentuale. În rândul fetelor de 15-17 ani, creșterea în cauză este și mai mare atingând nivelul de 15,2 puncte procentuale. Extinderea perioadei de referință va duce și la sporirea discrepantei de ocupare între diferite grupe de vârstă. Pe când în baza unei perioade de referință de scurtă durată, ratele ocupării pentru cei de 12-14 ani și cei de 15-17 ani nu diferă mult (deși discrepanța este semnificativă din punct de vedere statistic). Extinderea perioadei de referință duce la sporirea semnificativă a discrepantei atât între aceste două grupe, cât și între ele și copiii mai mici. Prin deducție, concluzia este următoarea: caracterul muncii efectuate pe parcursul anului nu se schimbă mult pentru cei de 5-11 ani, dar se schimbă mult pentru copiii mai mari.

2.2.2. Activitățile gospodărești

Majoritatea copiilor (86,1%) sunt implicați în activități gospodărești realizate pentru membrii gospodăriei; adică îndeplinesc „lucru casnic” (Tabelul 2.14)¹⁶. Dacă rata copiilor implicați în activități gospodărești este de 76,9% pentru copiii de 5-11 ani, cifra dată sporește până la 95,7% pentru cei de 12-14 ani și 92% pentru cei de 15-17 ani. Aceste cifre indică faptul că este destul de neobișnuit, mai cu seamă pentru copiii mai mari dacă nu ar fi îndeplinit activități gospodărești.

Tabelul 2.14: Copiii care îndeplinesc activități gospodărești după vârstă

	5-17 ani	5-11 ani	12-14 ani	15-17 ani
Total copii	597000	271000	150000	177000
Activități gospodărești (nr)	514000	208000	143000	162000
Activități gospodărești (%)	86,1	76,9	95,7	92,0

Deși, îndeplinirea activităților gospodărești este o activitate obișnuită pentru copiii mai mici și cei mai mari, fetele sunt implicate în treburile casnice într-o proporție mai mare decât băieții (Tabelul 2.15). În medie, 88,7% de fete îndeplinesc lucru casnic, această pondere este cu 5 puncte procentuale mai mică pentru băieți, fiind estimată la 83,5%. Este interesant de notat faptul că ecartul de gen rămâne practic aceeași pentru toate grupele de vârstă ale copiilor.

Tabelul 2.15: Copiii implicați în activități gospodărești după vârstă și sexe

	5-17 ani		5-11 ani		12-14 ani		15-17 ani	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Total copii	304000	293000	139000	132000	76000	74000	89000	87000
Treburile casnice (nr)	254000	260000	103000	105000	71000	72000	80000	82000
Treburile casnice (%)	83,5	88,7	74,1	79,8	93,4	98,0	89,7	93,4

În pofida faptului că circa jumătate din copiii care îndeplinesc activități gospodărești sunt băieți, tipurile de treburile casnice realizate de fete și băieți diferă (Tabelul 2.16): fetele sunt implicate mai mult în pregătirea bucatelor, spălatul rufelor, spălatul veselei, iar băieții sunt implicați mai mult în curățirea uneltelor și repararea echipamentului casnic. Cumpărăturile pentru gospodărie, curățenia în casă sau curte, îngrijirea copiilor, bătrânilor, bolnavilor sunt niște activități care sunt îndeplinite în egală măsură atât de băieți, cât și de fete. În general, copiii sunt mai cu seamă implicați în cumpărăturile pentru gospodărie, curățenia în casă sau curte și spălatul vaselor. Constatarea conform căreia doar un mic grup de copii este implicat în îngrijirea bătrânilor, bolnavilor și copiilor – care sunt niște activități mai rigide din punct de vedere a timpului – are implicații pozitive asupra rezultatelor școlarizării a copiilor, un aspect abordat în următorul compartiment.

¹⁶ Spre deosebire de ocupare, pragul minim (de exemplu 1 oră/săptămână) nu este aplicat la stabilirea statutului copiilor care sunt implicați în activități casnice neplătite.

Tabelul 2.16: Tipurile de activități gospodărești îndeplinite de copii (%)

Activitatea	Toți	Bărbați	Femei
Cumpărături pentru gospodărie	70,5	71,2	69,8
Pregătirea bucatelor	27,7	11,8	43,3
Spălarea îmbrăcăminte	25,8	11,4	40,0
Spălarea vaselor	65,2	42,0	87,9
Curățenie în casă/curte	85,1	82,0	88,1
Curățirea uneltelor	5,1	9,5	0,9
Repararea echipamentului casnic	3,1	6,0	0,3
Îngrijirea copiilor	15,4	14,4	16,4
Îngrijirea bătrânilor/bolnavilor	3,3	3,5	3,1
Alte sarcini	1,8	2,9	0,7
Numărul total de copii care îndeplinesc activități gospodărești	514000	254000	260000

Tabelul 2.17: Numărul mediu de ore pe săptămână pentru activități gospodărești

Activitatea	Toți	Bărbați	Femei
Cumpărături pentru gospodărie	1,7 (1,1)	1,6 (1,1)	1,7 (1,1)
Pregătirea bucatelor	2,4 (1,8)	1,9 (1,3)	2,5 (1,9)
Spălarea îmbrăcăminte	2,1 (1,3)	1,8 (1,2)	2,1 (1,3)
Spălarea vaselor	1,8 (1,2)	1,6 (0,9)	2,0 (1,2)
Curățenie în casă/curte	2,3 (1,4)	2,2 (1,2)	2,4 (1,5)
Curățirea uneltelor	1,3 (0,6)	1,3 (0,6)	1,4 (0,7)
Repararea echipamentului casnic	1,6 (1,1)	1,6 (1,1)	1,9 (0,7)
Îngrijirea copiilor	3,8 (3,4)	3,6 (2,9)	4,0 (3,7)
Îngrijirea bătrânilor/bolnavilor	2,9 (2,4)	2,8 (2,7)	2,9 (2,1)
Alte sarcini	3,1 (2,3)	3,0 (2,2)	3,4 (2,7)
Numărul total de ore de activități gospodărești	6,4 (5,3)	5,0 (3,9)	7,7 (6,0)
Numărul total de copii care îndeplinesc activități gospodărești	514000	254000	260000

Notă: Devierile standarde sunt oferite în paranteză.

Copiii care îndeplinesc activități gospodărești, de obicei se ocupă de treburile casnice timp de 6,4 ore pe săptămână (Tabelul 2.17). În comparație cu băieții, fetele lucrează cu 2,7 ore pe săptămână mai mult în gospodărie. Totuși, majoritatea covârșitoare a fetelor și băieților îndeplinesc diverse treburi casnice mai puțin de 15 ore pe săptămână (Tabelul 2.18). Dacă în rândul băieților avem 2,6% de copii care îndeplinesc activități gospodărești timp de 15 ore și mai mult, în rândul fetelor această cifră reprezintă 10,5%. Proportia fetelor care îndeplinesc activități gospodărești ore excesive (44 de ore și mai mult) este foarte mică. Cele mai multe activități îndeplinite de copii durează între 1,5 și 2,5 ore pe săptămână. Activitățile care consumă mai mult timp sunt cele de îngrijire: de exemplu fetele care au grijă de copii, de obicei, îndeplinesc activitatea dată timp de 4 ore pe săptămână. În cazul fetelor care au grijă de bătrâni/bolnavi, de obicei, acordă activității date în medie câte 2,9 ore pe săptămână; în cazul băieților cifrele respective sunt de 3,6 și 2,8 ore pe săptămână.

Tabelul 2.18: Distribuția copiilor după orele de activități gospodărești pe săptămână (%)

Ore pe săptămână	Procentul de copii care îndeplinesc treburi casnice		
	Total	Băieți	Fete
14 ore sau mai puțin	93,4	97,4	89,5
15-43 ore	6,5	2,6	10,4
44 ore sau mai mult	0,1	-	0,1

După cum a fost menționat în capitolul 1.3, în Moldova copiii care lucrează ore excesive (mai mult de 27 ore pe săptămână) în activități casnice neplătite sunt considerați în *munca copiilor*. Clasificați astfel, mai puțin de 1% din copii care îndeplinesc lucru casnic neplătit se află în situație de *muncă a copiilor*. Proportia fetelor angajate în astfel de munci este de 1.6% în comparație cu 0.3% pentru băieți. Cu toate acestea, aceste cifre reflectă faptul că activități casnice neplătite dăunătoare – măsurate prin numărul de ore depuse – nu ar fi o problemă majoră în Moldova.

2.2.3. Școala

În Moldova, învățământul obligatoriu este de zece ani. Acesta cuprinde școala primară (clasele 1-4) și *gimnaziul* (casele 5-9), și un an educație pre-școlară (vârsta 3-6 ani). În mod normal, copiii încep școala la vârsta de șapte ani, astfel învățământul obligatoriu ia sfârșit, de obicei, la vârsta de 15 ani¹⁷. După cum s-a menționat mai devreme, în mod legal, copiii pot fi angajați de la vârsta de 16 ani sau după ce finisează învățământul de bază. După învățământul obligatoriu, copiii pot să-și continue studiile în licee care oferă trei ani de învățământ general orientat spre pregătirea elevilor pentru învățământul universitar sau în școlile medii generale (doi ani), profesionale (trei ani) sau în colegii (de la doi până la cinci ani).

Frecventarea școlii¹⁸ în rândul copiilor de vârsta învățământului obligatoriu este de 99,1%. Circa 90% de copii de 6 ani și un sfert de copii de 5 ani frecventează deja școala sau grădinița. Deși majoritatea covârșitoare a copiilor de vârsta dată merg la grădinițe (97,6%), o proporție semnificativă (25,8%) a acestora au început deja să meargă la școala primară. (Vârsta medie la care copiii încep să meargă la școala primară este de 6,8 ani). Nivelul frecventării școlii în rândul copiilor de 16-17 ani, care sunt în afara învățământului obligatoriu, este destul de mare și este estimat la 83,5%.

Proporția copiilor care au trecut de 6 ani și încă n-au mers niciodată la școală este una limitată, reprezentând 0,6% din toți copiii. Motivele induse pentru neînrolarea la școală sunt: „invaliditate/boală” (78,8%), „lipsa unei școli” (1,6%), „probleme financiare” (9,8%), „familia nu permite” (4,7%) și „lipsa de interes pentru școală” (5,1%). Marea majoritate a copiilor care au început școala dar au abandonat sistemul de învățământ la un anumit moment, au finisat, cel puțin, învățământul obligatoriu¹⁹. Proporția celor care abandonează școala la o etapă timpurie, adică fără a finisa învățământul obligatoriu este de 6,4% din numărul total al copiilor care au părăsit sistemul de învățământ și 0,2% din toți copiii de 7-17 ani.

Ratele de frecventare a școlii în rândul fetelor sunt mai mari decât în cazul băieților, iar ecartul de gen este cel mai mare la nivelele de învățământ ne-obligatoriu. De exemplu, pentru cei de 5 ani (majoritatea marea a căroră sunt la grădinițe) rata estimată de frecventare a școlii pentru băieți este de 21,6%, iar pentru fete – 28,9%. (Pentru cei de 6 ani, unii dintre care deja sunt în școlile primare, ratele corespunzătoare sunt de 88,4% și respectiv 89,3%. Discrepanța nu este semnificativă din punct de vedere statistic). Ecartul de gen devine mai mic pentru copiii de vârsta învățământului obligatoriu (7-15 ani), pentru care ratele de frecventare a școlii sunt estimate la 98,8% pentru băieți și 99,4% pentru fete. (Ecartul de gen este semnificativă din punct de vedere statistic la 10%.) În rândul copiilor de 15-17 ani, ecartul de gen iarăși sporește și atinge circa 12 puncte procentuale, fiind estimată la 77,7% pentru băieți și 89,2% pentru fete ($p < 0.00$). Creșterea ecartului de gen la continuarea studiilor după absolvirea gimnaziului implică costuri mai mari pentru băieți de a frecventa școala care derivă din oportunitățile de ocupare mai mari pentru băieți. Constatarea noastră de mai sus precum că rata ocupării în rândul băieților de 15-17 ani este mai mare decât în cazul fetelor este consistentă cu această ipoteză.

Tabelul 2.19: Ratele de frecventare a școlii după sex, vârstă și statut profesional (%)

Ratele de frecventare a școlii pentru:	7-15 ani		16-17 ani	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Toți copiii	98,8	99,4	77,7	89,2
Copiii ne-ocupați	98,6	99,3	87,8	92,7
Copiii ocupați	99,0	99,6	66,0	82,6

¹⁷ Unii copii încep școala la vârsta de 6 ani. În cazul dat, aceștia vor finaliza învățământul obligatoriu la 14 ani.

¹⁸ Frecventarea școlii pentru copii este stabilită printr-o întrebare care se referă la statutul actual de școlarizare și este formulată astfel: “Frecventezi acum școala sau grădinița?”

¹⁹ Datele ne prezintă informație cu privire la cea mai mare clasă frecventată, dar nu și informație cu privire la nivelul de învățământ finisat. Dacă se raportează că copii au frecventat ultima clasă într-un anumit nivel de învățământ, am presupus că dânsii au finisat acest nivel de învățământ.

Ratele de școlarizare pentru copiii se modifică odată cu schimbarea relației acestora cu piața muncii. Dacă în cazul copiilor de vârstă învățământului obligatoriu nu există diferențe semnificative în ceea ce privește ratele de frecvență a școlii pentru copiii care lucrează și cei care nu lucrează, rate semnificativ mai reduse sunt înregistrate în rândul copiilor mai mari (*Tabelul 2.19*). Pentru băieții de 16-17 ani, rata de frecvență a școlii este estimată la 87,8% pentru copiii care nu lucrează, iar rata pentru copiii ocupați este estimată la 66%. Rate mai mici de școlarizare sunt estimate de asemenea și pentru fetele ocupate (82,6% în comparație cu 92,7%), deși discrepanța nu este tot atât de drastică ca și cea înregistrată pentru băieți.

Tabelul 2.20: Frecvențarea școlii după sex, vârstă, activități gospodărești (%)

Ratele de frecvență a școlii pentru:	7-15 ani		16-17 ani	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Total copii	98,8	99,4	77,7	89,2
Copiii care nu îndeplinesc activități gospodărești	95,3	93,6	61,5	71,9
Copiii care îndeplinesc activități gospodărești	99,2	99,7	80,2	90,6

Și în final, încercăm să investigăm faptul dacă ratele de școlarizare a copiilor implicați în activități gospodărești rămân în urmă de cele ale copiilor care nu sunt implicați în astfel de activități. Rezultatele obținute ne indică că copiii care îndeplinesc activități gospodărești de fapt dau dovadă de rate mai înalte de frecvență a școlii. Această constatare este veridică atât pentru copiii mai mici, cât și pentru cei mai mari, însă discrepanța este mai pronunțată în rândurile celor din urmă. Ținând cont de constatarea din compartimentul precedent precum că implicarea în activitățile gospodărești reprezintă o parte din viața de zi cu zi a copiilor, aceste rezultate nu sunt de fapt surprinzătoare. Ne-implicarea în activități gospodărești pentru cel puțin o oră pe săptămână ar constitui o situație neobișnuită și orice motiv care ar contribui la astfel de situație probabil ar putea împiedica esențial și frecvențarea școlii de către copil. Niște motive posibile ar fi boala și invaliditatea copilului, și probabil chiar ocuparea acestuia.

2.2.4. Copiii în activități multiple

Majoritatea copiilor (57,8%) de 7-17 ani combină școala cu câteva ore de activități gospodărești (*Tabelul 2.21*). O altă proporție semnificativă (30,1%) au fost implicați pe parcursul perioadei de referință în toate cele trei activități: frecventează școala, se implică în activitate economică și îndeplinesc activități gospodărești pentru membrii gospodăriei lor. Proporția copiilor care doar merg la școală este limitată la 7% din totalul de copii. Proporția copiilor implicați doar în activități economice este mai mică de 0,4%, în timp ce proporția celor care îndeplinesc doar activități gospodărești este 0,9% din numărul total copii. Mai puțin de 1% de copii nu sunt implicați în nici una din cele trei activități.

Tabelul 2.21: Proporția copiilor (7-17 ani) implicați în activități multiple după sexe (%)

	Toți	Băieți	Fete
Școala + activitate economică + treburi casnice	30,1	34,2	25,8
Școala + activitate economică	0,7	1,3	0,0
Școala + treburi casnice	57,8	50,2	65,7
Activitatea economică + treburi casnice	2,4	3,4	1,4
Doar școala	7,0	8,5	5,4
Doar activitatea economică	0,3	0,4	0,1
Doar treburile casnice	0,9	1,0	0,9
Inactivi	0,9	1,1	0,7

Modelele de utilizare a timpului diferă întrucâtva între băieți și fete. Principala diferență este cea că există o probabilitate mai mare ca băieții să fie implicați în toate cele trei activități (34,2% de băieți în comparație cu 25,8% de fete), iar fetele, mult mai probabil, combină școala cu activitățile gospodărești (65,7% în comparație cu 50,2% de băieți) (*Tabelul 2.21*). Nu este o obișnuință pentru ca băieții și fetele să fie implicați doar în activități economice sau cele gospodărești fără a frecventa școala.

2.3. Natura ocupării copiilor pe piața muncii

2.3.1. Activitatea economică, ocupația, amplasarea locului de muncă

Marea majoritate (95,3%) de copii ocupați sunt implicați în *agricultură*. Această constatare este veridică atât pentru băieți cât și pentru fete, 94,9% și, respectiv 96% sunt regăsiți în acest sector (*Tabelul 2.22*). O analiză mai detaliată a activităților unor astfel de copii ne indică că aceștia sunt mai cu seamă implicați în agricultură mixtă: cultivarea plantelor combinată cu creșterea animalelor (Eurostat, 1996). Alte activități în care sunt angajați mai cu seamă băieții sunt *construcțiile și comerțul cu amănuntul și cu ridicata*, unde sunt regăsiți 1,6% și, respectiv 1% de băieți. În cazul fetelor, doar foarte puține sunt regăsite în *construcții* și 2,1% sunt ocupate în *comerțul cu amănuntul și cu ridicata*.

Tabelul 2.22: Distribuția copiilor ocupați după tipul activității economice (%)

Activitatea economică (CAEM)	Toți	Băieți	Fete
Agricultura, economia vânatului, silvicultura și piscicultura	95,3	94,9	96,0
Industrie	0,7	0,8	0,5
Construcții	1,1	1,6	0,4
Comerț cu ridicata și amănuntul	1,4	1,0	2,1
Hoteluri și restaurante	0,3	0,3	0,2
Transport și comunicații	0,1	0,2	0,0
Activități financiare, tranzacții imobiliare	0,1	0,1	0,1
Servicii colective, sociale și personale	0,3	0,3	0,4
Alte activități	0,7	1,0	0,4

Tabelul 2.23: Distribuția copiilor ocupați după ocupație (%)

Ocupația (CORM)	Toți	Băieți	Fete
Specialiști cu nivel mediu de calificare	0,1	0,2	-
Functionari administrativi	0,1	0,2	-
Lucratori in servicii, gospodaria de locuinte si deservire comunala, comert si asimilati	1,0	0,4	1,9
Lucratori calificati in agricultura, silvicultura, vinatorie, piscicultura si pescuit	0,7	0,7	0,8
Muncitori calificati in intreprinderi industriale mari si mici, in meserii de tip artizanal, in constructii, transporturi, telecomunicatii, geologie si prospectarea geologica	0,5	0,6	0,3
Operatori, aparatisti, masinisti la instalatii si masini si lacatusi -asamblori	0,1	0,2	0,1
Muncitori necalificati în agricultură	94,3	94,0	94,7
Muncitori necalificati în alte domenii decât agricultura	3,2	3,8	2,2

Distribuția copiilor care muncesc conform ocupațiilor oferită în *Tabelul 2.23* ne indică că marea majoritate (97,5%) este ocupată în munci necalificate. La o analiză mai profundă se vede că copiii sunt mai cu seamă *lucrători necalificați în agricultură*. În corespundere cu constatările cu privire la activitatea economică, circa 2% de fete muncesc ca *lucrători în servicii și comerț*.

Tabelul 2.24: Distribuția copiilor ocupați după amplasarea locului de muncă (%)

Locul de muncă	Toți	Băieți	Fete
Domiciliul familiei	1,2	1,4	0,8
Domiciliul clientului	0,5	0,7	0,1
Oficiu, birou	0,4	0,5	0,3
Fabrică/atelier	0,6	0,7	0,5
Fermă/teren agricol/livadă	95,3	94,9	96,0
Șantier de construcții	0,3	0,5	-
Magazin/chioșc/cafeenea/restaurant/hotel	0,7	0,8	-
Nu există un loc fix	0,9	0,5	0,6
Piață deschisă sau tarabă în stradă	0,1	0,0	1,5

În paralel cu tipul activității economice realizate de copii și ocupațiile în care aceștia sunt implicați, marea majoritate a copiilor (95,3%) lucrează la fermă/teren agricol/livadă (Tabelul 2.24). Nu sunt diferențe semnificative în ceea ce privește amplasarea locurilor de muncă ale băieților și fetelor, deși o proporție un pic mai mare de fete lucrează la fermă/teren agricol/livadă. Un număr adițional de 1,4% de băieți și 0,8% de fete muncesc la domiciliul.

2.3.2. Statutul profesional

Majoritatea copiilor ocupați (94,1%) muncesc ca *lucrători familiari neremunerați* (Tabelul 2.25). *Salariații* și *lucrătorii pe cont propriu* reprezintă doar 4% și respectiv 1,9% din copiii ocupați. Statutul profesional se schimbă doar un pic între băieți și fete: un procentaj puțin mai mare de fete ocupate (96% în comparație cu 92,9% de băieți) muncesc ca *lucrători familial neremunerați*; iar proporția de fete care lucrează ca *salariați* și *lucrători pe cont propriu* este mai mică în comparație cu cea a băieților.

Tabelul 2.25: Distribuția copiilor ocupați după statut profesional (%)

Statutul profesional	Toți	Băieți	Fete
Salariat	4,0	4,8	2,9
Lucrător pe cont propriu	1,9	2,4	1,2
Lucrător familial neremunerat	94,1	92,9	96,0
Numărul de copii ocupați	177000	107000	70000

Copiii care muncesc ca *salariați* și *lucrători pe cont propriu*, în medie, sunt mai mari decât copiii care muncesc ca *lucrători familiari neremunerați*. Dacă, în medie, un copil ocupat are 13,6 ani, *salariații* și cei care lucrează pe cont propriu sunt un pic mai mari, având 15,6 și respectiv 15,2 ani. Și invers, un copil care muncește ca *lucrător familial neremunerat* are, în medie, 13,4 ani. Un alt factor care diferențiază *salariații* și cei *angajați pe cont propriu* de *lucrătorii familial neremunerați* este numărul orelor de lucru. În medie, *salariații* și *lucrătorii pe cont propriu* muncesc 29,8 și respectiv 19 ore pe săptămână, pe când *lucrătorii familiari neremunerați* muncesc doar 7,9 ore pe săptămână.

O altă diferență interesantă ține de structura pe sexe a acestor grupe. Deși 59,6% de *lucrători familial neremunerați* sunt băieți, ecartul de gen este mai vast între *salariați* și cei *angajați pe cont propriu*: băieții constituie 71,5% și respectiv 75,6% din aceste grupe. Până la moment, constatările noastre sugerează faptul că copiii încep să muncească ca *lucrători familiari neremunerați*, mai cu seamă fetele, și continuă cu astfel dată chiar și după ce ajung la vârsta adolescenței. Doar câțiva, de obicei băieții, își schimbă statutul profesional de la *lucrători familiari neremunerați* spre *salariați* și *lucrători pe cont propriu*, odată cu înaintarea în vârstă.

De asemenea este interesant de notat faptul că schimbările în statutul profesional mai înseamnă și o plecare din sectorul *agriculturii*. Deși majoritatea *salariaților* și *lucrătorilor pe cont propriu* continuă să muncească în *agricultură*, această cifră scade de la 97,7% înregistrată pentru *lucrătorii familiari neremunerați* până la 55,7% pentru *salariați* și 58,4% pentru cei *angajați pe cont propriu*. De asemenea, un număr mai mic din segmentul dat (circa 2/3 de *salariați* și 80% de *lucrători pe cont propriu* în comparație cu 98,8% de *lucrători familiari neremunerați*) sunt clasificați ca *lucrători necalificați*.

2.3.3. Câștigurile

Proporția copiilor care muncesc pentru o plată este foarte mică. După cum s-a menționat mai sus, 4% de copiii ocupați sunt *salariați* și 1,9% sunt *angajați pe cont propriu*. Circa un sfert din *salariați* își primesc plata la finalizarea realizării lucrului propus. Circa două treimi de *salariați* sunt plătiți fie zilnic (32,8%) fie lunar (31,8%), cu un procent adițional de 9,6% de cei care sunt plătiți pe oră (5,3%) sau săptămânal (4,3%). Câștigurile lunare medii ale acestui grup de copii sunt estimate la 808,4²⁰ Lei. Pe de altă parte, câștigurile lunare medii ale *lucrătorilor pe cont propriu* sunt estimate la 706,2.²¹ Deasemenea există diferențe de gen în ceea ce privește câștigurile. În timp ce câștigul mediu lunar pentru fete a fost de 533.2 Lei, valoarea corespunzătoare pentru băieți a fost de 892.6 Lei.²²

²⁰ Abaterea standardă este 614 Lei

²¹ Abaterea standardă este 740 Lei

²² Datorită numărului mic de observații nu s-au făcut dezagregări pe sexe. Abaterile standard sunt 702.7 Lei pentru băieți și 442 Lei pentru fete, respectiv

În perioada realizării cercetării, salariul minim în Moldova era de 600 Lei pe lună²³. În baza acestor cifre, se pare că salariații și lucrătorii pe cont propriu câștigă, în medie, un venit mai mare decât salariul minim. Totuși, acest fapt nu ne spune că toți copiii câștigă venituri mai mari decât salariul minim. De exemplu, după cum a fost menționat mai sus câștigul mediu lunar al fetelor este puțin mai mic decât salariul minim. În baza veniturilor raportate ale copiilor (băieți și fete), 64,5% câștigă un venit mai mic decât salariul minim. După cum ne-am fi așteptat din cele relatate mai sus, fetele sunt un pic supraprezentate în categoria cu venituri mai mici decât salariul minim. În timp ce ele au constituit 27,4% din copiii care au obținut venit din ocupare, ele au constituit 30,2% din copiii care au avut un venit mai mic decât salariul minim. Ar fi util de a mai compara și câștigurile copiilor cu cele ale adulților, însă informația dată nu este disponibilă. Nu este posibil nici de a determina cota veniturilor copiilor în bugetul gospodăriilor, deoarece setul de date nu conține informație cu privire la veniturile și cheltuielile gospodăriei. Totuși, cele mai recente date ale Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice realizată de BNS estimează venitul mediu lunar disponibil pe gospodărie în trimestrul IV anul 2008 egal cu 1,227.5 Lei pe cap de locuitor.²⁴ Această valoare, deși este calculată pentru gospodăriile cu și fără copii, indică faptul că veniturile copiilor constituie o contribuție semnificativă (circa 20%) în bugetul gospodăriei.

Când copiii au fost întrebați ce făceau dâșii de obicei cu veniturile lor, cel mai frecvent răspuns (56%) a fost acel că își cumpără lucruri pentru sine, iar cel de-al doilea răspuns mai des întâlnit (28,5%) era acel că dau toți sau o parte din banii lor familiilor lor. Circa 8,6% de copii au spus că dâșii utilizează veniturile lor pentru a achita taxele școlare sau pentru a-și procura rechizite școlare.

2.3.4. Munca copilului

Copiii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* includ atât copiii care îndeplinesc munci periculoase, cât și alți copii care din cauza vârstei lor sau numărului de ore lucrate sunt considerați drept copii ce se confruntă cu diverse riscuri pentru dezvoltarea lor fizică, socială, psihologică sau educațională, din cauza muncii pe care o îndeplinesc (vezi Capitolul 1.3 cu privire la definiții). Un număr estimat de 109.041 copii – 18,3% din toți copii cu vârsta de 5-17 ani – sunt copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. Deoarece estimările cu privire la *munca copilului* includ și copiii care lucrează ore excesive în activități gospodărești, această cifră nu poate fi comparată în mod explicit cu numărul de copii care erau ocupați. Excluderea acestor copii din categoriile copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* reduce numărul estimat de *muncă a copilului* la 104.684 de copii, reprezentând 17,5% din toți copiii și 59,1% din copiii ocupați. Aceste cifre ne indică faptul că nu doar rata de ocupare a copiilor este destul de mare în Moldova, ci și faptul că majoritatea copiilor se confruntă cu diverse riscuri, și astfel este necesar ca să fie retrași imediat de la muncă.

Tabelul 2.26: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după tipurile de riscuri cu care se confruntă (%)

Munca copilului	Total		Băieți		Fete	
Activități în granițele SCN	100		100		100	
a) Munca periculoasă	68.6	100	70.5	100	65.2	100
În activitate economică periculoasă	1.8	2.6	2.4	3.4	0.7	1.1
În ocupație periculoasă	3.7	5.4	4.4	6.2	2.5	3.8
Ore excesive (mai mult de 42 ore pe săptămână)	1.0	1.5	1.0	1.4	1.0	1.5
Lucru în condiții periculoase	62.1	90.5	62.7	88.9	61.0	93.6
b) Copii de 5-11 ani care lucrează	24.4	100	25.2	100	23.1	100
c) Copii de 12-14 ani care lucrează mai mult de 13 ore pe săptămână, copii de 15-16 ani care lucrează mai mult de 24 ore pe săptămână și copii de 17 ani care lucrează mai multe de 35 de ore pe săptămână	3.1	100	3.3	100	2.7	100
Activități în afara granițelor SCN						
d) Copiii care îndeplinesc treburi casnice neplătite (mai mult de 27 de ore pe săptămână)	4.0	100	1.0	100	9.1	100
Numărul de copii care lucrează în condiții de muncă a copilului	109000		69000		40000	

Pentru a înțelege mai bine gravitatea problemei muncii copiilor, copiii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt grupați în categorii reciproc exclusive în conformitate cu riscurile cu care dâșii se confruntă. Aceste categorii de risc, explicate în Capitolul 1.3, definesc cine sunt copiii care lucrează în condiții de *muncă*

²³ A în trimestrul IV anul 2009, 600 MDL=52 USD

²⁴ Vezi NSC data base: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/EN/04%20NIV/NIV01/NIV01.asp>

a copilului și, astfel, ajută la identificarea tipurilor de măsuri care trebuie să fie implementate pentru a aborda problema dată. Categoriile de risc care sunt oferite în *Tabelul 2.26* sunt formate astfel încât copiii sunt numărați doar o singură dată și conform ordinei fixate în tabel. De exemplu, copiii care lucrează în *minieră și construcții* sunt categorizați ca copii implicați în *activitate economică periculoasă*. Dacă aceștia au lucrat mai mult de 42 de ore pe parcursul săptămânii de referință – un alt risc care trebuie să fie eliminat – atunci acești copii sunt numărați doar ca fiind implicați în activitate economică periculoasă. În acest sens, eliminarea unui tip de risc nu înseamnă neapărat că prevalența *muncii copilului* va scădea. Totuși, acest fapt implică o reducere a seriozității problemei date. Un alt neajuns al acestei analize ține de faptul că la formarea categoriilor, riscurile sunt clasificate în mod implicit. Această clasificare nu se bazează, neapărat, pe probe ferme. Cu toate acestea, gruparea riscurilor ajută la identificarea posibilelor modalități de abordare a problemei *muncii copilului*.

Rezultatele oferite în *Tabelul 2.26* indică faptul că problema *muncii copilului* în Moldova apare nu din cauza activității economice în care sunt implicați copiii, sau ocupației deținute de copii, sau de orele lucrate în mod excesiv – mai puțin de 15% de copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt astfel categorizați din cauza acestor riscuri, dar în primul rând din cauza condițiilor de muncă a copiilor. Condițiile de muncă afectează 62,1% de copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. Copiii care sunt prea mici ca să lucreze chiar și o oră pe săptămână constituie o altă proporție semnificativă (24,4%) de copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. Aceste constatări ne indică că regulamentele cu privire la condițiile de muncă ale copiilor la locurile lor existente de muncă și retragerea celor mai mici de pe piața muncii ar fi foarte important pentru îmbunătățirea situației cu privire la problema *muncii copilului*.

Un număr mai mare de băieți (22,6%) decât de fete (13,7%) sunt clasificați ca copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, ca rezultat 63,1% din numărul copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt băieți. Fără a ține cont de reprezentarea mai mare a băieților în rândul copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, riscurile cu care se confruntă ambele grupuri sunt foarte similare. Majoritatea copiilor din ambele grupe (62,7% de băieți și 61% de fete) sunt clasificați ca copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, din cauza condițiilor în care lucrează. Un număr adițional de 25,2% de băieți și 23,1% de fete sunt clasificați ca copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* deoarece sunt prea mici ca să lucreze. Totuși, un număr mai mare de băieți (6,8%) decât de fete (3,2%) – copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* – sunt în activități economice sau ocupații care necesită o retragere imediată din astfel de munci. Și invers, un număr mai mare de fete (9,1%) decât băieți (1%) – copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* – este implicat într-un volum excesiv de activități gospodărești.

Tabelul 2.27: Proportia copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului care se confruntă cu condiții de lucru sau tratament nefavorabil la locul de muncă (%)

Condiții de lucru	Toți	Băieți	Fete
Cară obiecte grele la locul de muncă	47,1	55,0	33,2
Operează cu echipament/mașinării grele	28,3	29,6	26,0
Praf sau fum	34,8	34,4	35,5
Foc, gaz, flăcări	0,8	0,9	0,5
Zgomote puternic sau vibrație	4,8	5,7	3,1
Temperatură prea înaltă sau prea joasă	37,6	39,2	34,9
Instrumente periculoase	38,5	38,9	37,6
Lucru sub pământ	0,0	0,0	0,0
Lucru la înălțime	5,3	5,4	5,1
Lucru în apă/lac/râu/iaz	0,1	0,2	0,0
Loc de muncă prea întunecos sau strâmt	0,3	0,4	0,0
Ventilare insuficientă	1,5	1,4	1,7
Preparate chimice	2,4	2,8	1,6
Substanțe explozive	0,0	0,0	0,0
Alte condiții nefavorabile	0,4	0,5	0,2
Strigăte constante	16,5	16,5	16,4
Insulte repetate	8,1	9,4	5,7
Bătăie / traumă fizică	2,5	3,2	1,2
Abuz sexual	0,0	0,0	0,0
Nr de copii care lucrează în condiții de muncă a copilului cu condiții periculoase de muncă	68000	43000	25000

Analizând mai amănunțit condițiile de lucru care au dus la clasificarea unor copii drept copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, vedem că majoritatea condițiilor adverse cu care s-au confruntat aceștia sunt *căratul de încărcături grele* la locul de muncă (47,1%) (*Tabelul 2.27*). Lucrul la *temperaturi foarte mari* au foarte joase (37,6%), cu *instrumente periculoase* (38,5%) și în medii cu *praf/fum* (34,8%), *operarea echipamentului* și *mașinării grele* la locul de muncă (28,3%), *strigătul constant* (16,5%) sunt celelalte condiții adverse care sunt de obicei întâlnite. Condițiile cu care se confruntă băieții și fetele – copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* – sunt în general destul de similare, cu excepția faptului că un număr mai mare de băieți sunt implicați în căratul încărcăturilor grele și operarea cu echipament și mașinărie grea (*Tabelul 2.27*).

Marea majoritate (91,7%) a copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* (cu excepția celor care sunt clasificați drept copii care lucrează în condiții de muncă a copilului din cauza numărului excesiv de ore lucrate în activități gospodărești) sunt *lucrători familiari neremunerați*. Acest rezultat nu este surprinzător, ținând cont de faptul că 94,1% de copii ocupați sunt *lucrători familiari neremunerați*. Numărul celor care lucrează ca *salariați* și *lucrători pe cont propriu* este de 5,9% și 2,4% de copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. Aceste rezultate ne indică că condițiile nefavorabile de lucru sunt confruntate nu doar de copiii care lucrează pentru terți, dar și de cei care lucrează de rând cu părinții lor.

Tabelul 2.28: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după activitatea economică (%)

Activitatea economică (CAEM)	Toți	Băieți	Fete
Agricultura, economia vânatului, silvicultura și piscicultura	93,8	93,4	94,4
Industrie	1,2	1,3	0,9
Construcții	1,9	2,5	0,8
Comerț cu ridicata și amănuntul	1,6	1,0	2,6
Hoteluri și restaurante	0,4	0,4	0,4
Transport și comunicații	0,1	0,2	0,3
Activități financiare, tranzacții imobiliare	0,2	0,1	-
Servicii colective, sociale și personale	0,3	0,1	0,6
Alte activități	0,8	1,0	0,1
Nr de copii care lucrează în condiții de muncă a copilului	105000	68000	37000

Notă: Copiii care lucrează în condiții de muncă a copilului clasificați astfel din cauza numărului excesiv de ore lucrate în activități gospodărești sunt excluși.

Distribuția copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* după diverse tipuri de activități economice este analogică distribuției copiilor ocupați (*Tabelul 2.28*). Majoritatea copleșitoare a copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt regăsiți în *agricultură* (93,8%), urmată de *construcții* (1,9%) și *comerțul cu amănuntul și cu ridicata* (1,6%). Distribuțiile băieților și fetelor – copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* – sunt destul de similare, cu 93,4% de băieți și 94,4% de fete lucrând în *agricultură*. Totuși, și aici este cazul când băieții sunt supra-reprezențați în *construcții* și *industrii*, iar fetele - în *comerțul cu amănuntul și cu ridicata*.

Tabelul 2.29: Distribuția copiilor care lucrează în condiții de muncă a copilului după ocupație (%)

Ocupația (CORM)	Toți	Băieți	Fete
Specialiști cu nivel mediu de calificare	0,1	0,1	-
Functionari administrativi	0,1	0,1	-
Lucratori in servicii, gospodaria de locuinte si deservire comunala, comert si asimilati	1,3	0,6	2,6
Lucratori calificati in agricultura, silvicultura, vinatorie, piscicultura si pescuit	1,2	1,1	1,3
Muncitori calificati in intreprinderi industriale mari si mici, in meserii de tip artizanal, in constructii, transporturi, telecomunicatii, geologie si prospectarea geologica	0,8	0,9	0,6
Operatori, aparatisti, masinisti la instalatii si masini si lacatusi -asamblori	0,2	0,2	0,1
Muncitori necalificati în agricultură	92,2	92,1	92,3
Muncitori necalificati în alte domenii decât agricultura	4,3	4,9	3,2
Nr de copii care lucrează în condiții de muncă a copilului	105000	68000	37000

Notă: Copiii care lucrează în condiții de muncă a copilului clasificați astfel din cauza numărului excesiv de ore lucrate în activități gospodărești sunt excluși.

Distribuția după ocupații a copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* ne arată o concentrație copleșitoare a acestora în munci necalificate: 92,2% de copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt *muncitori agricoli necalificați* și 4,3% sunt muncitori necalificați în afara agriculturii (Tabelul 2.29). Acest model de distribuție ocupațională se menține atât pentru fetele cât și pentru băieții – copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* – și, de fapt, imită modelul observat pentru populația de copii ocupați, în general. Faptul că distribuția după activități economice și cea după ocupații a copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt destul de similare celor ale copiilor ocupați ne evidențiază încă odată ordinea de idei menționată ceva mai devreme precum că ceea ce distinge copiii care lucrează în *condiții de muncă a copilului* nu este tipul de muncă în care aceștia sunt implicați, ci mai degrabă condițiile în care muncesc acești copii.

2.4. Caracteristicile gospodăriilor cu copii ocupați

În acest compartiment al raportului, sunt analizate caracteristicile generale ale gospodăriei și cele ale comunității, pentru a vedea dacă aceste două grupuri de copii diferă cumva de populația de copii în general.

Caracteristicile gospodăriilor cu copii, sicutate în această secțiune și anume, mărimea gospodăriei, compoziția și structura, migrația, capul gospodăriei și venitul sunt, în mod natural, intercorelate. Mai multe detalii despre influența acestor factori asupra *muncii* copilului și frecvenței școlii sunt date în analiza multivariată din Capitolul.

2.4.1. Mărimea și componența gospodăriei

Gospodăriile copiilor cu vârsta de 5-17 ani, în medie, constau din 4,4 membri. Atât copiii ocupați cât și cei care lucrează în condiții de *muncă a copilului* vin din gospodării un pic mai mari ($p < 0.00$) (Tabelul 2.30). Copiii mai mici de cinci ani constituie 3,7% din membrii gospodăriei, iar copiii de 5-17 ani – 40,1%. Cota adulților într-o gospodărie medie este de 56,2%. Gospodăriile copiilor ocupați și celor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* au o proporție mai mare de copii în grupul celor de 5-17 ani ($p < 0.00$), dar nu, neapărat, și o proporție mai mică de adulți în vârstă aptă de muncă. (Proporția dată este mai mică în gospodăriile cu copii ocupați și cei care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, dar diferența nu este semnificativă din punct de vedere statistic).

Tabelul 2.30: Mărimea și componența gospodăriei

	Toți	Copii ocupați	Copii în situație de muncă a copiilor
Mărimea gospodăriei	4,4 (1,4)	4,6 (1,5)	4,7 (1,5)
Componența gospodăriei (%)			
Persoane de 0-4 ani	0,3,7	2,9	3,2
Persoane de 5-17 ani	40,1	41,1	41,3
Persoane de 18-64 ani	53,5	53,2	52,9
Persoane de 65+ ani	2,7	2,7	2,6

Notă: Sunt luate în considerație doar gospodăriile cu copii de 5-17 ani. Cifrele din paranteză reprezintă devierile standard.

Tabelul 2.31: Structura gospodăriei copiilor ocupați și celor care lucrează în condiții de muncă a copilului (%)

Structura gospodăriei	Toți	Copii ocupați	Copii în situație de muncă a copiilor
Gospodăria-nucleu - ambii părinți prezenți	66,3	70,6	70,2
Gospodărie-nucleu - un părinte prezent	8,4	7,2	6,9
Gospodărie extinsă – ambii părinți prezenți	14,6	13,2	13,9
Gospodărie extinsă – un părinte prezent	6,4	4,9	4,8
Copiii nu locuiesc cu nici-unul din părinți	4,4	4,1	4,1
Numărul total de copii	598000	177000	109000

În ceea ce privește structura gospodăriei, o proporție mai mare de copii ocupați și cei care lucrează în condiții de *muncă a copilului* ($p < 0.00$) decât cei care nu sunt ocupați și nu lucrează în condiții de *muncă a copilului* locuiesc în gospodării-nucleu cu ambii părinți prezenți. Și invers, o proporție mai mică de copii ocupați și cei care lucrează în condiții de *muncă a copilului* ($p < 0.05$) locuiesc în gospodării extinse. Proporția copiilor ocupați și celor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* care nu locuiesc cu nici-unul din părinți este de asemenea una mai mică decât cea din rândul copiilor ne-ocupați ($p < 0.10$). Rata mai mică de ocupare a copiilor din gospodăriile extinse poate deriva din mărimea gospodăriei și/sau colectarea de resurse, astfel există o necesitate mai mică de a angaja copiii. Vom reveni la această problemă ceva mai târziu în raport, unde vom vorbi despre analiza multidimensională.

2.4.2. Statutul migrațional

Un număr de 31,4% de copii cu vârsta de 5-17 ani vine din gospodării unde cel puțin un adult este migrant²⁵, în majoritatea cazurilor a migrat peste hotare (Tabelul 2.32). Un număr mai mare de copii ocupați și cei care lucrează în condiții de *muncă a copilului* vine din gospodării cu membri migranți. Chiar dacă în medie, 27,7% de copii ne-ocupați vin din gospodării cu cel puțin un membru migrant, rata corespunzătoare în rândul copiilor ocupați și celor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* este de 39,8% și respectiv 39,3%.

Tabelul 2.32: Proporția copiilor cu membri migranți (în %)

	Toți	Copii ocupați	CLCMC
Cel puțin un membru plecat în altă localitate din țară	5,9	9,7	8,6
Cel puțin un membru a migrat peste hotare	27,5	33,0	33,7
Cel puțin un membru plecat peste hotare sau în altă localitate din țară	31,4	39,8	39,3
Fără membru migrant în gospodărie	68,6	60,2	60,7

În ceea ce privește rata ocupării, 37,7% de copii din gospodării cu cel puțin un membru migrant sunt angajați, cifra corespunzătoare în rândul copiilor fără nici un membru migrant în gospodărie este de 26%. Și în mod similar, 22,9% de copii cu membri migranți în gospodărie sunt copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, iar cifra corespunzătoare pentru cei fără membri migranți în gospodărie este de 16,1%. În ambele cazuri, diferențele în ratele de ocupare sunt semnificative din punct de vedere statistic la nivele convenționale. De asemenea, este interesant de notat faptul că copiii din gospodăriile cu membri care au migrat peste hotare au rate mai joase de ocupare (dar rate similare de *muncă a copilului*) decât copiii din gospodăriile cu membri care se aflau temporar în altă localitate din țară. Dacă pentru primii, rata de ocupare a copiilor și cea de *muncă a copilului* sunt de 35,7% și respectiv 22,5%, ratele corespunzătoare pentru ceilalți sunt de 49,2% și respectiv 26,9%. Migrația locală poate semnala lipsa de resurse pentru a migra peste hotare și/sau nivel scăzut de remitențe (dacă absența lor este legată de ocupare), ceea ce duce la ocuparea copiilor..

2.4.3. Gospodăriile conduse de femei

Gospodăriile conduse de femei constituie 32,5% din numărul total de gospodării cu copii de 5-17 ani. În circa jumătate de astfel de gospodării, soțul este absent. Din perspectiva ocupării copiilor, este interesant de notat faptul că o proporție mai mică de copii ocupați decât cei ne-ocupați (28,7% versus 33,2%, $p < 0.00$) vin din gospodării care sunt conduse de femei. Același ordin de idei este veridică și pentru copiii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* (26,1% versus 33,2%, $p < 0.00$). Analizând același fenomen din perspectiva ratelor de ocupare a copiilor, observăm rate mai mici de ocupare și de *muncă a copilului* pentru copiii din gospodăriile conduse de femei. Rata ocupării copiilor care vin din gospodării conduse de femei este de 26,7%, iar rata corespunzătoare pentru copiii care locuiesc în gospodării conduse de bărbați este de 31%. Diferența este semnificativă din punct de vedere statistic la nivele convenționale. O diferență similară este observată și pentru ratele de *muncă a copilului*: în gospodăriile conduse de femei – 15% de copii sunt copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, iar în gospodăriile conduse de bărbați cifra dată constituie 19,8%.

²⁵ Această cifră exclude copiii migranți. În rândul copiilor de 5-17 ani, 1,7% au migrat local (în cadrul țării) iar 0,8% au migrat peste hotare

2.4.4. Bunurile gospodăriei

Cercetarea AC n-a inclus întrebări referitoare la veniturile, cheltuielile și dotarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată. Datele nu ne prezintă informație cu privire la venitul gospodăriei, cheltuielile de consum sau bunurile din proprietate. Totuși, din întrebările vizând activitatea economică, este posibil de dedus dacă familia are în posesie gospodărie auxiliară, adică dacă se ocupă cu creșterea animalelor, cultivarea legumelor, fructelor fie pentru consumul propriu și/sau pentru vânzare. Astfel, 62,3% din toate gospodăriile cu copii de 5-17 ani au lucrat în gospodării auxiliare proprii²⁶. În astfel de gospodării, 41,8% de copii sunt ocupați, în comparație cu 5,1% de copii din gospodăriile care nu au lucrat în gospodării auxiliare. (După cum s-a menționat în sub-capitolul 2.1., în cazul adulților, terenurile auxiliare/grădinile pentru bucătărie joacă un rol important și în determinarea statutului profesional al copiilor).

2.4.5. Diferențierea urban-rural

Circa 67% de copii cu vârsta de 5-17 ani locuiesc în localități rurale. Prevalența muncii în rândurile copiilor rurali de 40,9% este considerabil mai mare decât cea pentru copiii care locuiesc în localități urbane constituind 7%. Același rezultat urmează și pentru *munca copilului*: în timp ce 24,9% de copii rurali sunt clasificați drept copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, cifra corespunzătoare pentru copiii urbani se limitează la 5%. Datorită faptului că o proporție mare de copii locuiesc în localități rurale, unde prevalența muncii este mai mare, peste 92% de copii ocupați și 90,9% de copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* se regăsesc în localitățile rurale.

Prevalența semnificativ mai mare a ocupării și *muncii copilului* în mediul rural în comparație cu cel urban se reflectă atât pentru băieți cât și pentru fete. Circa 47,3% de băieți și 34,1% de fete din mediul rural lucrează, pe când în mediul urban lucrează doar 9,6% de băieți și 4,5% de fete. Și similar, circa 30,6% de băieți și 18,7% de fete în rural sunt copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, pe când aceleași rate pentru urban constituie 5,9% de băieți și 4,1% de fete.

2.4.6. Diferențierea regională

Pentru scopuri statistice, Moldova este divizată în patru regiuni: Nord, Centru, Sud și municipiul Chișinău. Circa 30% din populația copiilor locuiesc la Nord, 32% - în Centru, 23% - la Sud și 16% - în municipiul Chișinău. Prevalența ocupării în rândurile copiilor se schimbă odată cu regiunea de reședință. Dacă în Nord și Sud sunt ocupați 29,1% și 30,5% de copii, atunci rata ocupării în Centru este mult mai mare de 42,3%, dar semnificativ mai mică în municipiul Chișinău - 5,1%. Ținând cont de observația făcută ceva mai devreme, precum că prevalența muncii în rândul copiilor este mai mare în mediul rural, probabil că nu este surprinzător faptul că regiunea Centrului care dispune de cea mai mare proporție de copii care locuiesc în sate (83,4%) are și cele mai mari rate de ocupare a copilului. Totuși, în ceea ce privește prevalența *muncii copilului*, regiunile nu diferă atât de mult. În regiunea Centru, de exemplu, 23,5% de copii sunt cei care lucrează în condiții de *muncă a copilului* în comparație cu 22,2% de copii din Sud și 18,5% de copii din Nord. În municipiul Chișinău din nou se înregistrează cea mai mică rată a *muncii copilului* - 2,8%.

Tabelul 2.33: Incidența ocupării și muncii copilului în rândul copiilor după regiuni

Regiunea	Distribuția populației copiilor	Prevalența ocupării în rândul copiilor	Prevalența muncii copilului în rândul copiilor	Copiii care locuiesc în zonele rurale ale regiunii
Nord	29,6	29,1	18,5	71,4
Centru	31,6	42,3	23,5	83,4
Sud	22,5	30,5	22,2	76,2
Municipiul Chișinău	16,4	5,1	2,8	13,3

²⁶ Se consideră că gospodărie deține teren auxiliar dacă copiii sau adulții raportează faptul precum că cultivă acest teren. Dacă estimarea dată se bazează doar pe răspunsurile adulților, proporția gospodăriilor cu terenuri auxiliare ar fi de 60,6%. În orice caz, există probabilitatea de a subestima proporția gospodăriilor care dispun de terenuri auxiliare, deoarece acestea se bazează pe utilizarea reală la momentul cercetării și nu pe dreptul de proprietate. Într-adevăr, cercetarea AFM din 2005, care a inclus întrebarea specifică referitor la deținerea gospodăriei auxiliare estimează că 97% din gospodării din mediul rural posedă astfel de gospodării.

Variația ratelor ocupării și *muncii copilului* după regiuni urmează și variația după numărul de băieți și fete. Cele mai mari rate ale ocupării de 48,7% pentru băieți și 35,6% pentru fete sunt observate în regiunea Centru, urmată de regiunea Sud și Nord. Municipiul Chișinău dispune de cea mai mică rată de ocupare, estimată la 7% pentru băieți și 3,3% pentru fete. Variația ratei *muncii copilului* după regiuni atât pentru băieți cât și pentru fete este mai mică decât variațiile observate pentru ratele de ocupare (vezi *Tabelul 2.34*).

Tabelul 2.34: Incidența ocupării și muncii copilului în rândul copiilor după regiune și sex

Regiunea	Prevalența ocupării în rândul băieților	Prevalența ocupării în rândul fetelor	Prevalența muncii copilului în rândul băieților	Prevalența muncii copilului în rândul fetelor
Nord	34,8	23,0	22,8	13,5
Centru	48,7	35,6	28,9	17,7
Sud	35,7	24,9	26,5	17,7
Municipiul Chișinău	7,0	3,3	4,0	1,7

Aceste constatări indică că în ceea ce privește politicile regeritoare la *munca copilului*, regiunile de Nord, Sud și Centru necesită o atenție egală datorită ratelor destul de similare a *muncii copilului*. În ceea ce privește dimensiunea de gen, ratele semnificativ mai mare pentru băieți necesită o atenție specială care să fie direcționată anume acestui grup de copii. Grupurile care necesită o atenție evidentă sunt cele care lucrează în activități și ocupații periculoase.

COMPARTIMENTUL 3: Factorii determinanți ai ocupării copilului, muncii copilului și școlarizării

Compartimentul dat examinează corelările între ocuparea copilului, munca copilului și frecventarea școlii într-un cadru multidimensional, care explorează posibilele legături între factorii identificați în Compartimentul 2 din prezentul raport, munca copiilor și rezultatele școlarizării. Deoarece deciziile cu privire la utilizarea timpului diferă în dependență de faptul, dacă copiii locuiesc cu părinții lor sau, dacă aceștia și-au constituit propriile lor gospodării, cei 27 de copii care au fost identificați drept căsătoriți sau în calitate de cap al gospodăriei, cât și copiii care locuiesc într-o gospodărie condusă de copil au fost excluși din eșantionul original de 6.770 copii cu vârsta de 5-17 ani, astfel, eșantionul cu care s-a operat a reprezentat 6.743 de copii

Literatura bogată cu privire la ocuparea și școlarizarea copilului a identificat următorii factorii determinanți:²⁷

- Vârsta copilului. Există o mai mare probabilitate pentru copiii mai mari să fie ocupați, deoarece costul de oportunitate al timpului petrecut în afara muncii – adică salariul acceptat dinainte și pierderea capacității de producere economică – crește odată cu sporirea vârstei. Din același motiv, costul de oportunitate al școlarizării crește odată cu vârsta, ceea ce reduce probabilitatea, pentru copiii mai mari, de a frecventa școala.
- Sexul copilului: de obicei, există o probabilitate mai mică de ocupare pentru fete decât pentru băieți, dar în cazul fetelor există o probabilitate mai mare de a fi implicate mai mult în activitățile gospodărești (treburile casnice). A fost propus un număr de explicații pentru a explica această diferență sistematică. Conform unuia din argumentele aduse, fetele dispun de un ‘avantaj comparativ’ în comparație cu băieții, în ceea ce privește realizarea activităților gospodărești, probabil din cauza faptului că dânsle lucrează mai mult și astfel învață multe de la mamele lor. Un alt argument sugerează faptul că activitățile gospodărești au fost definite drept activități și medii de lucru acceptate din punct de vedere social pentru fete.
- Vârsta și nivelul de studii a părinților. Există o mai mare probabilitate ca părinții mai tineri să fie mai bine educați, drept rezultat al tendinței generale de școlarizare sporită pe termen lung. Astfel, părinții mai educați solicită un nivel mai mare de școlarizare pentru copiii lor; există o probabilitate mai mare pentru ca copiii unor părinți mai tineri și mai educați să frecventeze școala și să nu fie implicați în ocupare. Nivelul de studii și vârsta pot fi niște indicatori ai capacității părinților de a câștiga, în cazul dat copiii părinților tineri și mai puțin educați ar fi într-o situație mai dezavantajoasă.
- Relația cu piața forței de muncă al capului gospodăriei. Sărăcia este în strânsă corelare cu nivelul înalt de muncă al copilului și nivelul scăzut de școlarizare. După cum s-a discutat ceva mai devreme, datele cercetării nu ne oferă informație cu privire la venitul și consumul gospodăriei sau la proprietățile deținute de gospodărie. În schimb, vârsta, nivelul de studii și relația cu piața forței de muncă (fie el/ea ocupat sau nu) al capului gospodăriei sunt utilizați drept indicatori ai nivelului economic al gospodăriei.
- Femeia, capul gospodăriei. Cazul în care avem o gospodărie condusă de femeie ne indică faptul că – bărbatul, capul familiei, fie că este absent din gospodărie, fie că nu este capabil să muncească. Acest fapt implică următoarele situații: (1) dacă capul familiei, absent, nu susține material gospodăria, atunci venitul acesteia va fi mai mic, astfel sporind riscul pentru copii de a abandona școala și/sau de a intra pe piața muncii; (2) dacă anume relațiile tatălui sunt cele care ajută la plasarea unui copil în ocupare, atunci absența tatălui va reduce riscul pentru copii de a abandona școala și/sau de a intra pe piața muncii.
- Dimensiunea, structura și componența după vârstă a gospodăriei. Componența după vârstă a gospodăriei (măsurată prin ponderea membrilor gospodăriei de diferite vârste) ne indică raportul celor dependenți față de adulții cu vârsta aptă de muncă. Cu cât mai mare este cota celor dependenți, cu atât mai mare este riscul pentru ca copiii să abandoneze școala și/sau să fie ocupați. Structura gospodăriei, adică persoanele cu care locuiește copilul, ar putea fi importantă pentru ocuparea copilului și școlarizarea acestuia din două motive diferite: (1) însăși structura poate funcționa ca o strategie de rezistență față de riscurile ce țin de venitul gospodăriei, (2) ar putea determina alocarea de resurse în cadrul gospodăriei, în favoarea fiicelor și fiilor capului de gospodărie și în detrimentul altor copii-rude.

²⁷ Pentru o revizuire recentă, vezi Edmonds (2005). Pentru o revizuire de mai demult, vezi Basu și Van (1998). Compartimentul dat se bazează pe Dayioglu (2009).

- Gospodăriile cu membri migranți. Venitul unei gospodării poate depinde enorm de remitențe. Posibilitatea de a migra și de a trimite remitențe poate diminua riscul sărăciei în cazul gospodăriei celui plecat, poate reduce nevoia copiilor de a abandona școala sau/și de a fi ocupat. Însă, inabilitatea de a trimite remitențe sau trimiterea de remitențe insuficiente ar putea fi o povară pentru copii, deoarece anume dășii ar putea fi cei care vor trebui să substituie membrii migranți. Un alt canal prin care remitențele afectează școlarizarea copilului este cel de gratitudine pe care o simt beneficiarii de remitențe față de cei care le trimit și astfel dorința mai mare de a cheltui venitul pentru școlarizarea copiilor – deoarece școlarizarea este percepută ca un bun public (Gonzalez-Konig și Wodon, 2007). Foarte multă literatură vorbește despre rolul din ce în ce mai mare al remitențelor ca factor ce determină munca copilului și școlarizarea acestuia. Constatările de ordin general sugerează o asociere pozitivă între remitențe și nivelul școlarizării și o asociere negativă între remitențe și munca copilului (vezi, de exemplu, Ebeke, 2010; Elbadawy și Roushdy, 2009; Dimova, Epstein și Gang, 2008; Lu și Treiman, 2007; Acosta, 2006).
- Bunurile agricole, deținute de gospodărie. Unica variabilă disponibilă în setul de date cu privire la bunurile agricole este cea referitoare la gospodăriile auxiliare. Studiile au arătat de nenumărate ori că există o mai mare probabilitate de a lucra în cazul copiilor, din gospodăriile care au astfel de proprietăți agricole (vezi, de exemplu, Bhalotra și Heady, 2003; Basu, Das și Dutta, 2009). Deoarece cercetarea AC nu oferă date directe cu privire la existența gospodăriei auxiliare, pentru a determina existența acesteia este utilizată informația cu privire la ratele de activitate pentru adulți.
- Mediul de reședință. Piețele locale de muncă și calitatea școlarizării pot să difere în plan geografic. Analiza în cauză face distincție între zonele urbane și cele rurale, precum și între cele patru regiuni ale țării: Nordul, Centru, Sudul și municipiul Chișinău.

Deoarece variabilele dependente – ocuparea copilului, munca copilului și frecventarea școlii – sunt binare (având valoarea 0 ori 1), este folosit un *model probit* pentru a estima probabilitățile acestor de ocupare a copilului, muncă a copilului și frecventare a școlii. Rezultatele sunt prezentate în 3 compartimente: Compartimentul 1 prezintă corelațiile ocupării copilului, Compartimentul 2 - corelațiile muncii copilului și Compartimentul 3 – corelațiile școlarizării. În toate cele trei modele corelațiile acestor trei variabile dependente se presupune că au efectele descrise mai sus.

3.1. Factorii determinanți ai ocupării copilului

Rezultatele analizei multidimensionale vizând ocuparea copilului sunt oferite în *Tabelul 3.1*. Deoarece coeficienții estimați nu pot fi interpretați la modul direct, sunt prezentate și efectele marginale care arată impactul morficării variabilelor asupra probabilității de ocupare a copiilor. Modelul dat prognozează o probabilitate de ocupare în rândul copiilor (conform valorilor medii ale variabilelor utilizate în model) de 16,9%. Cifra dată ne indică faptul că, în medie, riscul ocupării unui copil este destul de mare. Totuși, trebuie de notat faptul că această rată estimată a ocupării este considerabil mai mică decât nivelul de 29,7% , observat pentru rata ocupării. Mai jos vom discuta pe marginea factorilor care induc un risc de ocupare mai mare decât cel mediu pentru copiii de 5-17 ani.

Printre caracteristicile individuale ale unui copil, sexul și vârsta sunt cele mai corelate cu probabilitatea ocupării unui copil. Conform teoriei, există un risc mai mare de a fi cuprinși în ocupare, în cazul copiilor mai mari, decât în cel al copiilor mai mici. Vârsta la pătrat are o conotație negativă, deoarece ne indică faptul că deși probabilitatea ocupării crește odată cu creșterea vârstei, o face, de fapt, la o rată în descreștere, astfel încât vârful ocupării revine vârstei de 15 ani. În cazul băieților există un risc mai mare al ocupării decât în cazul fetelor, ceea ce corespunde cu observările din multe țări în curs de dezvoltare și ar putea fi explicat prin implicarea mai mare a acestora în activitățile gospodărești. Faptul că copilul este fiica sau feciorul capului gospodăriei nu pare să afecteze nivelul riscului de ocupare a unui copil.

Tabelul 3.1: Probabilitatea ocupării copilului în baza ecuațiilor Probit

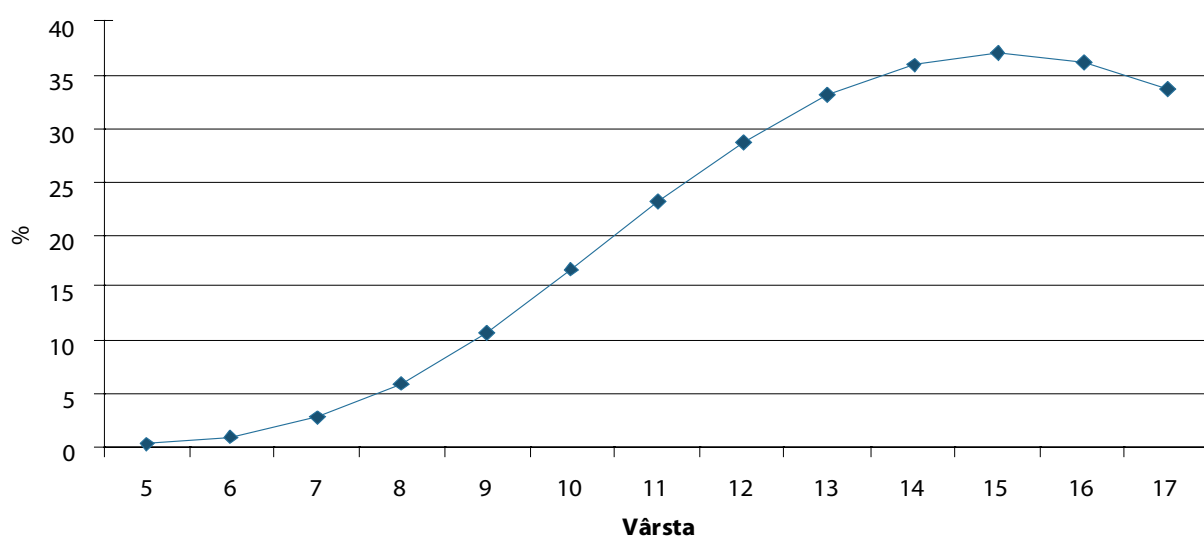
	Toți		Băieți		Fete	
	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.
Vârsta copilului	0,740***	0,187***	0,777***	0,241***	0,731***	0,136***
	[0,057]	[0,013]	[0,078]	[0,023]	[0,079]	[0,013]
Vârsta copilului la pătrat (1/100)	-2,457***	-0,619***	-2,622***	-0,812***	-2,386***	-0,442***
	[0,232]	[0,055]	[0,318]	[0,095]	[0,321]	[0,055]
Fete	-0,470***	-0,118***				
	[0,043]	[0,011]				
Propriul copil al capului gospodăriei	-0,111	-0,029	0,006	0,002	-0,303	-0,063
	[0,139]	[0,037]	[0,179]	[0,055]	[0,212]	[0,049]
Capul gospodăriei: vârsta	-0,004	-0,001	-0,008	-0,002	0,002	0,000
	[0,018]	[0,004]	[0,023]	[0,007]	[0,026]	[0,005]
Capul gospodăriei: vârsta la pătrat (1/100)	0,006	0,001	0,019	0,006	-0,014	-0,003
	[0,018]	[0,004]	[0,023]	[0,007]	[0,026]	[0,005]
Studiile capului gospodăriei: liceu	0,159*	0,042*	0,227**	0,073**	0,07	0,013
	[0,084]	[0,023]	[0,112]	[0,038]	[0,113]	[0,022]
Studiile capului gospodăriei: sec. prof.	0,175**	0,045**	0,282***	0,090***	0,018	0,003
	[0,082]	[0,022]	[0,108]	[0,036]	[0,109]	[0,020]
Studiile capului gospodăriei: medii de spec.	0,132	0,035	0,180	0,058	0,039	0,007
	[0,108]	[0,030]	[0,144]	[0,049]	[0,142]	[0,027]
Studiile capului gospodăriei: universitare	0,079	0,021	0,304*	0,101*	-0,280*	-0,046*
	[0,121]	[0,032]	[0,163]	[0,058]	[0,167]	[0,024]
Capul gospodăriei - ocupat	0,268***	0,067***	0,224***	0,068***	0,339***	0,062***
	[0,053]	[0,013]	[0,069]	[0,021]	[0,075]	[0,013]
Soțul/soția capului familiei: vârsta	0,051*	0,013*	0,068**	0,021**	0,027	0,005
	[0,027]	[0,007]	[0,034]	[0,011]	[0,041]	[0,008]
Soțul/soția capului familiei: vârsta2 (1/100)	-0,058**	-0,015**	-0,081**	-0,025**	-0,025	-0,005
	[0,029]	[0,007]	[0,037]	[0,011]	[0,044]	[0,008]
Soțul/soția capului familiei, studii: liceu	-0,059	-0,015	-0,054	-0,016	-0,071	-0,013
	[0,089]	[0,022]	[0,118]	[0,036]	[0,118]	[0,021]
Soțul/soția capului familiei, studii: sec. prof.	-0,031	-0,008	-0,07	-0,021	0,039	0,007
	[0,090]	[0,022]	[0,118]	[0,036]	[0,120]	[0,023]
Soțul/soția capului familiei, studii: medii de specialitate	-0,166	-0,039	-0,227*	-0,066*	-0,087	-0,015
	[0,101]	[0,023]	[0,137]	[0,037]	[0,139]	[0,024]
Soțul/soția capului familiei, studii: universitare	-0,082	-0,02	-0,214	-0,062	0,136	0,027
	[0,127]	[0,030]	[0,172]	[0,046]	[0,168]	[0,035]
Soțul/soția capului familiei, absent	1,198**	0,385**	1,254	0,446	1,017	0,262
	[0,601]	[0,215]	[0,786]	[0,280]	[0,886]	[0,285]
Capul gospodăriei – femeie	0,037	0,009	0,109	0,034	-0,072	-0,013
	[0,072]	[0,018]	[0,096]	[0,031]	[0,097]	[0,017]
Mărimea gospodăriei	0,028	0,007	0,031	0,01	0,033	0,006
	[0,020]	[0,005]	[0,027]	[0,008]	[0,026]	[0,005]
Proporția celor de 5-17 ani	-0,538	-0,136	-0,833*	-0,258*	-0,068	-0,013
	[0,358]	[0,090]	[0,469]	[0,145]	[0,492]	[0,091]
Proporția celor de 18-64 ani	-0,556	-0,14	-0,698	-0,216	-0,216	-0,04
	[0,393]	[0,099]	[0,521]	[0,161]	[0,548]	[0,101]
Proporția celor de 65+ ani	0,555	0,14	-0,677	-0,21	2,369***	0,439***
	[0,600]	[0,152]	[0,810]	[0,250]	[0,788]	[0,148]
Gospodării nucleu	0,339**	0,081**	0,176	0,053	0,544**	0,090**
	[0,166]	[0,037]	[0,208]	[0,062]	[0,241]	[0,036]
Gospodării nucleu cu un singur părinte	0,25	0,069	0,346	0,117	0,13	0,026
	[0,206]	[0,062]	[0,263]	[0,095]	[0,302]	[0,064]
Gospodării extinse cu ambii părinți	0,024	0,006	0,129	0,041	-0,132	-0,023
	[0,148]	[0,038]	[0,194]	[0,064]	[0,198]	[0,033]
Gospodării extinse cu un părinte	-0,011	-0,003	0,128	0,041	-0,209	-0,034
	[0,164]	[0,041]	[0,215]	[0,072]	[0,217]	[0,032]
Gospodării cu membri aflați în altă localitate din țară	0,190**	0,052**	0,166	0,054	0,246*	0,052*
	[0,097]	[0,028]	[0,134]	[0,046]	[0,132]	[0,031]
Gospodării cu membri migranți peste hotare	0,068	0,017	-0,034	-0,01	0,171**	0,033**
	[0,057]	[0,015]	[0,076]	[0,023]	[0,076]	[0,015]

Tabelul 3.1: Probabilitatea ocupării copilului în baza ecuațiilor Probit

	Toți		Băieți		Fete	
	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.
Gospodăria auxiliară	1,044***	0,221***	1,038***	0,276***	1,072***	0,163***
	[0,100]	[0,017]	[0,128]	[0,028]	[0,133]	[0,017]
Rural	1,009***	0,215***	0,986***	0,263***	1,118***	0,171***
	[0,205]	[0,036]	[0,270]	[0,060]	[0,253]	[0,032]
Nord	0,579***	0,162***	0,549**	0,181**	0,656***	0,143***
	[0,171]	[0,052]	[0,235]	[0,081]	[0,216]	[0,054]
Centru	0,932***	0,269***	1,027***	0,346***	0,746***	0,163***
	[0,192]	[0,061]	[0,256]	[0,089]	[0,251]	[0,063]
Sud	0,306	0,083	0,346	0,114	0,287	0,059
	[0,190]	[0,055]	[0,238]	[0,082]	[0,270]	[0,060]
Nord*rural	-0,426*	-0,095*	-0,285	-0,083	-0,703**	-0,101**
	[0,234]	[0,045]	[0,310]	[0,084]	[0,296]	[0,032]
Centru*rural	-0,515**	-0,115**	-0,521	-0,146	-0,493	-0,079
	[0,246]	[0,048]	[0,322]	[0,080]	[0,315]	[0,043]
Sud*rural	-0,156	-0,037	-0,074	-0,023	-0,339	-0,054
	[0,248]	[0,056]	[0,311]	[0,093]	[0,331]	[0,045]
Constanta	-8,428***		-8,831***		-8,698***	
	[0,679]		[0,895]		[0,952]	
Probabilitatea observată	0,297		0,351		0,240	
Probabilitatea estimată medie	0,169		0,238		0,108	
Wald chi2(33)	1132,54		689,83		580,45	
Prob > chi2	0,000		0,000		0,000	
Pseudo R2	0,324		0,331		0,311	
Cazuri	6,743		3,433		3,310	

Notă: Erorile standard robuste sunt oferite în paranteze. Cuprinde copiii de 5-17 ani. Categoriile de referință pentru variabilele dummy includ următoarele: cel mult studii gimnaziale pentru nivelul de instruire al capul gospodăriei și soțului/soției, proporția celor de 0-4 ani pentru componența gospodăriilor, fără părinți prezenți pentru structura gospodăriei, municipiul Chișinău pentru regiuni. * semnificativ la 10%; ** semnificativ la 5%; *** semnificativ la 1%.

Figura 3.1: Probabilitatea prognozată a ocupării după categorii de vârstă

Printre caracteristicile gospodăriei, nivelul de studii și ocuparea capului gospodăriei sunt niște corelări semnificative pentru ocuparea copilului. Contrar conjuncturii noastre, nivelul de studii al capului gospodăriei, acolo unde este semnificativ (liceal/mediu general și învățământ secundar profesional) duce la sporirea riscului ocupării copilului. De asemenea, există o mai mare probabilitate pentru copiii să fie ocupați în cadrul acelor gospodării unde și capii gospodăriei sunt ocupați. O explicație plauzibilă pentru aceste constatări ar putea fi faptul că ocuparea capului familiei este esențială pentru generarea oportunităților de ocupare pentru copii. Această conjunctură este susținută

și de constatările noastre anterioare, precum că marea majoritate a adulților sunt ocupați în agricultură, un sector care oferă oportunități de lucru și pentru copii. Totuși, nivelul de studii al soției/soțului capului gospodăriei nu este un factor semnificativ de corelare pentru ocuparea copilului. Pe când vârsta capului gospodăriei pare să nu vină cu un impact asupra ocupării copilului, riscul sporește la o rată în descreștere odată cu vârsta soțului/soției capului gospodăriei. Absența soțului/soției capului gospodăriei duce la sporirea riscului ocupării copilului, probabil deoarece copiii devin înlocuitorii membrului de familie absent.

Nici mărimea gospodăriei și nici componența acesteia nu afectează riscul ocupării copiilor. Totuși, copiii din gospodăriile-nucleu cu ambii părinți prezenți se confruntă cu un risc mai mare de ocupare. Copiii care vin din gospodăriile extinse și cei care vin din gospodăriile fără migranți se confruntă cu un risc mai mare de ocupare a copilului din cauza oportunităților reduse pentru veniturile gospodăriei. Deoarece modelul deja ia în considerație mărimea gospodăriei, diferența dintre diversele structuri ale gospodăriei în ceea ce privește riscurile de ocupare a copilului nu reiese din numărul membrilor gospodăriei, ci probabil din posibilitatea de a amortiza riscurile prin intermediul colectării veniturilor din diferite surse. În model putem identifica și gospodăriile cu migranți, precum și destinațiile migranților. Astfel putem trage concluzia că există o probabilitate mai mare de ocupare a copilului pentru copiii care vin din gospodării ale căror membri se aflau în altă localitate din țară, în comparație cu cele ale căror membri au migrat peste hotare, precum și celor fără de migranți. Noi deasemenea identificăm în model gospodării cu membri absenți și locul unde se află aceștia, și ajungem la concluzia că copiii proveniți din gospodării cu membri care se află în altă localitate din țară, în comparație cu copiii din gospodăriile cu membri aflați peste hotare și cu acei fără membri absenți au o mai mare probabilitate de a fi ocupați. Tabelul 3.2 ilustrează importanța variabilelor structurii gospodăriei pentru riscul de ocupare a copiilor în baza ratelor de ocupare estimate, conform diverselor scenarii. De exemplu, copiii din gospodăriile-nucleu cu ambii părinți prezenți și fără membri migranți au o probabilitate de ocupare de 18,5%, ceea ce este un pic mai mult decât probabilitatea medie de ocupare de 16,9%.²⁸ Și invers, copiii care vin din gospodării extinse cu ambii părinți prezenți și fără membri migranți au o probabilitate de ocupare de 11,3%. Un nivel similar de risc este estimat pentru copiii care vin din gospodăriile extinse doar cu un singur părinte prezent și cu cel puțin un membru migrant care se află peste hotare. Pe de altă parte, riscul sporește până la 14,5% în cazul în care unii membri ai gospodăriei care se află în altă localitate din țară. Astfel, deși structura gospodăriei și migrația schimbă probabilitatea ocupării, schimbările estimate în baza mediei nu depășesc 5 puncte procentuale în orice direcție. Totuși, este surprinzător faptul că copiii din gospodăriile cu lucrători migranți care se află peste hotare nu au parte de un risc redus de ocupare. Această situație poate depinde de volumul de remitențe primite de către gospodărie și cum aceste remitențe sunt utilizate, însă setul de date nu ne oferă o astfel de informație.

Tabelul 3.2: Probabilitatea estimată de ocupare după statutul migrațional (%)

Scenarii	Probabilitatea ocupării
Copilul locuiește în familia-nucleu cu părinții, fără membri migranți	18,5
Copilul locuiește în gospodăria extinsă cu părinții, fără membri migranți	11,3
Copilul locuiește în gospodăria extinsă cu un singur părinte, cu membri migranți peste hotare	11,9
Copilul locuiește în gospodăria extinsă cu un singur părinte, cu membri aflați în altă gospodărie din țară	14,5
Copil mediu	16,9

Copiii din gospodăriile care au gospodării auxiliare au o mai mare probabilitate de a fi ocupați. Același lucru se întâmplă și cu copiii din localitățile rurale. Probabilitatea estimată a ocupării pentru copiii care locuiesc în zone rurale și vin din gospodării care cultivă terenuri auxiliare este de 39%, o rată care este de două ori mai mare decât probabilitatea medie de ocupare. Această cifră descrește până la 9,9% pentru copiii care locuiesc în localități urbane, dar a căror gospodărie totuși cultivă terenuri auxiliare. Dacă gospodăria nu cultivă un teren auxiliar, probabilitatea medie de ocupare pentru copiii din orașe se reduce până la 1%.

Copiii care locuiesc în regiunile de Nord, Centru și Sud ale țării se confruntă cu un risc mai mare de ocupare, în comparație cu copiii din municipiul Chișinău. Riscul estimat al ocupării copiilor în regiunile de Nord, Centru și

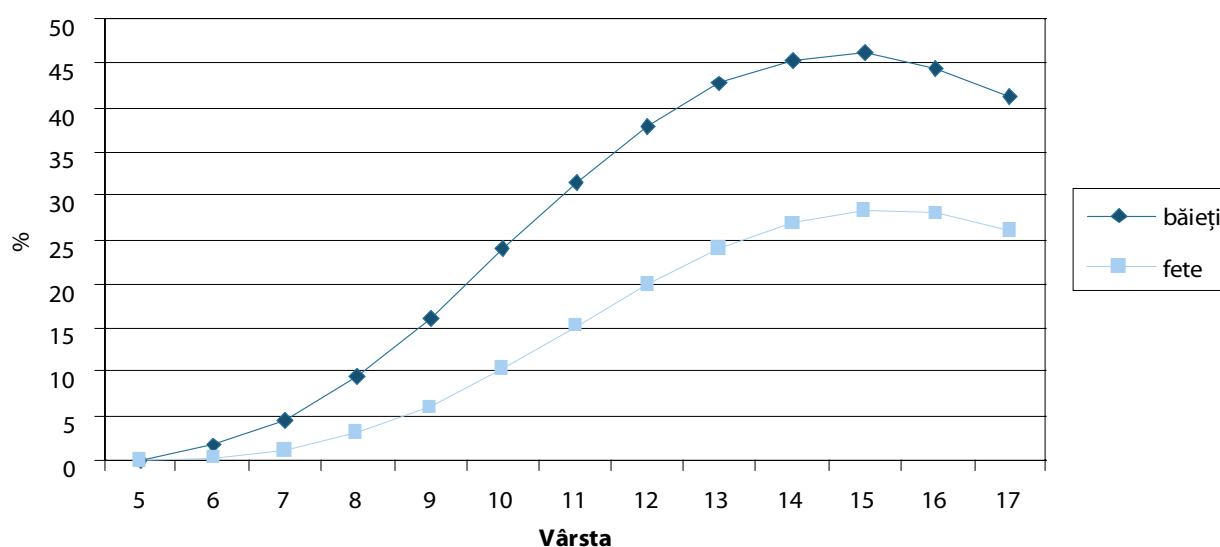
²⁸ Efectele marginale pentru variabilele fictive din tabele sunt calculate prin menținerea tuturor celorlalte variabile la valorile lor medii și prin calcularea schimbării în variabilele dependente, atunci când variabilele fictive își asumă o valoare de 1 și 0. Pe de altă parte, efectele marginale din text sunt calculate prin setarea la zero a tuturor variabilelor fictive aferente, cu excepția cele supuse analizei. Astfel, efectele marginale oferite în text pot să difere puțin de cele care sunt raportate în tabele.

Sud este respectiv de 16,8%, 24,6% și 16%, pe când în municipiul Chișinău rata dată este de 8,9%. Astfel, locul de reședință în regiunea Centru implică un risc de ocupare peste cel mediu. La o examinare mai atentă, această concluzie pare a fi veridică atât pentru zonele rurale cât și pentru cele urbane din regiune. Deși riscul mediu de ocupare a copilului care locuiește în zonă rurală, din regiunea Nord sau Sud este estimat la 22,6% și 22,5%, cifra dată este tocmai de 31,2% pentru regiunea Centru. În localitățile urbane, ratele estimate sunt de 9,1% pentru Nord, 5,4% pentru Sud și 16,3% pentru Centru. Astfel, nu doar caracterul rural al regiunii duce la sporirea riscului ocupării copilului ci și alți factori de care nu se ține cont în model, cum ar fi structura industrială a regiunii. Pentru copiii care locuiesc în municipiul Chișinău o rată considerabil mai mare este estimată pentru copiii din zonele rurale – 18,3%, în comparație cu cea pentru copii din zonele urbane – 2,8%.

3.1.1. Corelarea dintre ocuparea fetelor și băieților

Rezultatele regresiiilor separate, realizate pentru fete și băieți sunt oferite în *Tabelul 3.1*. Atât pentru băieți cât și pentru fete, probabilitățile estimate ale ocupării în baza valorilor medii ale variabilelor explicative sunt mai reduse (23,8% pentru băieți și 10,8% pentru fete) decât ratele observate de 35,1% și respectiv 24%. Factorii care sunt asociați cu rate mai mari de ocupare ne indică similarități între fete și băieți, deși sunt și unele diferențe.

Figura 3.2: Probabilitatea prognozată a ocupării după categorii de vârstă și sexe

Odată cu creșterea vârstei copilului, crește și probabilitatea ocupării atât pentru fete cât și pentru băieți, atingând vârful maxim la 15 ani, după care urmează un mic declin pentru cei de 16 și 17 ani. Rata creșterii este mai lentă pentru fete decât pentru băieți, astfel discrepanța de gen în ocupare sporește odată cu vârsta – un factor ce ne sugerează prezența rolurilor divergente între sexe. Riscul de ocupare un pic mai redus pentru fetele și băieții care sunt în afara vârstei de școlarizare obligatorie ar putea să fie corelat cu transferul copiilor ocupați din agricultura de subzistență la locuri de muncă în sectorul formal, iar în cazul băieților – la serviciul militar obligatoriu.

Nivelul de studii al capului gospodăriei și cel al soțului/soției capului gospodăriei exercită efecte diferite asupra probabilității ocupării fetelor și băieților. Există o probabilitate mai mare de ocupare pentru băieții care vin din gospodării ale căror capi au studii liceale/medii generale, secundare profesionale și universitare în comparație cu alți băieți, în timp ce fetele care vin din gospodării cu capi de familie cu studii universitare au o probabilitate mai mică de a fi ocupate decât celelalte fete. Băieții din gospodăriile unde soțul/soția capului gospodăriei are studii medii de specialitate se confruntă cu un risc mai redus de ocupare, însă astfel de efecte nu sunt observate în cazul fetelor. Vârsta capului gospodăriei nu este importantă în determinarea ocupării fetelor și băieților, însă există o mai mare probabilitate pentru ca băieții din gospodăriile unde soțul/soția capului gospodăriei este mai în vârstă să lucreze, probabil drept înlocuitori ai acestora. Un astfel de efect nu este observat pentru fete. Și în final, există o mai mare probabilitate de ocupare pentru fetele și băieții care vin din gospodării în care capul gospodăriei este ocupat. După cum s-a notat ceva mai devreme, această constatare, cât și efectul pozitiv al școlarizării asupra ocupării copiilor ar putea fi explicate prin abilitatea mai mare a capului gospodăriei de a genera oportunități de ocupare pentru sine și pentru copii.

Chiar dacă mărimea gospodăriei nu afectează probabilitatea de ocupare pentru băieți sau fete, pentru o anumită mărime de gospodărie, o proporție mai mare de copii de 5-17 ani reduce probabilitatea ocupării băieților, iar o proporție mai mare din membrii mai în vârstă ai gospodăriei (peste 64 de ani) sporește probabilitatea ocupării fetelor. Ambele efecte ar putea fi explicate prin faptul că diferiți membri se substituie unii pe alții. În primul caz, probabil, băieții mai mari îi substituie pe cei mai mici, iar fetele substituie membrii vârstnici. Probabil, există o divizare a muncii după vârstă și gen care face posibile aceste tipuri de substituie. Din păcate, setul de date nu oferă informație cu privire la astfel de divizări. Pe de altă parte, structura gospodăriei afectează probabilitatea ocupării fetelor dar nu și cea a băieților; există o probabilitate mai mare de ocupare pentru fetele care vin din gospodării-nucleu cu ambii părinți prezenți, în comparație cu celelalte fete. Mai mult ca atât, deși există o probabilitate mai mare pentru fetele care vin din gospodăriile cu membri absenți în gospodărie, un astfel de efect nu este înregistrat pentru băieți.

Băieții și fetele care vin din gospodării care lucrează în gospodării auxiliare, se confruntă cu o probabilitate semnificativ mai mare de ocupare. Reședința în zonele rurale afectează probabilitatea ocupării pentru ambele grupuri în mod pozitiv. În ceea ce privește regiunile, băieții care vin din Nord, Centru și Sud se confruntă cu o probabilitate mai mare de ocupare decât băieții din municipiul Chișinău. Fetele din Nord și Centru, dar nu și din Sud se confruntă cu o probabilitate mai mare de ocupare decât restul fetelor.

3.1.2. Factorii determinanți ai ocupării salariate

Constatările de mai sus, mai cu seamă cele care țin de migrație, pot fi percepute ca fiind surprinzătoare, din cauza celor expuse de literatura specializată cu privire la legătura dintre munca copilului și migrația internațională și remitențele. Lipsa de informație cu privire la remitențe complică analiza și, de fapt, poate fi una primordială pentru generarea rezultatelor observate. Dar ținând cont de caracterul ocupării – faptul că avem mai cu seamă lucrători familiali în agricultura de subzistență – probabil că aceste constatări nu sunt atât de surprinzătoare. În măsura în care familia continuă să cultive terenuri auxiliare, migrația și/sau remitențele pot schimba foarte puțin implicarea copiilor în aceste activități. De fapt, migrația ar putea să sporească implicarea copiilor, după cum se vede în cazul fetelor, deoarece copiii încep să substituie membrii migranți. Piețele forței de muncă imperfecte în localitățile rurale, cât și mărimile mici ale gospodăriilor țărănești duc la imposibilitatea angajării muncii salariate.

Presupunând faptul că aceste argumente vor fi mai slabe în circumstanțele când copiii muncesc drept lucrători salariați, vom re-estima modelul de mai sus prin prisma ocupării salariate. Rezultatele sunt oferite în *Anexa C*. Din cauza mărimii eșantionului, nu s-au putut realiza analize separate pentru fete și băieți.

Rezultatele ne indică că emigrarea și munca salariată sunt asociate în mod negativ, iar pentru persoanele aflate în altă localitate din țară nu se înregistrează efecte semnificative din punct de vedere statistic. Ținând cont de constatările de mai devreme, precum că acesta este un grup de copii ocupați care lucrează cele mai multe ore, se pare că setul de date susține faptul că emigrarea și/sau remitențele au un impact pozitiv asupra problemei muncii copilului. Alte variabile care sunt asociate cu *munca copilului* exercită diverse efecte asupra statutului de salariat al copiilor. De exemplu, cu cât mai înalt este nivelul de instruire al capului gospodăriei, cu atât mai mică este probabilitatea copilului de a deveni salariat. Mai mult ca atât, statutul profesional al capului gospodăriei, existența gospodăriei auxiliare, mediul și regiunea de reședință nu reprezintă factori determinați, semnificativi ai ocupării salariate. Totuși, la o mărime constantă a gospodăriei, o proporție mai mare a dependenților mai vârstnici duce la sporirea probabilității angajării copiilor drept lucrători salariați.

3.2. Factorii determinanți ai muncii copilului

Factorii determinanți ai *muncii copilului* ne arată similarități cu factorii determinanți ai ocupării copilului (vezi *Tabelul 3.3*). De exemplu, vârsta este un factor determinant, important atât pentru *ocuparea* copilului cât și pentru *munca copilului*. După cum s-a menționat în cazul ocupării, probabilitatea de a deveni un copil care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sporește odată cu vârsta cu un ritm care descrește. În cazul *muncii copilului*, cele mai înalte valori sunt înregistrate pentru vârsta de 14 ani și nu de 15 ani, după care încep să scadă. Această valoare maximă, la 14 ani, poate fi explicată prin faptul că copiii mai mari pot lucra timp de mai multe ore decât copiii mai mici până a fi clasificați drept copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* (vezi definițiile, Secțiunea 1.3). În paralel cu constatările cu privire la ocuparea copilului, se vede iarăși că există o mai mare probabilitate de a deveni copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* pentru băieți decât pentru fete.

Tabelul 3.3: Probabilitatea muncii copilului în baza ecuațiilor Probit

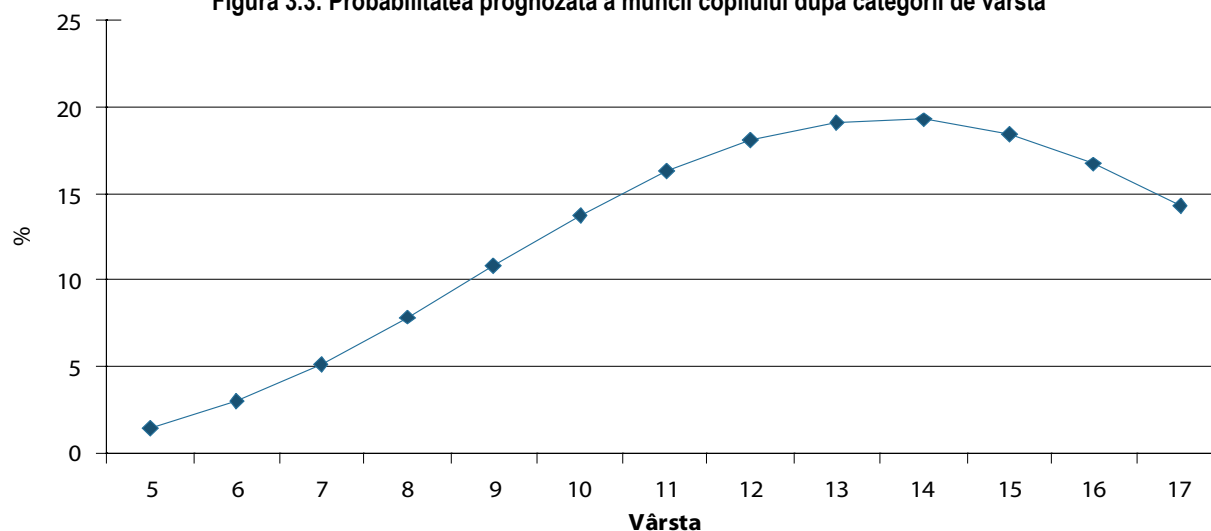
	Toți		Băieți		Fete	
	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.
Vârsta copilului	0,477*** [0,046]	0,095*** [0,009]	0,474*** [0,063]	0,115*** [0,015]	0,509*** [0,066]	0,078*** [0,011]
Vârsta copilului la pătrat (1/100)	-1,753*** [0,194]	-0,350*** [0,039]	-1,725*** [0,269]	-0,419*** [0,064]	-1,900*** [0,283]	-0,292*** [0,045]
Fete	-0,392*** [0,043]	-0,078*** [0,009]				
Propriul copil al capului gospodăriei	0,13 [0,137]	0,025 [0,025]	0,139 [0,176]	0,032 [0,039]	0,096 [0,210]	0,014 [0,030]
Capul gospodăriei: vârstă	0,003 [0,019]	0,001 [0,004]	0,028 [0,023]	0,007 [0,006]	-0,031 [0,026]	-0,005 [0,004]
Capul gospodăriei: vârstă la pătrat (1/100)	-0,002 [0,018]	0,000 [0,004]	-0,023 [0,023]	-0,005 [0,006]	0,029 [0,026]	0,004 [0,004]
Studiile capului gospodăriei: liceu	0,086 [0,080]	0,018 [0,017]	0,081 [0,106]	0,020 [0,027]	0,086 [0,111]	0,014 [0,018]
Studiile capului gospodăriei: sec. prof.	0,123 [0,078]	0,025 [0,016]	0,156 [0,101]	0,039 [0,026]	0,074 [0,105]	0,012 [0,017]
Studiile capului gospodăriei: medii de spec.	0,029 [0,103]	0,006 [0,021]	0,062 [0,135]	0,015 [0,034]	0,001 [0,144]	0,000 [0,022]
Studiile capului gospodăriei: universitare	-0,039 [0,127]	-0,008 [0,025]	0,097 [0,158]	0,024 [0,041]	-0,182 [0,178]	-0,026 [0,023]
Capul gospodăriei - ocupat	0,138** [0,055]	0,027** [0,011]	0,145** [0,068]	0,035** [0,016]	0,145* [0,076]	0,022* [0,011]
Soțul/soția capului familiei: vârstă	0,033 [0,025]	0,007 [0,005]	0,054 [0,033]	0,013 [0,008]	0,007 [0,036]	0,001 [0,006]
Soțul/soția capului familiei: vârstă2 (1/100)	-0,038 [0,026]	-0,008 [0,005]	-0,069* [0,036]	-0,017* [0,009]	-0,003 [0,039]	0,000 [0,006]
Soțul/soția capului familiei, studii: liceu	-0,038 [0,084]	-0,008 [0,016]	-0,143 [0,110]	-0,033 [0,025]	0,114 [0,113]	0,018 [0,019]
Soțul/soția capului familiei, studii: sec. prof.	-0,032 [0,089]	-0,006 [0,017]	-0,102 [0,114]	-0,024 [0,026]	0,071 [0,120]	0,011 [0,020]
Soțul/soția capului familiei, studii: medii de specialitate	-0,198* [0,101]	-0,036* [0,017]	-0,409*** [0,131]	-0,084*** [0,023]	0,062 [0,138]	0,010 [0,023]
Soțul/soția capului familiei, studii: universitare	-0,173 [0,127]	-0,032 [0,021]	-0,338** [0,168]	-0,071** [0,030]	0,046 [0,182]	0,007 [0,030]
Soțul/soția capului familiei, absent	0,879 [0,579]	0,230 [0,184]	1,090 [0,775]	0,337 [0,274]	0,638 [0,820]	0,127 [0,202]
Capul gospodăriei – femeie	-0,132* [0,076]	-0,026* [0,014]	-0,138 [0,098]	-0,033 [0,022]	-0,132 [0,105]	-0,02 [0,015]
Mărimea gospodăriei	0,056*** [0,021]	0,011*** [0,004]	0,079*** [0,027]	0,019*** [0,006]	0,039 [0,027]	0,006 [0,004]
Proporția celor de 5-17 ani	-0,084 [0,350]	-0,017 [0,070]	-0,466 [0,439]	-0,113 [0,107]	0,580 [0,498]	0,089 [0,077]
Proporția celor de 18-64 ani	0,012 [0,393]	0,002 [0,078]	-0,106 [0,499]	-0,026 [0,121]	0,346 [0,558]	0,053 [0,086]
Proporția celor de 65+ ani	0,791 [0,581]	0,158 [0,117]	0,868 [0,769]	0,211 [0,188]	1,022 [0,821]	0,157 [0,127]
Gospodării nucleu	0,115 [0,150]	0,022 [0,029]	-0,002 [0,192]	-0,001 [0,047]	0,296 [0,239]	0,043 [0,032]
Gospodării nucleu cu un singur părinte	0,024 [0,196]	0,005 [0,040]	0,052 [0,247]	0,013 [0,062]	-0,001 [0,313]	0,000 [0,048]
Gospodării extinse cu ambii părinți	-0,098 [0,140]	-0,019 [0,026]	-0,074 [0,181]	-0,018 [0,042]	-0,187 [0,208]	-0,026 [0,026]
Gospodării extinse cu un părinte	-0,117 [0,145]	-0,022 [0,026]	-0,129 [0,190]	-0,03 [0,041]	-0,095 [0,218]	-0,014 [0,030]
Gospodării cu membri aflați în altă localitate din țară	0,005 [0,100]	0,001 [0,020]	0,222* [0,131]	0,059* [0,038]	-0,313** [0,142]	-0,040** [0,014]
Gospodării cu membri migranți peste hotare	0,094* [0,056]	0,019* [0,012]	0,072 [0,072]	0,018 [0,018]	0,103 [0,078]	0,016 [0,013]

Tabelul 3.3: Probabilitatea muncii copilului în baza ecuațiilor Probit

	Toți		Băieți		Fete	
	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.
Gospodăria auxiliară	0,640***	0,113***	0,624***	0,136***	0,668***	0,089***
	[0,094]	[0,014]	[0,122]	[0,024]	[0,126]	[0,015]
Rural	0,445**	0,082**	0,555**	0,122**	0,315	0,045
	[0,210]	[0,035]	[0,280]	[0,054]	[0,298]	[0,040]
Nord	0,652***	0,151***	0,485*	0,129*	0,816***	0,158***
	[0,211]	[0,056]	[0,269]	[0,077]	[0,254]	[0,059]
Centru	0,601***	0,136***	0,710***	0,194***	0,413	0,071
	[0,194]	[0,048]	[0,256]	[0,075]	[0,291]	[0,055]
Sud	0,182	0,039	0,178	0,045	0,206	0,034
	[0,189]	[0,042]	[0,261]	[0,069]	[0,265]	[0,047]
Nord*rural	-0,276	-0,05	-0,101	-0,024	-0,462	-0,059
	[0,262]	[0,043]	[0,330]	[0,075]	[0,353]	[0,037]
Centru*rural	-0,113	-0,022	-0,232	-0,053	0,091	0,014
	[0,248]	[0,046]	[0,319]	[0,069]	[0,376]	[0,061]
Sud*rural	0,354	0,081	0,331	0,089	0,375	0,068
	[0,246]	[0,064]	[0,326]	[0,096]	[0,358]	[0,076]
Constanta	-6,327***		-7,149***		-6,043***	
	[0,601]		[0,813]		[0,854]	
Probabilitatea observată	0,182		0,226		0,136	
Probabilitatea estimată medie	0,120		0,160		0,084	
Wald chi2(33)	599,93		376,56		328,36	
Prob > chi2	0,000		0,000		0,000	
Pseudo R2	0,170		0,179		0,151	
Cazuri	6,743		3,433		3,310	

Notă: Erorile standard robuste sunt oferite în paranteze. Cuprinde copiii de 5-17 ani. Categoriile de referință pentru variabilele dummy includ următoarele: cel mult studii gimnaziale pentru nivelul de instruire al capul gospodăriei și soțului/soției, proporția celor de 0-4 ani pentru componența gospodăriilor; fără părinți prezenți pentru structura gospodăriei, municipiul Chișinău pentru regiuni. * semnificativ la 10%; ** semnificativ la 5%; *** semnificativ la 1%.

Figura 3.3: Probabilitatea prognozată a muncii copilului după categorii de vârstă

În ceea ce privește caracteristicile gospodăriei, nici nivelul de studii și nici vârsta capului gospodăriei (sau a soției/soțului capului gospodăriei) nu este factor determinant semnificativ al *muncii copilului*. Totuși, copiii care vin din gospodăriile în care soțul/soția capului gospodăriei dispune de studii medii de specialitate se confruntă cu un risc redus al *muncii copilului*. Spre deosebire de constatările de mai devreme, există o probabilitate mai mică pentru copiii care vin din gospodăriile cu femei-cap al gospodăriei să devină copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. (Acest factor nu este asociat cu ocuparea copilului). Pe de altă parte, există o probabilitate mai mare de ocupare pentru copiii care vin din gospodăriile unde capul gospodăriei este ocupat și pentru copiii care vin din gospodăriile mai mari. Deși structura gospodăriei nu pare să fie un factor determinant semnificativ al *muncii copilului*, există o mai mare probabilitate de a deveni copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* pentru copiii care vin din gospodării cu membri migranți peste hotare. (Acest efect este semnificativ marginal, deși la un grad de semnificație de 10%).

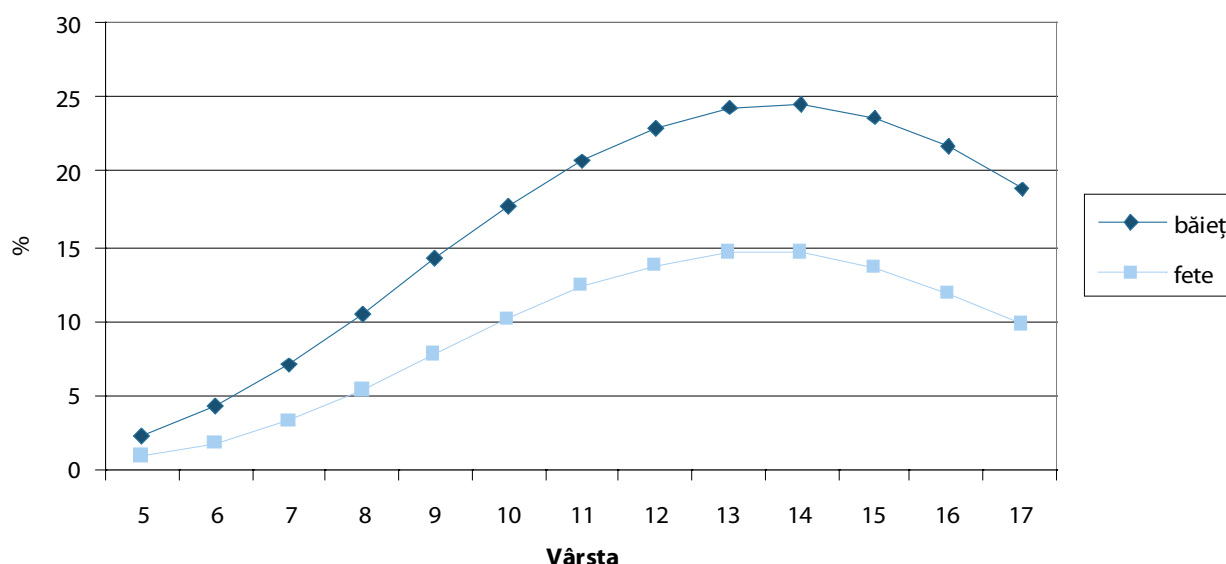
În paralel cu constatările de mai devreme cu privire la ocuparea copilului, probabilitatea existenței copiilor care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sporește în cazul gospodăriilor care cultivă terenuri auxiliare, efectul marginal fiind de 11,3 puncte procentuale. Copiii din localitățile rurale se confruntă cu un risc mai mare de a deveni copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, decât copiii din localitățile urbane. Mai exact, copiii din zona rurală se confruntă cu un risc cu 7,3 puncte procentuale mai mare de a deveni copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. Regiunea de reședință de asemenea are impact asupra *muncii copilului*; reședința în Nord, Centru și Sud implică un risc mai mare de *muncă a copilului*, decât reședința în municipiul Chișinău. Cu toate acestea, această constatare se datorează și faptului că diferența în cadrul celor trei regiuni ale țării nu este mai mare de 2 puncte procentuale, pe când riscul între cele trei regiuni și municipiul Chișinău este între 7 și 9 puncte procentuale. Astfel, se pare că nu faptul dacă copilul locuiește în Nord, Centru sau Sud este un factor care contează pentru riscul *muncii copilului*, ci faptul dacă copilul locuiește în localități urbane sau în municipiul Chișinău.

3.2.1. Corelările muncii copilului pentru băieți și fete

Vârsta are un efect similar asupra riscului *muncii copilului* atât pentru băieți cât și pentru fete: riscul crește odată cu vârsta, ajungând la valoarea maximă la vârsta de 13 ani pentru fete și 14 ani pentru băieți, după care descrește. Nivelul de studii al capului gospodăriei și soției/soțului acestuia sunt, în general, niște factori determinanți neesențiali ai *muncii copilului* pentru fete și băieți, cu excepția băieților care vin din gospodăriile unde soțul/soția capului gospodăriei are studii medii de specialitate sau studii universitare, care se confruntă cu un risc mai redus al *muncii copilului*. Băieții și fetele care vin din gospodăriile unde capul gospodăriei este ocupat au parte de un risc mai mare de ocupare.

Anume mărimea gospodăriei și nu componența gospodăriei afectează riscul *muncii copilului* pentru băieți, dar nu și pentru fete: băieții care vin din gospodăriile mai mari se confruntă cu un risc mai mare al *muncii copilului*. Statutul migrațional al membrilor gospodăriei de asemenea afectează în mod diferit riscurile *muncii copilului* pentru fete și băieți. Există un risc mai mare al *muncii copilului* pentru băieții care vin din gospodăriile a căror membri se aflau în altă localitate din țară, pe când fetele se confruntă cu un risc mai redus. Totuși, pentru ambele grupuri, existența gospodăriei auxiliare sporește substanțial riscul *muncii copilului*. În cazul băieților, riscul sporește cu 13,6 puncte procentuale, iar în cazul fetelor – cu 8,9 puncte procentuale (vezi Tabelul 3.3)

Figura 3.4: Probabilitatea prognozată a muncii copilului după categorii de vârstă și sexe

Regiunea de reședință este un determinant important al muncii copilului atât pentru băieți cât și pentru fete, iar cei care locuiesc în afara municipiului Chișinău se confruntă cu un risc mai sporit al muncii copilului. Totuși, există o probabilitate mai mare de a deveni copii care lucrează în condiții de muncă a copilului pentru băieții din localitățile rurale din regiunea Centru, decât pentru fetele care locuiesc în aceleași localități. De exemplu, probabilitatea de a deveni copii care lucrează în condiții de muncă a copilului crește cu 11,2 puncte procentuale pentru băieți, pe când efectul corespunzător pentru fete este estimat la nivelul de 4 puncte procentuale. De asemenea, reședința în localitățile rurale din regiunea Centru, în comparație cu reședința în localitățile rurale din municipiul Chișinău, sporește riscul pentru băieți cu 12 puncte procentuale și cu 7,3 puncte procentuale pentru fete.

3.3. Factorii determinanți ai școlarizării copilului

După cum s-a discutat în capitolul precedent al raportului, majoritatea copiilor de vârstă școlarizării obligatorii frecventează școala. Ratele școlarizării încep să scadă când copiii ajung la vârsta de 16 ani. Pentru copiii de 16 și 17 ani, ratele de școlarizare sunt de 88,5% și respectiv 80,4%. Astfel, în capitolul dat al raportului, vom analiza factorii determinanți ai școlarizării pentru aceste două grupe de vârstă pentru care ne-frecventarea școlii devine opțiune.

Vârsta este un determinant important pentru școlarizarea copiilor. Discrepanța de școlarizare pentru copiii de vârstă dată este estimată la nivelul de 8,5 puncte procentuale în favoarea copiilor mai mici. Există o probabilitate mai mare de școlarizare pentru fete, cu o diferență medie între fete și băieți de circa 9,8 puncte procentuale. Spre deosebire de constatările făcute mai devreme, ficele și fiii capului gospodăriei se confruntă cu o probabilitate mai redusă de școlarizare (la un nivel de circa 11,3 puncte procentuale) în comparație cu copiii care n-au relații directe, de rudenie cu capul gospodăriei. Această constatare este surprinzătoare, care ne indică, probabil, existența constrângerilor financiare care limitează școlarizarea copiilor sau disponibilitatea altor opțiuni pentru acești copii, cum ar fi oportunitățile de ocupare sau migrație. Deoarece s-a constatat că relația de rudenie a copiilor cu capul gospodăriei nu este un factor determinant semnificativ al ocupării copilului și foarte puțini copii sunt migranți, ultima explicație nu pare a fi una plauzibilă. Mai mult decât atât, deoarece în cadrul modelului se ia în considerare structura gospodăriei în care se află copiii, această variabilă necesită a fi interpretată în contextul copiilor care nu locuiesc în gospodăriile-nucleu și anume acest aspect este discutat mai jos.

Tabelul 3.4: Probabilitatea frecventării școlii de către copiii de 16 și 17 ani în baza ecuațiilor Probit

	Toți		Băieți		Fete	
	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.
Vârsta copilului	-0,429***	-0,075***	-0,505***	-0,124***	-0,306*	-0,029*
	[0,100]	[0,017]				
Vârsta copilului la pătrat (1/100)	0,557***	0,098***				
	[0,100]	[0,018]	[0,136]	[0,034]	[0,157]	[0,015]
Fete	-1,122***	-0,113***	-1,460***	-0,206***	-0,979*	-0,050*
	[0,294]	[0,021]	[0,378]	[0,035]	[0,537]	[0,016]
Propriul copil al capului gospodăriei	-0,048	-0,008	-0,070	-0,017	-0,015	-0,001
	[0,049]	[0,009]	[0,057]	[0,014]	[0,081]	[0,008]
Capul gospodăriei: vârstă	0,036	0,006	0,065	0,016	-0,008	-0,001
	[0,045]	[0,008]	[0,053]	[0,013]	[0,075]	[0,007]
Capul gospodăriei: vârstă la pătrat (1/100)	0,570***	0,082***	0,484**	0,103**	0,804***	0,057***
	[0,162]	[0,021]	[0,223]	[0,043]	[0,239]	[0,016]
Studiile capului gospodăriei: liceu	0,259	0,043	0,295	0,070	0,354	0,031
	[0,159]	[0,026]	[0,205]	[0,047]	[0,240]	[0,020]
Studiile capului gospodăriei: sec. prof.	0,981***	0,125***	1,082***	0,192***	1,006**	0,068**
	[0,282]	[0,024]	[0,301]	[0,039]	[0,392]	[0,019]
Studiile capului gospodăriei: medii de spec.	0,168	0,03	0,09	0,022	0,441**	0,044**
	[0,120]	[0,022]	[0,151]	[0,038]	[0,172]	[0,021]
Studiile capului gospodăriei: universitare	-0,092	-0,016	-0,057	-0,014	-0,207	-0,020
	[0,079]	[0,013]	[0,088]	[0,022]	[0,168]	[0,015]
Capul gospodăriei - ocupat	0,100	0,017	0,061	0,015	0,232	0,022
	[0,077]	[0,013]	[0,087]	[0,021]	[0,177]	[0,016]
Soțul/soția capului familiei: vârstă	0,272*	0,043*	0,344	0,076	0,116	0,010
	[0,163]	[0,023]	[0,223]	[0,045]	[0,232]	[0,020]
Soțul/soția capului familiei: vârstă2 (1/100)	0,434**	0,064***	0,491*	0,103*	0,277	0,023
	[0,207]	[0,024]	[0,253]	[0,045]	[0,272]	[0,019]
Soțul/soția capului familiei, studii: liceu	0,615***	0,087***	0,507*	0,107*	0,826**	0,059**
	[0,209]	[0,025]	[0,268]	[0,047]	[0,322]	[0,020]
Soțul/soția cap familiei, studii: sec. prof.	-1,873	-0,525	-1,39	-0,436	-4,534	-0,969
	[1,961]	[0,636]	[2,175]	[0,746]	[3,908]	[0,202]
Soțul/soția cap familiei, studii: medii spec.	-0,203	-0,037	-0,078	-0,019	-0,306	-0,032
	[0,176]	[0,034]	[0,231]	[0,059]	[0,236]	[0,027]
Soțul/soția cap. familiei, studii: univers.	-0,120***	-0,021***	-0,096*	-0,023*	-0,145**	-0,014**
	[0,046]	[0,008]	[0,057]	[0,014]	[0,063]	[0,006]
Soțul/soția capului familiei, absent	1,251	0,217	2,605*	0,638*	-0,412	-0,039
	[0,927]	[0,160]	[1,544]	[0,379]	[1,180]	[0,112]

Tabelul 3.4: Probabilitatea frecventării școlii de către copiii de 16 și 17 ani în baza ecuațiilor Probit

	Toți		Băieți		Fete	
	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.	Coef.	Efect M.
Capul gospodăriei – femei	1,285	0,223	2,579	0,632	-0,455	-0,043
	[0,977]	[0,168]	[1,602]	[0,392]	[1,260]	[0,120]
Mărimea gospodăriei	0,315	0,055	0,534	0,131	0,261	0,025
	[1,317]	[0,228]	[2,004]	[0,490]	[1,797]	[0,170]
Proporția celor de 5-17 ani	1,247***	0,285***	1,574***	0,449***	0,665	0,082
	[0,227]	[0,064]	[0,299]	[0,091]	[0,409]	[0,063]
Proporția celor de 18-64 ani	1,102***	0,110***	1,614***	0,203***	0,558	0,037
	[0,334]	[0,020]	[0,431]	[0,030]	[0,590]	[0,026]
Proporția celor de 65+ ani	1,192***	0,111***	1,324***	0,190***	1,475***	0,055***
	[0,271]	[0,015]	[0,322]	[0,026]	[0,470]	[0,012]
Gospodării nucleu	0,449	0,060	0,243	0,053	0,950*	0,045*
	[0,292]	[0,029]	[0,407]	[0,078]	[0,509]	[0,013]
Gospodării nucleu cu un singur părinte	0,138	0,022	0,184	0,042	-0,042	-0,004
	[0,195]	[0,029]	[0,253]	[0,052]	[0,311]	[0,031]
Gospodării extinse cu ambii părinți	0,133	0,022	0,258	0,060	0,047	0,004
	[0,128]	[0,021]	[0,167]	[0,038]	[0,187]	[0,017]
Gospodării extinse cu un părinte	-0,195	-0,033	-0,237	-0,056	-0,058	-0,005
	[0,167]	[0,027]	[0,215]	[0,049]	[0,266]	[0,024]
Gospodării cu membri aflați în altă localitate din țară	-0,037	-0,006	0,025	0,006	-0,341	-0,03
	[0,387]	[0,066]	[0,469]	[0,116]	[0,503]	[0,039]
Gospodării cu membri migranți peste hotare	-0,223	-0,041	-0,376	-0,1	0,06	0,005
	[0,340]	[0,067]	[0,415]	[0,117]	[0,543]	[0,049]
Gospodăria auxiliară	-0,789***	-0,162***	-0,982***	-0,276***	-0,504	-0,055
	[0,301]	[0,069]	[0,358]	[0,108]	[0,465]	[0,059]
Rural	-0,507	-0,105	-0,352	-0,094	-0,726	-0,097
	[0,379]	[0,090]	[0,451]	[0,130]	[0,493]	[0,089]
Nord	-0,452	-0,094	-0,283	-0,075	-0,656	-0,088
	[0,468]	[0,115]	[0,565]	[0,163]	[0,671]	[0,122]
Centru	0,496	0,075	0,497	0,108	0,448	0,037
	[0,418]	[0,053]	[0,507]	[0,095]	[0,616]	[0,043]
Sud	-0,013	-0,002	-0,45	-0,125	0,588	0,041
	[0,482]	[0,085]	[0,588]	[0,184]	[0,653]	[0,031]
Nord*rural	10,347***		10,027***		12,784***	
	[2,367]		[2,937]		[4,370]	
Probabilitatea observată	0,844		0,783		0,905	
Probabilitatea estimată la mediu	0,901		0,838		0,955	
Wald chi2(33)	223,27		174,97		98,25	
Prob > chi2	0,000		0,000		0,000	
Pseudo R2	0,237		0,258		0,220	
Observații	1,411		709		702	

Notă: Erorile standard robuste sunt oferite în paranteze. Cuprinde copiii de 5-17 ani. Categoriile de referință pentru variabilele dummy includ următoarele: cel mult studii gimnaziale pentru nivelul de instruire al capul de gospodărie și soțului/soției, proporția celor de 0-4 ani pentru componența gospodăriilor, fără părinți prezenți pentru structura gospodăriei, municipiul Chișinău pentru regiuni. * semnificativ la 10%; ** semnificativ la 5%; *** semnificativ la 1%.

Tabelul 3.5: Probabilitatea estimată de frecventare a școlii, după structura gospodăriei

Scenarii	Probabilitatea ocupării (%)
Copilul trăiește în gospodăria-nucleu cu ambii părinți (fiica/ful cap. gosp.)	89,9
Copilul trăiește în gospodăria-nucleu cu un părinte (fiica/ful cap.gosp.)	87,2
Copilul trăiește în gospodăria-extinsă cu părinții (fiica/ful cap. gosp.)	88,9
Copilul trăiește în gospodăria-extinsă cu părinții (nu este fiica/ful cap. gos)	99,0
Copilul nu trăiește cu nici-unul din părinți (nu este fiica/ful cap. gosp.)	87,6
Valoarea medie	90,1

Structura gospodăriei este un factor determinant, semnificativ al școlarizării copiilor. Cu excepția gospodăriilor extinse, cu doar un părinte prezent, există o probabilitate mai mare de școlarizare pentru copiii din gospodăriile-nucleu și cele extinse cu un părinte sau ambii părinți prezenți. Efectul combinat al structurii gospodăriei și gradului de rudenie cu capul gospodăriei este ilustrat în *Tabelul 3.5*. Probabilitatea de școlarizare pentru copiii care locuiesc în gospodării-nucleu cu ambii părinți prezenți este de 89,9%, însă cifra dată scade cu 2,5 puncte procentuale când doar un singur părinte este prezent și cu circa 2 puncte procentuale când nici-unul din părinți nu este prezent. Totuși, rata școlarizării copiilor ajunge la nivelul maxim de 99% pentru copiii care locuiesc în gospodării extinse cu ambii părinți prezenți, dar nici-unul din părinți nu este capul gospodăriei. Gospodărirea în cadrul unei familii extinse poate semnifica relații strânse bazate pe venit sau cultură, ambele fiind importante pentru sporirea școlarizării copiilor. Trebuie, totuși, de notat faptul că traiul într-o gospodărie extinsă și faptul că părinții nu sunt capi ai gospodăriei sunt niște factori care pot afecta școlarizarea copiilor. Părinții care au o dorință puternică de a-și educa copiii, ar putea să opteze pentru traiul într-o gospodărie extinsă pentru ca copiii să poată să meargă la școală, spre deosebire de părinții care nu sunt atât de motivați. Astfel, caracteristicile părinților care n-au fost supuse observației, ar putea fi, de fapt, factori importanți de influență a școlarizării copiilor.

Nivelul de studii al capului gospodăriei și soțului/soției sale, atunci când sunt semnificative, duce la sporirea probabilității școlarizării copilului. De exemplu, copiii care vin din gospodării ai căror capi de gospodărie (sau soțul/soția acestora) au studii liceale, medii de specialitate sau universitare, probabilitatea de școlarizare este mai mari decât a copiilor care vin din gospodării ai căror capi de gospodărie (sau soțul/soția acestora) au studii de un nivel mai mic decât învățământul mediu.

Mărimea gospodăriei este asociată în mod negativ cu școlarizarea copiilor, deși se pare că componența gospodăriei nu joacă un rol în acest caz. Nici existența gospodăriei auxiliare și nici traiul în localitățile rurale nu reprezintă factori determinanți semnificativi ai școlarizării. Ambele variabile sunt asociate puternic cu nivele înalte de ocupare și *muncă a copilului*. Cu toate acestea, există variație regională, deoarece cei care locuiesc în afara municipiului Chișinău au rate mai reduse de școlarizare. (Coeficienții relevanți sunt semnificativi în comun la $p < 0.05$.) Totuși, o analiză mai profundă a probabilităților estimate ne indică că localitățile rurale din regiunea Centru, unde au fost observate cele mai mari rate ale ocupării și *muncii copilului*, nu neapărat sunt și localitățile cu cele mai mici nivele de școlarizare. Dimpotrivă, dacă în localitățile rurale din Nord și Sud, nivelele estimate de școlarizare sunt de 83,8% și respectiv 87,3%, cifra corespunzătoare pentru localitățile rurale din Centru este de 91,4%. În localitățile urbane, chiar dacă traiul în regiunea Centru într-adevăr implică rate mai reduse de școlarizare – rata estimată de școlarizare în localitățile urbane din regiunea Centru este mai mică decât cea din municipiul Chișinău cu circa 14 puncte procentuale.

3.3.1. Factorii determinanți ai școlarizării pentru băieți și fete

Și în final, vom analiza diferențele în ceea ce privește factorii determinanți ai școlarizării pentru băieți și fete. Probabilitățile estimate ale școlarizării fetelor și băieților (în valori medii ale variabilelor explicative) depășesc ratele observate cu circa 5 puncte procentuale. Deși factorii care sunt asociați în mod negativ cu școlarizarea fetelor și băieților sunt foarte similari, efectele marginale ale acestora induc unele diferențe. De exemplu, deși pentru băieții și fetele mai mari, probabilitatea de a frecventa școala este mai mică, aceasta scade mai rapid pentru băieți decât pentru fete, odată cu creșterea vârstei acestora. Deși probabilitatea estimată a ratei școlarizării pentru băieții de 16 ani cu caracteristici medii ale gospodăriei este de 88,7%, cifra dată scade până la 75,9% pentru băieții de 17 ani. Ratele corespunzătoare pentru fete sunt de 96% și respectiv 92,6%. Gradul de rudenie al copilului cu capul gospodăriei – adică dacă copilul este fiica sau fiul capului gospodăriei – iarăși este mai important pentru școlarizarea băieților decât pentru cea a fetelor. Cazul când copilul este fiul capului gospodăriei duce la reducerea ratei de școlarizare pentru băieți cu 20,6 puncte procentuale, pe când în cazul fetelor, efectul dat este limitat la 5 puncte procentuale.

Școlarizarea băieților și fetelor variază odată cu structura gospodăriei. Dacă pentru fete, traiul într-o gospodărie extinsă (cu ambii părinți sau cu un părinte) duce la sporirea probabilității școlarizării lor în comparație cu alții, toate structurile familiale, cu excepția traiului într-o gospodărie extinsă cu doar unul din părinți, duce la o rată de școlarizare mai mare pentru băieți. *Tabelul 3.6* ne indică cum probabilitatea școlarizării se schimbă odată cu structura gospodăriei și gradul de rudenie cu capul gospodăriei. Cea mai mică rată de școlarizare pentru fete este estimată la 92,7% pentru cele care vin din familii cu un părinte, iar în cazul băieților – cea mai mică rată este estimată la 80,5% pentru cei care nu locuiesc cu nici-unul din părinți. Un element surprinzător în legătură cu aceste estimări este variația relativ mare a estimatorilor obținuți pentru băieți, după structura gospodăriei. Pentru fete, diferența în ratele estimate de școlarizare după structura gospodăriei nu depășește 10 puncte procentuale, iar pentru băieți – această cifră este de două ori mai mare.

Tabelul 3.6: Probabilitatea estimată a frecventării școlii după structura gospodăriei (%)

Scenarii	Băieți	Fete
Copilul trăiește în gospodăria-nucleu cu ambii părinți (fiica/fiul cap. gosp.)	83,5	94,0
Copilul trăiește în gospodăria-nucleu cu un părinte (fiica/fiul cap.gosp.)	84,4	92,7
Copilul trăiește în gospodăria-extinsă cu părinții (fiica/fiul cap. gosp.)	76,5	99,1
Copilul trăiește în gospodăria-extinsă cu părinții (nu este fiica/fiul cap. gosp.)	98,6	100
Copilul nu trăiește cu nici-unul din părinți (nu este fiica/fiul cap. gosp.)	80,5	96,9
Valoarea medie	83,8	95,5

Nivelul de studii mai mare al capului gospodăriei și cel al soțului/soției sale duce la sporirea probabilității ca fetele și băieții să frecventeze școala. Este interesant, totuși, de notat faptul că rata de școlarizare pentru băieți este mai sensibilă la nivelele de studii ale capului gospodăriei și a soțului/soției sale. De exemplu, probabilitatea școlarizării băieților din gospodării cu cap de gospodărie, cu studii medii de specialitate sau universitare este mai mare cu 24,2 puncte procentuale decât cea pentru copiii care vin din gospodării cu cap de gospodărie, cu studii mai mici decât cele de școală medie, iar efectul corespunzător pentru fete este limitat la 11,7 puncte procentuale.

Atât băieții cât și fetele din gospodăriile mai mari au o probabilitate mai redusă de școlarizare. Deși componența gospodăriei nu afectează școlarizarea fetelor, totuși o cotă mai mare a copiilor cu vârsta de 5-17 ani, în gospodărie, sporește probabilitatea băieților de a frecventa școala. Existența unui membru migrant în gospodărie nu afectează ratele de școlarizare pentru băieți și fete. În mod similar, copiii din gospodăriile care cultivă terenuri auxiliare nu au o probabilitate mai mică de școlarizare.

În afara de regiunea Nord, fetele care locuiesc în afara municipiului Chișinău nu au o probabilitate mai redusă de școlarizare. (Coeficienții regiunii Nord sunt semnificativi din punct de vedere statistic, $p < 0.1$.) În cazul băieților, deși reședința rurală nu modifică probabilitatea școlarizării, totuși traiul în localități în afara municipiului Chișinău duce la reducerea probabilității școlarizării. (Variabilele regiunii sunt semnificative din punct de vedere statistic, $p < 0.05$). Băieții care locuiesc în regiunea Sud au o probabilitate foarte redusă de școlarizare, deși după cum s-a discutat mai devreme, regiunea dată nu este regiunea cu cea mai mare probabilitate a ocupării băieților.

COMPARTIMENTUL 4: Sănătatea și școlarizarea copiilor ocupați

Copiii ocupați, mai cu seamă copiii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, sunt considerați a fi un grup vulnerabil din cauza consecințelor potențial dăunătoare ale muncii sau datorită imposibilității/incapacității acestora de a se proteja împotriva acestor consecințe. Documentarea consecințelor negative ale ocupării nu este o sarcină ușoară, din cauza numărului vast de efecte care nu se observă atât de ușor sau care necesită timp pentru a fi văzute, cu excepția cazurilor aparte când efectele dăunătoare ale muncii sunt reflectate în leziuni corporale. Mai mult ca atât, factorii care induc copiii să muncească pot fi confundate cu efectele muncii, astfel devine dificil distingerea lor. Pe lângă aceasta, necunoașterea contra-faptelor, adică a evoluției dezvoltării copilului în absența muncii, induce chiar și mai multe dificultăți în evaluarea efectelor reale ale muncii. În pofida tuturor acestor avertismente, totuși este important de a încerca de documentat condițiile de *muncă a copilului*, care oferă informație importantă cu privire la pericolele potențiale cu care se confruntă copiii, cât și rezultatele școlarizării, care oferă indicii importante pentru viitoarea bunăstare a copiilor când aceștia devin adulți.

Cercetarea AC a inclus o serie de întrebări care au avut drept scop să înțeleagă rezultatele școlarizării și condițiile în care copiii muncesc. În secțiunea dată a raportului, vom analiza unele condiții potențiale și actuale ale stării sănătății copiilor măsurate prin numărul real de boli/traume de care au avut parte copiii ocupați pe parcursul anului de până la cercetare, condițiile de lucru ale acestor copii și modalitatea în care sunt tratați copiii la lucru. Pe de altă parte școlarizarea copiilor include frecventarea școlii, vârsta de școlarizare și numărul de zile absente de la școală. Întrebările cu privire la școlarizare sunt puse atât copiilor care lucrează cât și celor care nu sunt ocupați. Deși rezultatele sunt documentate pentru ambele grupuri de copii, deoarece este dificil de a stabili ce se datorează și ce nu se datorează muncii, orice discrepanță observată între cele două grupe nu ne indică, neapărat, consecințele negative ale muncii, ci pot să reprezinte rezultatul unor alți factori care acționează simultan, de exemplu, abandonarea școlii de către copii și intrarea lor pe piața muncii.

4.1. Starea sănătății copiilor ocupați

Se estimează că un număr total de 218.522 copii (sau 36,6% copii de 5-17 ani) au lucrat pe parcursul perioadei de 12 luni, premergătoare cercetării. Din numărul dat de copii, circa 10% au suferit de careva boli/traume din cauza muncii înfăptuite (*Tabelul 4.1*). Majoritatea copiilor ocupați care au avut de suferit, s-au plâns de extenuare/istovire (3,9%). Alte plângeri înregistrate au fost: entorse/luxații (2,4%), febră (1,9%) și afecțiuni ale organelor respiratorii (1,8%).

În comparație cu băieții, o proporție mai mică de fete suferă de boli/traume induse de muncă, deși diferența nu este una substanțială (8,5% versus 10,9%), mai cu seamă dacă luăm în considerație faptul că o proporție mai mare de băieți decât de fete sunt copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*. Deși extenuarea/istovirea este cea mai des întâlnită plângere reflectată de ambele grupuri de copii, totuși o proporție mai mare de băieți decât de fete suferă de traume fizice (tăieturi, fracturi, luxații, etc.). Aceasta se datorează, probabil, faptului că o cotă mai mare de băieți, decât de fete cară obiecte grele (24,8% de băieți ocupați în comparație cu 13,3% de fete ocupate) și operează cu mașini sau echipamente grele la locul de muncă (12,3% de băieți ocupați în comparație cu 9,4% de fete ocupate).

Tabelul 4.1: Maladiile/leziunile copiilor, induse de muncă (%)

Tipul de maladie/leziune	Toți	Băieți	Fete
Tăieturi/leziuni superficiale	1,4	1,8	1,0
Fracturi	0,4	0,7	0,1
Entorse, luxații	2,4	2,9	1,8
Arsuri, usturături, degerături	0,9	0,8	1,0
Afecțiuni ale organelor respiratorii	1,8	1,6	1,9
Afecțiuni ale ochilor	0,4	0,4	0,4
Afecțiuni ale pielii	1,5	1,4	1,6
Afecțiuni ale stomacului/diaree	1,1	1,0	1,3
Febră	1,9	1,7	2,2
Extenuare, istovire	3,9	4,3	3,5
Orice maladie/leziune	9,8	10,9	8,5
N-au fost ocupați în ultimele 12 luni	219000	124000	94000

Notă: Perioada de referință pentru ocupare este anul dinaintea cercetării.

Tabelul 4.2: Consecințele celor mai serioase maladii/leziuni ale copilului (%)

Consecință	Total	Băieți	Fete
Nu prea serios – n-a încetat să lucreze/să frecventeze școala	76,6	75,9	77,7
A încetat pentru scurt timp să lucreze/să frecventeze școala	20,4	20,9	19,6
A părăsit lucrul/școala	3,0	3,2	2,7
Total leziuni pe parcursul ultimelor 12 luni	21,000	13,000	8,000

Notă: Perioada de referință pentru ocupare este anul dinaintea cercetării.

Peste trei pătrimi din copiii care au raportat precum că s-au confruntat cu anumite boli/traume din cauza muncii pe parcursul perioadei de 12 luni, au mai raportat și faptul că boala/trauma n-a fost prea serioasă, astfel încât cele mai serioase boli/traume de care au avut parte nu i-au oprit să meargă la lucru sau la școală (*Tabelul 4.2*). Totuși, în o cincime de cazuri, copiii au raportat faptul că au încetat să meargă la lucru sau la școală pentru scurt timp, iar în 3% de cazuri, copiii au părăsit lucrul sau școala. Consecințele bolilor/traumelor cauzate de muncă par a fi destul de similare atât pentru băieți cât și pentru fete, fără mari diferențe.

În ceea ce privește mediul de muncă al copiilor, 18,8% din copii ocupați lucrează la temperaturi foarte înalte sau foarte joase, 16,9% - în praf, iar 15,5% - cu instrumente periculoase (*Tabelul 4.3*). În total, 36,3% de copii ocupați muncesc în condiții care necesită a fi îmbunătățite. În medie, fetele și băieții muncesc în condiții foarte similare și se confruntă cu aceleași riscuri. Totuși, o proporție un pic mai mare (37,2% vs. 35,3%, $p < 0.00$) de băieți ocupați decât de fete ocupate lucrează în condiții nefavorabile.

Tabelul 4.3: Proporția copiilor care lucrează în condiții nefavorabile (%)

Mediul de lucru	Toți	Băieți	Fete
Praf, fum	16,9	17,6	16,0
Foc, gaze, flăcări	0,5	0,5	0,4
Zgomot puternic sau vibrație	3,3	4,0	2,4
Temperatură foarte înaltă sau foarte joasă	18,8	19,4	18,1
Instrumente periculoase	15,5	16,9	13,7
Lucru sub pământ	0,0	0,0	0,0
Lucru la înălțime	2,7	3,2	2,1
Lucru în apă/lac/bazin/râu	0,0	0,1	0,0
Locul de muncă este prea întunecos sau strâmt	0,2	0,3	0,0
Ventilație insuficientă	1,1	1,1	1,0
Preparate chimice	1,5	2,1	0,7
Substanțe explozive	0,0	0,0	0,0
Altele	0,2	0,3	0,1
Oricare din cele de mai sus	36,3	37,2	35,2
Total copii ocupați	219000	124000	94000

Pe lângă aceasta, 7,6% de copii ocupați (7,6% băieți și 7,5% fete) au fost supuși unui tratament nefavorabil la locul de muncă (*Tabelul 4.4*). Strigătele constante și insultele repetate au fost situațiile cele mai des raportate. În total, 6,6% de copii ocupați au raportat strigăte constante, iar 3,6% - insulte repetate. Ținând cont de faptul că pentru o proporție mare de copii (36,2%), răspunsurile la întrebările din cercetarea AC au fost oferite de alți membri ai gospodăriei, este probabil faptul că aceste cazuri de abuz au fost sub-raportate. Mai mult decât atât, chiar și respondenții-copii care au dat răspuns ei-înșiși, dar au fost însoțiți de alți membri ai gospodăriei pe parcursul interviului, au putut să raporteze greșit caracteristicile reale ale condițiilor de lucru.

Din aceste considerente, condițiile de lucru reale ale copiilor sunt probabil mai puțin favorabile decât cele descrise aici. Conjunctura dată, desigur, are implicații pentru estimările cu privire la *munca copilului* prezentate ceva mai devreme în acest raport. Ținând cont de faptul, că majoritatea copiilor ocupați sunt clasificați ca fiind copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului*, sub-raportarea condițiilor nefavorabile la care sunt supuși copiii ocupați duce inevitabil la distorsionarea estimărilor muncii copilului în sensul sub-estimării lor.

Tabelul 4.4: Copiii supuși unui tratament nefavorabil la locul de muncă (%)

Tratamentul	Toți	Băieți	Fete
Strigăte constante	6,6	6,6	6,5
Insulte repetate	3,6	3,9	3,2
Bătăie / traumă fizică	0,9	1,2	0,6
Abuz sexual	0,0	0,0	0,0
Oricare din cele de mai sus	7,6	7,6	7,5
Total copii neocupați	219000	124000	94000

Constatarea noastră de mai devreme precum că marea majoritate a copiilor (93,5%) muncesc ca *lucrători familiali neremunerați* implică faptul că părinții, probabil, cunosc despre condițiile de muncă nefavorabile în care muncesc copiii și probabil ei înșiși lucrează în condiții similare. Circa 89,2% de copii care au raportat că muncesc în condiții nefavorabile sunt *lucrători familiali neremunerați*. (Alți 8% sunt *salariați* și 2,8% *lucrează pe cont propriu*). O proporție mare de copii (87,7%) care au raportat experiențe de boli/traume cauzate de muncă, sunt *lucrători familiali neremunerați*.²⁹

Și în final, peste 94,1% de copii care sunt maltratați la locul de muncă, la fel sunt *lucrători familiali neremunerați*. Aceste constatări ne indică necesitatea de a monitoriza mai aproape condițiile de muncă ale copiilor ocupați ca *lucrători familiali neremunerați*. Însă sarcina dată este una mai dificilă decât monitorizarea mediului de lucru al copiilor *salariați*.

4.2. Rezultatele școlarizării copiilor ocupați și celor care nu lucrează

4.2.1. Ratele de frecvență a școlii

După cum s-a discutat mai devreme, rata de frecvență a școlii în rândul copiilor de vârstă învățământului obligatoriu este aproape universală: 99,1% de copii cu vârsta cuprinsă între 7 și 15 ani frecventează școala. Tot atât de importante sunt constatările noastre anterioare, precum că nici activitatea economică și nici activitățile gospodărești nu împiedică frecvența școlii în rândul copiilor de vârstă învățământului obligatoriu. Aceste două constatări potențial contradictorii sunt reconciliate de faptul că copiii acordă doar câteva ore pe zi pentru activitățile economice și cele gospodărești. Totuși, este de asemenea adevărat faptul că și tipurile ocupațiilor copiilor nu sunt niște activități cu ore de muncă neflexibile, astfel acestea pot fi realizate atât înainte cât și după orele de la școală. O altă constatare importantă ține de faptul că nu există o diferență semnificativă între ratele de frecvență a școlii pentru băieți și fete.

Ratele de frecvență a școlii încep să descrească dincolo de învățământul obligatoriu. După cum s-a menționat mai devreme, circa 87,8% de băieți ne-ocupați și 92,7% de fete ne-ocupate cu vârsta de 16 și 17 ani merg la școală, pe când ratele corespunzătoare pentru copiii ocupați sunt următoarele: 66% pentru băieți și 82,6% pentru fete. Analizând cea mai mare clasă absolvită de copii înainte de a părăsi școala, observăm că majoritatea au finalizat învățământul obligatoriu, dar n-au început primul an de studii ne-obligatorii (Tabelul 4.5)³⁰. De exemplu, 85,3% de copii ocupați au absolvit ultimul ciclu al învățământului obligatoriu (adică, gimnaziul) înainte de a părăsi sistemul de învățământ. Printre aceștia, 91,8% au absolvit ultima clasă din ciclul dat (clasa 9) și 5,9% au absolvit nivelul clasei a opta. Doar 3,6% de copii ocupați au raportat că au început studiile în liceu și 8,5% au început studiile medii de specialitate înainte de abandonarea sistemului educațional. În baza acestor constatări, am estimat că 90,4% de copii ocupați finalizează studiile învățământului obligatoriu înainte de a părăsi sistemul educațional. Aceste constatări mai implică faptul că majoritatea copiilor ocupați au luat decizia de a nu continua studiile dincolo de învățământul obligatoriu, înainte de finalizarea studiilor de bază obligatorii.

²⁹ Statutul profesional se referă la ocupația deținută de copil în săptămâna de referință. Astfel, starea sănătății copiilor care țin de munca nefavorabilă ar putea să nu țină, neapărat, de munca lor curentă. Totuși, ținând cont de numărul destul de limitat de oportunități de lucru pentru copii în afara gospodăriilor lor, acest fapt este puțin probabil.

³⁰ Presupunem că copiii care au frecventat ultimul an într-un nivel școlar au reușit să finalizeze nivelul școlar dat.

Tabelul 4.5: Cel mai înalt nivel școlar frecventat de copiii de 16-17 ani care nu mai merg la școală

Nivelul școlar	Toți	Ne-ocupați	Ocupați
Învățământ obligatoriu (clasele 1-9)			
Primar (clasele 1-4)	2,2	1,2	2,6
Gimnaziu (clasele 5-9)	83,2	77,9	85,3
Învățământ ne-obligatoriu			
Liceu (clasele 10-12)	4,1	5,1	3,6
Secundar profesional (anii 1-3)	10,3	14,9	8,5
Mediu de specialitate (anii 1-3)	0,2	0,8	-
Total copii	18000	5000	13000

Tabelul 4.6: Cea mai mare clasă frecventată în gimnaziu de copiii de 16-17 ani care nu mai merg la școală

Cea mai mare clasă frecventată	Toți	Ne-ocupați	Ocupați
Clasa 5	1,4	-	1,9
Clasa 6	-	-	-
Clasa 7	0,3	-	0,5
Clasa 8	4,5	1,0	5,9
Clasa 9	93,7	99,1	91,8
Total copii	15000	4000	11000

Diferă oare considerabil rezultatele școlarizării descrise mai sus în cazul copiilor ocupați de cele ale copiilor ne-ocupați? Rezultatele oferite în *Tabelele 4.5* și *4.6* ne indică că o proporție mai mare de copii ne-ocupați (98%) care nu mai merg la școală, de fapt, au finalizat studiile de învățământ obligatoriu. Un număr mai mare din rândul acestora au început și studiile de învățământ ne-obligatoriu (20,8% în comparație cu 12,1%) înainte de a părăsi sistemul educațional. Astfel, se pare că în cazul unui număr mai mare de copii ocupați mai mari, circumstanțele care au dus la abandonarea sistemului educațional au fost de fapt și cele care i-au făcut să muncească. Înainte de a analiza motivele oferite de copii drept cauze pentru a nu merge la școală, vom trece în revistă experiențele băieților și fetelor, să vedem dacă există diferențe semnificative de gen.

Repetând același exercițiu de mai sus pentru fetele și băieții de 16-17 ani care nu mai merg la școală, vom observa o proporție doar un pic mai mare de băieți ocupați decât fete ocupate, care nu finalizează învățământul obligatoriu înainte de abandonarea sistemului educațional. Totuși, este interesant de notat diversele căi de școlarizare alese de copii înainte de abandonare a sistemului educațional: în rândul celor care au frecventat câțiva ani de învățământ obligatoriu, fetele de obicei aleg să meargă la licee, care oferă studii generale, iar băieții optează pentru studii profesionale. Când comparăm experiențele copiilor ocupați cu cei care nu sunt ocupați, apar niște diferențe interesante. În comparație cu copiii ocupați, o proporție semnificativ mai mare de băieți care nu lucrează (32,6% vs. 11,6%) au abandonat sistemul educațional după unul/doi ani de învățământ ne-obligatoriu. În cazul fetelor se observă o corelație inversă, deși rata de finalizare a învățământului obligatoriu în rândul fetelor ocupate este un pic mai mică³¹.

Tabelul 4.7: Cel mai înalt nivel școlar frecventat de copiii de 16-17 ani care nu mai merg la școală, după sexe

Nivel școlar	Ne-ocupați		Ocupați	
	Băieți	Fete	Băieți	Fete
Învățământ obligatoriu (clasele 1-9)				
Primar (clasele 1-4)	2,2	-	3,1	1,3
Gimnaziu (clasele 5-9)	65,2	94,1	85,3	85,3
Învățământ ne-obligatoriu				
Liceu (clasele 10-12)	6,2	3,7	0,9	10,8
Secundar profesional (anii 1-3)	24,9	2,3	10,7	2,7
Mediu de specialitate (anii 1-3)	1,5	-	-	-
Total copii	3000	2000	9000	4000

³¹ Numărul de observații pe care se bazează aceste estimări este mai mic decât în cazul altor estimări, astfel aceste estimări ar putea fi mai puțin precise.

Când copiii cu vârsta de 16-17 ani au fost întrebați despre motivele părăsirii sistemului educațional, 90,1% au spus că deja au finalizat învățământul obligatoriu. Dacă luăm valoarea nominală a acestui răspuns, atunci se pare că acești copii (sau părinții acestora din numele lor) și-au propus drept scop să finalizeze doar învățământul obligatoriu, fără a merge mai departe. O proporție de 3,5% au spus că au o boală/traumă/invaliditate care îi împiedică să meargă la școală. În rândul celor ocupați, aproape o proporție egală (89%) de cei care au abandonat școala au spus că deja au finalizat învățământul obligatoriu și anume din acest motiv nu mai merg la școală. Proporția celor care menționează boala/invaliditatea/trauma drept un motiv pentru a părăsi sistemul educațional este mult mai mic, de circa 1,7%. În schimb, o proporție mai mare de copii ocupați (3,7%) au spus că nu au interes față de școală sau că n-au o reușită prea bună la școală. Doar 2,3% de copiii ocupați au menționat, drept motive de abandon școlar probleme financiare sau faptul că școala este prea departe. Proporția celor care abandonează școala pentru a învăța o meserie (0,3%) sau pentru a lucra contra plată (0,6%) este și mai mică. De asemenea, este interesant de notat faptul că în rândul celor ocupați, proporția celor care au menționat finalizarea învățământului obligatoriu drept motiv pentru abandonarea sistemului educațional este mai mare pentru fete (96,3%) decât pentru băieți (86,4%), deși diferența nu este semnificativă din punct de vedere statistic³².

4.2.2. Vârsta la care începe școlarizarea

În mod normal, copiii încep să meargă la școală la vârsta de 7 ani. Există puține diferențieri în vârsta de școlarizare pentru copiii ocupați în comparație cu cei ne-ocupați. Circa 97,8% de copii ne-ocupați și 96,5% de copii ocupați au început studiile învățământului obligatoriu la 7 ani sau la o vârstă mai mică (Tabelul 4.8). Sau, astfel spus, circa 3,5% de copii ocupați au început școala după 7 ani, în comparație cu 2,3% de copii ne-ocupați.

Tabelul 4.8: Vârsta de înscriere la școala primară a copiilor ocupați și neocupați, %

Vârsta de înscriere la școală	Copii ne-ocupați	Copii ocupați
6 ani sau mai mici	25,8	20,2
7 ani	72,0	76,3
8 ani	2,0	3,3
Mai mari de 8 ani	0,3	0,2

4.2.3. Zile absente de la școală

Peste o pătrime de copiii care merg la școală au raportat că au lipsit de la școală pe parcursul perioadei de referință. O proporție un pic mai mare de copii ocupați (28,6%) în comparație cu cei ne-ocupați (24,8%) au absentat de la orele școlare. Principalul motiv al absenței copiilor de la școală este faptul că săptămâna de referință s-a dovedit a fi în perioada de vacanță școlară³³. Dacă vom neglija așa motive ca „vacanța” (care a afectat 73% de copii), „absența profesorului” (0,3%) sau „condiții meteorologice nefavorabile” (1,4%), atunci proporția copiilor care lipsesc de la școală se reduce la 8,2%, dintre care 65,2% n-au mers la școală din cauza bolii/traumei/invalidității, 23,8% din cauza lucrului sau activităților gospodărești și 11,1% din alte motive.

Neglijând factorii externi (perioada de vacanță școlară, absența profesorului sau condiții meteorologice nefavorabile), vedem că în cazul copiilor ocupați 11,8% au lipsit de la școală, iar în cazul copiilor ne-ocupați – 6,5%. Motivele pentru ne-frecventarea școlii ne indică și ele diferențe între copiii ocupați și cei ne-ocupați. Circa 86,9% de copii ne-ocupați n-au mers la școală din cauza bolii/traumei/invalidității, pe când în cazul copiilor ocupați rata dată este de 40,1%. O proporție semnificativă de copii ocupați raportează drept motive de absență următoarele: „ajutor în afacerile familiei” (23,7%), „lucru pentru câștig” (9%) și „activități gospodărești” (16,2%). Pe când în cazul copiilor ne-ocupați, doar 2% raportează necesitatea de a realiza activități gospodărești. Proporții aproape egale din ambele grupuri (11%) au raportat „alte motive” drept explicație pentru absența de la orele școlare.

Indiferent de statutul lor profesional, excluzând factorii externi, fetele absentează de mai puține ori de la școală decât băieții. Pe când în cazul copiilor ne-ocupați, 7,7% de băieți și 5,5% de fete absentează de la orele școlare. (Diferența este semnificativă din punct de vedere statistic, $p < 0.10$.) Ratele corespunzătoare pentru copiii ocupați sunt de 6,5% și 11,8%. (Diferența este semnificativă din punct de vedere statistic, $p < 0.00$)

³² Acest fapt s-ar putea datora mărimii mici a eșantionului (N de fete = 46, N de băieți = 113)

³³ Școlile au fost închise două săptămâni pentru prevenirea gripei sezoniere și A1H1

Media zilelor absente de la școală este de 3,9 zile pe săptămână. Este surprinzător faptul că copiii ocupați absentează mai puține zile de la școală (3,7 zile) decât cei ne-ocupați (4 zile). Totuși, re-estimând numărul de zile absente de la școală prin excluderea factorilor externi menționați mai sus, vom vedea că cifra va spori și va constitui o săptămână întreagă de școală (adică cinci zile) și va elimina micile diferențe existente între copiii ocupați și cei ne-ocupați. Măsurând prin metoda dată, vom vedea că nu sunt diferențe semnificative în rândul copiilor ocupați în ceea ce privește numărul de zile absente de la școală, pe când pentru fetele și băieții ne-ocupați se înregistrează absențe un pic mai lungi de la școală. (Diferența este semnificativă din punct de vedere statistic doar la 10%.)

4.2.4. Formarea profesională

Formarea profesională nu este o activitate obișnuită pentru copii; doar 1,2% de copiii de 10-17 ani au frecventat vreodată cursuri de formare profesională. Deși proporția dată este mai mare în rândul celor care nu mai merg la școală – 10,8%, este clar faptul că chiar și în cadrul acestui grup de copii, formarea profesională nu este percepută drept o alternativă pentru educația formală. Nici copiii ocupați nu percep formarea profesională drept o modalitate de a obține o meserie. Doar 11% de tineri care lucrează și nu frecventează școala și 10,4% de copii ne-ocupați au obținut sau sunt în proces de a obține o formare profesională.

CONCLUZII

Cercetarea vizând Activitățile Copilului realizată de Biroul Național de Statistică din Moldova în 2009 estimează o prevalență a muncii în rândul copiilor de 5-17 ani la 29,7%. În rândul copiilor de 12-14 și 15-17 ani, cifra dată crește până la 43,3% și respectiv 42,3%, iar apoi scade la 13,8% în rândul celor de 5-11 ani. Acești indicatori ai ocupării sunt foarte înalți în comparație cu indicatorii altor țări în curs de dezvoltare. DE exemplu, Hagemann et al. (2006) estimează o prevalență a ocupării pentru copiii de 5-14-ani în 2004 egală cu 18.8% în regiunea Asia-Pacific, 5.1% în America Latină și Caraibe, și 26.4% în regiunea Sub-Sahara din Africa (p.10). În “alte” economii în curs de dezvoltare inclusiv țările în tranziție media estimată este de 5.2 %.

Aceste cifre vizând ocuparea sunt foarte mari în comparație cu cele din alte țări în curs de dezvoltare cu aceleași nivele de venit (vezi Hagemann și alții, 2006). Prevalența *muncii copilului*, copiii care trebuie să fie imediat retrași din muncă, este și ea destul de mare, fiind estimată la 18,3% din numărul total de copii și circa 60% din numărul de copii ocupați. Totuși, pe o notă pozitivă putem afirma că doar foarte puțini copii lucrează un număr excesiv de ore – în medie, copiii lucrează timp de 9 ore pe săptămână – foarte puțin copii sunt antrenați în activități sau ocupații periculoase (conform definiției din legislația națională), iar rata frecventării școlii în rândul copiilor de vârstă învățământului obligatoriu este aproape universală. Elementele care cauzează clasificarea majorității coplesitoare a copiilor ocupați drept copii care lucrează în condiții de *muncă a copilului* sunt condițiile de muncă și intrarea acestora pe piața muncii la o vârstă prea fragedă.

Caracterul rural al țării – cu circa o pătrime din forța de muncă adultă implicată în activități agricole – și cultivarea terenurilor auxiliare pentru consum propriu – 62,5% de gospodării posedă gospodării auxiliare – oferă oportunități vaste de muncă pentru copii. Într-adevăr, existența gospodăriei auxiliare reprezintă o corelare pozitivă atât pentru riscul ocupării, cât și cel al *muncii copilului*; la fel și reședința în localitățile rurale ale țării. Ținând cont de caracteristicile individuale ale copiilor și cele ale gospodăriei, se estimează o probabilitate de ocupare de 39% în rândul copiilor de 5-17 ani care locuiesc în localitățile rurale ale țării și vin din gospodării care cultivă terenuri auxiliare – o rată care depășește de două ori probabilitatea medie de ocupare. Totuși, nici existența gospodăriei auxiliare și nici reședința în localitățile rurale ale țării nu afectează probabilitatea frecventării școlii de către copii. De fapt, majoritatea copiilor au posibilitatea de a combina munca cu școala, cu o rată foarte mică de copii (0,3%) care sunt implicați doar în muncă. Faptul că copiii lucrează doar câteva ore pe zi în cadrul și în afara gospodăriei este unul decisiv în producerea acestui rezultat. Marea majoritate a copiilor ocupați (94,1%) sunt *lucrători familiari neremunerați*, care lucrează în agricultură (95,3%). Cu unele mici excepții, aceștia sunt clasificați ca *muncitori necalificați* (97,5%).

Rata sărăciei este mare în Moldova și pare să fie o problemă cronică care nu poate fi soluționată repede. Din momentul declarării independenței sale în 1991, Moldova a avut parte de rate ale sărăciei de până la 70%. Deși, date mai recente indică rate mai joase de circa 25%, faptul că sursele de date mai “vechi” și mai actuale nu sunt comparabile fac imposibilă o evaluare clară a îmbunătățirii nivelului de trai. Cu toate acestea, migrația continuă la lucru peste hotare a unui număr mare de persoane atestă disparități dintre veniturile din Moldova și alte țări din Europa și multe state ale CSI. Ținând cont de dovezile empirice cu privire la legătura dintre sărăcie și *munca copilului*, nu este deloc surprinzător faptul că economia Moldovei are parte de rate înalte de ocupare și *muncă a copilului*. Totuși, din cauza lipsei de date, n-am avut posibilitatea de a stabili legătura cauzală dintre sărăcie și *munca copilului*.

O altă caracteristică importantă pentru economia Moldovei este cea de furnizor de lucrători migranți peste hotare. Din cauza ratelor înalte de sărăcie și existenței unor oportunități de venituri mai bune în alte țări, o proporție semnificativă de adulți apti de muncă părăsesc temporar țara. În baza datelor din cercetarea AC, 18,2% de gospodării au cel puțin un membru migrant care locuiește peste hotare. Deși constatările noastre au fost combinate, existența lucrătorilor migranți în cadrul gospodăriei, în general, n-a fost un element care ar duce la reducerea probabilității ocupării sau *muncii copilului*. De exemplu, deși existența unor membri migranți în cadrul gospodăriei care au migrat, fie peste hotare, fie s-au aflat în altă localitate din țară, duce la sporirea probabilității ocupării fetelor. Pentru băieți acest fapt n-a implicat careva efecte semnificative. În cazul *muncii copilului*, existența unor membri migranți în cadrul gospodăriei care se aflau în altă localitate din țară este asociată în mod pozitiv cu probabilitatea muncii copilului pentru băieți și în mod negativ pentru fete.

Pe de altă parte, existența unor membri migranți în gospodărie care au migrat peste hotare duce la sporirea probabilității *muncii copiilor* ca un grup, deși acest efect este semnificativ doar în termeni marginali. După cum s-a menționat în text, riscuri sporite ale ocupării copiilor din cauza absenței unor membri ai gospodăriei pot fi explicate de necesitatea copiilor de a substitui membrii absenți, în special în ceea ce privește munca în gospodărie și cea pe lângă casă pentru care nu se practică angajarea unor muncitori din afară. Cu toate acestea, probabilitatea intrării pe piața muncii salariate este mai redusă în rândul copiilor care vin din gospodării care au lucrători migranți peste hotare. Ținând cont de faptul că acesta este grupul de copii ocupați care de obicei lucrează mai multe ore, furnizarea de lucrători migranți peste hotare pare să ajute la reducerea poate că nu a prevalenței problemei, ci a severității acesteia. Constatarea, precum că membri gospodăriei care se aflau în altă localitate din țară nu produc un rezultat similar ne indică importanța remitențelor în producerea rezultatului observat. Cu toate acestea, este interesant de notat faptul că frecventarea școlii în rândul copiilor de 16-17 ani pentru care școlarizarea devine o alegere, nu este afectată de furnizarea de către gospodării a lucrătorilor migranți. Aceasta se poate datora faptului că remitențele nu sunt luate în calcul în cadrul modelului nostru din cauza lipsei de date, precum și proporției destul de mici a lucrătorilor salariați care formează acest grup de copii, în a căror conduită în relația cu piața muncii se observă schimbări semnificative din cauza lucrătorilor migranți.

Structura gospodăriei în care locuiesc copiii, care poate fi determinată concomitent cu furnizarea de către gospodărie a lucrătorilor migranți, este și ea un factor determinant al ocupării copilului, dar nu și a *muncii copilului*. Mărimea și componența gospodăriei precum și traiul în gospodăria-nucleu sporește probabilitatea ocupării pentru fete, însă nu are efecte semnificative asupra băieților. Pe de altă parte, probabilitatea frecventării școlii de către băieți sporește pentru cei care locuiesc cu ambii părinți în gospodăria-nucleu sau cea extinsă și cu un singur părinte în gospodăria-nucleu, pe când probabilitatea frecventării școlii de către fete sporește doar pentru cele care locuiesc în gospodăriile extinse cu ambii părinți. Impactul acestor variabile variază pentru ambele grupe; frecventarea școlii de către băieți s-a schimbat cu 20 de puncte procentuale de la o structură a gospodăriei la alta, pe când în cazul fetelor, efectul maxim a fost de 10 puncte procentuale. Pentru a avea o mai bună înțelegere a modului în care structura gospodăriei și absența unor anumiți membri ai gospodăriei afectează munca și școlarizarea copiilor, există necesitatea de a obține mai multă informație cu privire la divizarea muncii în cadrul gospodăriei, precum și date cu privire la remitențe și de faptul cum volumul de remitențe variază în dependență de cine este lucrătorul migrant.

Majoritatea copiilor (86,1%) îndeplinesc activități gospodărești pentru membrii gospodăriei lor. Proporția dată a crescut până peste 90% pentru copiii de 12 ani și peste. Astfel, îndeplinirea unor activități gospodărești pe parcursul câtorva ore pe zi (în medie, 6,4 ore pe săptămână) pare a fi o parte din viața zilnică a copiilor. Școlarizarea fetelor și băieților nu este afectată de implicarea lor în activitățile gospodărești.

Ratele de frecventare a școlii pentru copiii ocupați și cei ne-ocupați de vârsta învățământului obligatoriu nu diferă. Se pare că în Moldova, școlarizarea devine o problemă doar după cei nouă ani de învățământ obligatoriu, și chiar și atunci, ratele de școlarizare sunt estimate la 88,5% și 80,4% pentru copiii de 16 și 17 ani, astfel fiind destul de mari în comparație cu ratele de școlarizare înregistrate în alte țări în curs de dezvoltare. De exemplu, în anul 2008, rata medie brută de școlarizare în instituțiile de învățământ mediu de spacialitate din Asia de Est și Pacific a fost 63%, în timp ce în America Latină și Caraibe a fost de 74% și de 27% regiunea Sub-Sahara din Africa. Valoare pentru Europa de Est și Asia Centrală a fost de 84%.³⁴ Pentru copiii de 16 și 17 ani, se pare că școlarizarea mai redusă și ocuparea mai înaltă se întâmplă simultan, deși cu setul prezent de date n-a fost cu puțință de a stabili legătura de cauzalitate între cele două evenimente. Cu toate acestea, ținând cont de faptul că majoritatea celor care abandonează sistemul educațional, de fapt finalizează învățământul obligatoriu, dar nu încep următorul nivel de studii, creează impresia că scopul acestui grup de copii este de a absolvi cei nouă ani de învățământ obligatoriu și nimic mai mult. Cauzele abandonului școlar ar putea fi situația financiară a familiei sau ne-perceperea vreunui beneficiu în școlarizarea de mai departe, cu probabilitatea de a fi antrenat, în cele mai multe cazuri, în munci agricole. Pentru a elabora politici corespunzătoare pentru menținerea copiilor în școală pentru o perioadă mai lungă de timp, este important de a înțelege aceste motive.

Este puțin probabil ca condițiile generale ale pieței muncii din Moldova să se schimbe în viitorul imediat. Guvernul deja oferă mai puțin de o treime de locuri de muncă, astfel expansiunea în direcția dată este puțin probabilă. În aceste condiții, opțiunile sunt următoarele: unii din acești copii, odată ce vor deveni adulți, vor migra peste hotare

³⁴ Sursa baza de date UNESCO : <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=194>

în căutare de muncă. Pentru a spori atât relevanța școlii pentru acești copii, cât și pentru a facilita procesul de găsimă a unor locuri de muncă peste hotare, este important ca acele abilități, care sunt predate copiilor în școlile medii să poată să fie transferate peste hotare, adică calificările să fie recunoscute în țările de destinație. Una din motivațiile pentru obținerea unui nivel mai mare de studii într-o țară agrară cu o capacitate scăzută de creare a locurilor de muncă rezidă în faptul că educația se va răscumpăra mai târziu prin emigrare.

În rândul copiilor ocupați, 10,9% de băieți și 8,5% de fete au suferit pe parcursul a 12 luni premergătoare cercetării de careva boli sau traume legate de munca în care au fost implicați; cea mai des întâlnită plângere fiind extenuarea și istovirea. Totuși, doar în câteva cazuri, bolile și traumele au dus la faptul că copiii n-au mai mers la lucru sau la școală. Circa 37,2% de băieți ocupați și 35,2% de fete ocupate lucrează în condiții nefavorabile de muncă (mai cu seamă la temperaturi prea mari sau prea joase, în praf/fum sau cu instrumente periculoase) și circa 7,5% din ambele grupuri s-au plâns de tratamentul prost la locul de muncă reflectat, de cele mai deseori, prin strigăte constante. Ținând cont de faptul că majoritatea copleșitoare a acestor copii sunt *lucrători familiari neremunerați* care sunt implicați în munci agricole în cadrul gospodăriei, este puțin probabil că regulamentele standard cu privire la muncă și metodele standard de inspecție a muncii să fie eficiente întru îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru copii. O strategie mai bună ar fi cea care ar cuprinde o mai bună instruire și cuprindere a copiilor, prin care copiii și familiile lor să afle despre potențialele pericole cu care se confruntă copiii la locul de muncă. Îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru copii ar elimina un element important al *muncii copilului*.

Faptul că majoritatea copiilor ocupați sunt școlarizați oferă o oportunitate excelentă pentru a spori conștientizarea acestora a *muncii copilului* și potențialele daune induse de acest fenomen. Problemele ce țin de *munca copilului*, drepturile și securitatea copiilor conform celor garantate în CDC și alte convenții internaționale trebuie să fie intercalate în modul convenit în curriculum-ul învățământului obligatoriu. Abordarea pozitivă a problemei abandonului sistemului educațional ar putea fi organizată prin instruire serale ne-standard. La moment, foarte puțini copii beneficiază de formare profesională. Ajustarea tipului dat de instruire la necesitățile abandonului școlar ar putea să ajute la atragerea mai multor copii din grupa dată la frecventarea unor programe de formare profesională.

Deși localitățile rurale ale țării au rate semnificativ mai înalte de *muncă a copilului*, diferențele regionale, cu excepția municipiului Chișinău în care riscul *muncii copilului* este cel mai mic, nu sunt atât de mari. Analizând caracteristicile individuale și cele ale gospodăriei, modificarea riscului *muncii copilului* nu depășește nivelul de două puncte procentuale între regiunile Nord, Centru și Sud. Astfel, orientarea geografică se poate limita la cea de la nivel de localități rurale și urbane.

Analiza rezultatelor ocupării a scos în evidență faptul că utilizarea unei perioade de referință mai lungi duce la sporirea substanțială a ratei ocupării copiilor mai mari. Astfel, descrierea detaliată a caracteristicilor ocupării copilului în textul raportului în cauză este, probabil, o bună imagine a experiențelor de care au parte copiii mai mici. Pentru a înțelege pe deplin activitățile economice ale copiilor mai mari, ar trebui de repetat cercetarea AC pe parcursul lunilor de vară atunci când și activitatea agricolă și fenomenul emigrării se intensifică.

REFERINȚE

- Acosta, P. (2006) „Oferta de muncă, școlarizarea și remitențele din migrația internațională: cazul lui El Salvador” Documentul Băncii Mondiale vizând cercetarea de politici, 3903.
- Bhalotra, S. și C. Heady (2003) „Munca copilului în gospodăria țărănească: paradoxul bunăstării”, *Revista economică a Băncii Mondiale*, 17 (2), p. 197-227.
- Basu, K. Das, S. și Dutta, B. (2009) „Munca copilului și bunăstarea gospodăriei: teorie și probe empirice cu privire la un U inversat”, *Revista economiei dezvoltării*, în curs de apariție.
- Basu, K. și Van, P. (1998) „Economia muncii copilului”, *Revista economică americană*, 88, p. 412-427.
- Cuc, M., Lundback, E. și Ruggiero, E. (2005) *Migrația și remitențele în Moldova*, Washington DC: FMI.
- Dayioglu, M. (2009), Copiii care lucrează în Jordan, raport nepublicat, Geneva: ILO.
- Imova, R., Epstein, G.S. și Gang, I. (2008) „Migrația, remitențele și munca copilului”, documentul de lucru IZA.
- Ebeke, C.H. (2010) „Efectul remitențelor asupra muncii copilului: probe din mai multe țări” *Buletinul economic*, 30(1), 351-364.
- Edmonds, E.V. (2008) „Munca copilului”. În: Schultz, T.P. și Strauss, J. (Eds.), *Ghid în economia dezvoltării* 4, Elsevier, p. 3607-3709.
- Elbadawy, A. și Roushdy, R. (2009) „Impactul migrației internaționale și remitențelor asupra muncii și școlarizării copilului: cazul Egiptului” Consiliul populației, document de lucru.
- Eurostat (1996), *NACE Rev.1: Clasificarea statistică a activităților economice în Comunitatea Europeană*, Luxembourg.
- Gonzalez-Konig, G. și Wodon, Q. (2007) „Remitențele, școlarizarea și munca copilului” document de lucru.
- Hagemann, F., Diallo, Y., Etienne, A. și Mehran, F. (2006) *Tendențele globale ale muncii copilului din 2004 până-n 2006*, SIMPOC-ILO, Geneva.
- Lu, Y. și Treiman, D. (2007) „Efectul migrației forței de muncă și remitențelor asupra educației copiilor în rândul populației de culoare din Africa de Sud”, Centul din California pentru cercetări în domeniul populației, UCLA, document de lucru.
- Centrul Național Științific și Aplicat pentru Medicină Preventivă Național (NSCP) și ORC Macro (2006) *Moldova: cercetarea demografică și în sănătate 2005*, Calverton, Maryland: Centrul Național Științific și Aplicat pentru Medicină Preventivă Național (NSCP) și ORC Macro.
- PNUD (2009) *Raportul Dezvoltării Umane 2009. Depășirea barierelor: mobilitatea și dezvoltarea umană*, NY: PNUD.
- PNUD (2010) *Raportul cu privire la dezvoltarea globală, 2010*, NY: PNUD.
- Programul Alimentar Mondial (2008) *Securitatea alimentară a gospodăriilor din Moldova rurală*.
- Banca Mondială (2004) *Recesiunea, relansarea și sărăcia în Moldova*, Report nr. 28024-MD, Regiunea Europei și Asiei Centrale, Unitatea vizând sectorul dezvoltării umane.
- Banca Mondială (2008) *Raportul dezvoltării globale*, Washington D.C.

ANEXE

Anexa A: Concepte și definiții

Următoarele concepte și definiții sunt utilizate în cercetarea AC și apar în prezentul raport:

Ocuparea adulților: Pentru acest raport cuprinde persoanele de 18 ani în sus care au lucrat pentru cel puțin o oră în decursul perioadei de referință în calitate de salariat, lucrător pe cont propriu sau lucrător familial neremunerat³⁵. Mai sunt incluse și:

- i) persoanele temporar absente de la muncă din așa motive ca concediu, concediu de boală, concediu de maternitate (pentru perioada stipulată de lege), concediu neremunerat, de studii sau formare profesională, conflict sau grevă la locul de muncă, muncă inadecvată din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile, condițiilor economice nefavorabile, lipsă de comenzi sau dificultăți tehnice,
- ii) persoanele care, temporar sau pe o durată nedefinită, nu sunt remunerate, dar cărora nu li s-a desfășurat contractul de muncă,
- iii) persoanele angajate cu program complet sau temporar de lucru, care caută încă un loc de muncă,
- iv) pensionarii, studenții, persoanele înregistrate la agențiile pentru ocuparea forței de muncă, beneficiarii de pensii sau beneficii care au muncit pe parcursul perioadei de referință,
- v) lucrătorii familiali neremunerați, inclusiv cei care sunt temporar absenți pe parcursul perioadei de referință,
- vi) membrii forțelor armate (trupele regulate și recruții).

Copil: În corespundere cu Convenția ONU din 1989 cu privire la drepturile copilului și Convenția ILO din 1999 (Nr. 182) cu privire la cele mai grave forme ale muncii copilului, copilul este definit drept o persoană cu vârsta de până la 18 ani. Deoarece s-a convenit asupra faptului că copilul de până la cinci ani este prea mic ca să se implice în muncă sau să înceapă școala, AC consideră drept copiii doar pe cei cu vârsta între 5 și 17 ani.

Copii ocupați (copii care lucrează): Copiii (5-17 ani) au fost definiți ca ocupați (sau care lucrează) dacă dâșii au lucrat pe parcursul perioadei de referință în decurs de cel puțin o oră sau dacă au dispus de un loc de muncă sau o afacere de la care au fost temporar absenți. Sistemul Conturilor Naționale ale ONU delimitează ce este activitate economică și ce nu este. În linii generale, toate activitățile orientate spre piață, producția pentru consum propriu și anumite servicii efectuate de către și pentru membrii gospodăriei (precum reparații importante, căratul apei sau a lemnelor de foc pentru utilizarea în gospodărie) sunt considerate activități economice și persoanele angajate în aceste activități sunt considerate ocupate.

Copii economic activi: Cuprinde copiii ocupați cât și copiii șomeri. Statutul de șomer este relevant doar pentru copiii cu vârsta de la 15 la 17.

Munca copilului: Copiii care lucrează *în condiții de muncă a copilului* sunt definiți drept copii care sunt implicați într-o muncă care nu este potrivită capacităților lor de *copii* sau care muncesc la un loc de muncă care pune în pericol sănătatea, educația sau dezvoltarea lor morală. Definiția se bazează pe Convenția ILO Nr. 138 cu privire la vârsta minimă (1973) și Convenția ILO Nr. 182 cu privire la cele mai grave forme ale muncii copilului. Vârsta minimă pentru angajare în Moldova este de 16 ani, iar cu consimțământul părinților, copiii pot munci de la vârsta de 15 ani. Totuși, indiferent de vârsta lor, copiilor nu li se permite să accepte munci periculoase care includ cele mai grave forme necondiționate ale muncii copilului, cum ar fi prostituarea și pornografia copiilor, sclavia și munca în condiții de muncă asemănătoare celor de sclavie, utilizarea copiilor în calitate de soldați și implicarea acestora în activități ilicite, precum și alte munci care ar putea fi dăunătoare dezvoltării fizice, sociale sau psihologice a copilului. Ultima categorie este definită în detaliu în 1993 de Guvernul Moldovei și este prezentată în *Anexa B*. În baza reglementărilor naționale, munca copilului include:

³⁵ În unele tabele, pentru comparabilitate cu statisticile oficiale, este stabilită limita de vârstă 15 ani și peste. Tabelele, în care copiii de 15-17 ani sunt tratați ca adulți, sunt specificate clar.

- i. Copiii ocupați în industrii periculoase care includ munca în mine, cariere și construcții,
- ii. Copiii ocupați în munci periculoase care includ, dar nu se limitează la muncitorii din extracție și construcție, muncitorii din meseriile ce țin de metal, mașinărie și alte meserii afiliate, muncitori de precizie, meșteșugărit, imprimare și alte meserii afiliate, alți meșteșugari, operatori de instalații staționare, operatori de mașini și asamblatori, șoferi și operatori de instalații mobile (vezi lista detaliată de ocupații specifice în Anexa B),
- iii. Copiii care muncesc în condiții periculoase care implică căratul de încărcături grele la locul de muncă, cei care operează orice echipament sau mașinărie grea la locul de muncă, cei care sunt expuși la condiții adverse cum ar fi praful/fumul, foc/gaz/flăcări, zgomot tare, cât și copiii care sunt abuzați verbal sau fizic la locul de muncă,
- iv. Copiii de 5-11 ani care muncesc mai mult de 1 oră pe săptămână ,
- v. Copiii de 12-14 ani care muncesc 14-42 ore pe săptămână,
- vi. Copiii de 15-16 ani care muncesc 25-42 ore pe săptămână,
- vii. Copiii de 17 ani care muncesc 36-42 ore pe săptămână,
- viii. Copiii care sunt ocupați în activități gospodărești mai mult de 27 de ore pe săptămână.

După cum se vede din *Tabelul A.1*, nu toți copiii care lucrează sunt considerați în *munca copiilor*, însă unii copii care îndeplinesc lucru casnic neplătit, în condiții periculoase, sunt considerați în *munca copilor*. Așa cum se spune în Convenția Nr. 182, copii din ultimul grup, deși efectuează lucru în afara SCN, se pot afla în situații de risc și trebuie considerați în situația de *muncă a copilului* dacă lucrează ore excesive, utilizează echipamente/unelte periculoase, cară obiecte grele, lucrează în locuri periculoase, etc. În acest raport, estimarea numărului copiilor care îndeplinesc lucru casnic periculos se bazează pe numărul de ore petrecut în astfel de activități.

Gospodărie: O gospodărie este definită drept o persoană sau un grup de persoane care locuiesc împreună în

Tabelul A.1: Cadrul conceptual: identificarea statistică a muncii copilului

Grupe de vârstă	Granițele sferei de producție a SCN				Granițele sferei de producție în afara SCN	
	Munca ușoară	Munca obișnuită	Forme grave ale muncii copilului		Muncă periculoasă neplătită în gospodăria proprie	Alte munci în afara granițelor sferei de producție a SCN
			Munca periculoasă	Munca periculoasă		
Copii 5–11 ani	Vârsta mai mică decât minimă cea acceptată pentru munci ușoare	Vârsta mai mică decât minimă cea acceptată pentru muncă	Ocupare în activități și ocupații considerate periculoase, ori munca mai mult de 42 ore/săptămână, ori în condiții periculoase în activități și ocupații care nu sunt considerate periculoase	Copii traficați pentru muncă forțată sau în robie; exploatarea sexuală a copiilor; folosirea lor în activități ilicite și conflicte armate	Servicii neplătite în gospodărie cu o durată mai mare de 27 ore pe săptămână	
Copii 12–14 ani	Mai puțin de 14 ore pe săptămână	14-42 ore pe săptămână				
Copii 15–16 ani	Mai puțin de 25 ore pe săptămână	25-42 ore pe săptămână				
Copii 17 ani	Mai puțin de 36 ore pe săptămână	36-42 ore pe săptămână				

Notă: În baza prezentării schematice utilizată de BIM.

aceeași casă sau complex de case, partajează aceleași aranjamente de gospodărire și sunt luați în considerație drept o singură unitate. Membrii unei gospodării nu sunt, neapărat, în relații de rudenie (după sânge sau căsătorie), și nu toți cei în relație de rudenie din aceeași casă sau complex de case aparțin unea și aceleiași gospodării.

Activitate economică: Include toate tipurile de instituții sau companii în care persoanele sunt angajate în producerea și/sau distribuirea de bunuri și servicii. În cadrul cercetării a fost utilizat sistemul național de clasificare a activităților economice.

Ocupație: O ocupație este definită drept un tip de activitate economică în care de obicei se implică o persoană pentru a primi un câștig în bani sau în natură. Dacă persoana deține mai mult decât o singură ocupație, drept ocupație principală se consideră a fi cea în care persoana lucrează un număr maxim de ore pe parcursul perioadei de referință. În cazul în care un număr egal de ore este lucrat în două ocupații, ocupația care oferă o cotă mai mare de venit este considerată a fi ocupație principală. În cercetare s-a utilizat sistemul național de clasificare.

Muncă: Orice activitate care nimereste în limitele producerii conform Sistemului ONU al Conturilor Naționale (1993 SCN) este considerată a fi muncă. Aceste limite cuprind toate tipurile de producție de piață și anumite tipuri de producție non-piață, inclusiv producerea și prelucrarea produselor primare pentru consumul propriu, construcțiile pentru scopuri proprii și alte produceri de mijloace fixe pentru propria utilizare. Nu are importanță dacă activitatea are loc în sectorul formal sau informal, în zona urbană sau rurală, sau dacă este plătită sau nu; totuși, activitățile gospodărești care sunt îndeplinite în cadrul gospodăriei de către sau pentru membrii gospodăriei sunt excluse din această definiție a muncii.

Anexa B: Ocupațiile periculoase (definite în conformitate cu CORM)

3115 Tehnicienii și maiștri mecanici
 3146 Controlori de trafic (exclusiv controlorii traficului aerian)
 4133 Funcționari în transport

5111 Însoțitori de zbor și stewardese
 5139 Lucrători în serviciu pentru populație și afiliați, neclasificați în grupele de bază anterioare
 5169 Funcționari în servicii personale neclasificați în grupele de bază anterioare

6121 Crescători de animale pentru producția de lapte și carne
 6122 Crescători de păsări
 6129 Crescători de animale și afiliați neclasificați în grupele de bază anterioare

6141 Lucrători forestieri și tăietori de lemne
 6142 Preparatori mangal

7111 Mineri și lucrători în carieră
 7112 Artificieri
 7113 Spărgători, tăietori și cioplitori în piatră
 7121 Muncitori constructori care utilizează tehnici și materiale tradiționale
 7122 Zidari și pietrari
 7123 Constructori în beton armat și asimilați
 7124 Dulgheri și tâmplari
 7129 Muncitori constructori și asimilați neclasificați în grupele de bază anterioare
 7131 Constructori de acoperișuri
 7132 Parchetari, linoliști, mozaicari și faianțari
 7133 Ipsosari
 7134 Montatori de izolații termice și acustice
 7137 Electricieni în construcții
 7141 Zugravi și asimilați
 7143 Curățitori de fațade și cosari
 7211 Turnători, formatori, miezuitori de metal
 7212 Sudori și debitori autogeni
 7213 Tinichigii – cazangii
 7214 Constructori și montatori de structuri metalice
 7215 Lucrători la montarea și întreținerea de instalații de ridicat și transportat
 7216 Scafandri și alți lucrători subacvatici
 7221 Forjori, stanțatori și presatori
 7222 Sculerci și afiliați
 7223 Reglari și reglari conductorii de mașini unelte
 7224 Lucrători la mașini de polizat, rectificat și ascuțit
 7232 Mecanici, montatori și reparatori de motoare de avioane
 7233 Mecanici, montatori și reparatori de mașini agricole și industriale
 7241 Electromecanici montatori și reparatori de aparate și echipamente electrice și energetice
 7242 Electroniști montatori și reparatori de aparate și echipamente electronice
 7250 Lucrători care vopsesc obiecte din metal, acoperă obiecte din metal și alte materiale
 7280 Lucrători care lucrează cu alte metale, mașinării și asimilați
 7311 Confectionieri și reparatori de instrumente și aparate de precizie
 7313 Giuvaergii și alți lucrători de precizie în metal și alte materiale
 7321 Olari și formatori în ceramică și materiale abrazive
 7322 Sticlari, suflători, tăietori de sticlă, polizori de sticlă
 7323 Gravuri pe sticlă
 7324 Pictori, decoratori pe sticlă și ceramică
 7331 Lucrători – meseriași în executarea de produse artizanale din lemn și alte materiale
 7334 Lucrători – meseriași în executarea de produse în os, corn, tăciune și alte materiale similare

- 7341 Zetari și linotipişti
- 7342 Stereotipari și galvanotipişti
- 7343 Gravori de imprimare și fotogravori
- 7345 Legători și afiliați
- 7411 Măcelari și alți lucrători în prelucrarea cărnii și peștelui
- 7412 Brutari, patiseri și cofetari
- 7413 Lucrători în fabricarea produselor lactate
- 7414 Lucrători în conservarea fructelor și legumelor
- 7415 Degustători și controlori de calitate de mâncăruri și băuturi
- 7416 Lucrători în prelucrarea tutunului și produselor din tutun
- 7421 Lucrători în pregătirea și tratarea lemnului
- 7422 Tâmplari și lucrători asimilați
- 7431 Filatori
- 7432 Țesători, tricotori și lucrători asimilați
- 7441 Tăbăcari și pielari
- 7442 Cizmari și meșteșugari
- 7450 Lucrători în industria materialelor de construcție și afiliați
- 7511 Lucrători care repară și întrețin mașinăriile în serviciile de transport feroviar
- 7515 Lucrători care repară și întrețin mașinăriile în serviciile de transport aerian
- 7522 Lucrători care repară și întrețin echipamentul fix în telecomunicații
- 7610 Lucrători implicați în explorări geologice

- 8112 Operatori la instalații de preparare a minereurilor și rocilor
- 8113 Operatori la instalații de foraj și sonde de extracție a țițeiului
- 8121 Operatori la cuptoare pentru minereuri, furnaliști și oțelari
- 8122 Operatori la cuptoare și instalații pentru turnarea și laminarea metalelor
- 8123 Operatori la instalațiile de tratament termic al metalelor
- 8124 Operatori la instalațiile de trafilare a metalelor
- 8131 Operatori la cuptoarele și instalațiile de producere a sticlei și ceramicii
- 8132 Operatori la mașini de fabricare a produselor din sticlă
- 8133 Operatori la mașini de fabricare a produselor din ceramică
- 8134 Operatori la mașini de fabricare a lianților
- 8139 Operatori la instalațiile de obținere a ceramicii și sticlei necalificați în baze anterioare
- 8141 Operatori la instalațiile de prelucrare a lemnului
- 8142 Operatori la instalațiile de fabricare a pastei de hârtie
- 8143 Operatori la instalațiile de fabricare a hârtiei
- 8151 Operatori la instalațiile de fragmentare, de amestecare, măcinare și malaxare chimică
- 8152 Operatori la aparatele de tratament termic în chimie
- 8153 Operatori la aparatele de filtrare și separare chimică
- 8154 Operatori la instalațiile de distilare și tratamente chimice (cu excepția rafinării petrolului și gazelor)
- 8159 Operatorii la instalațiile de prelucrare chimică, neclasificați în grupele de bază anterioare
- 8161 Operatori la instalațiile de producere a energiei
- 8162 Fochiști la mașini mobile cu abur și cazane de locomotivă
- 8163 Operatori la incineratoare, instalații de tratare a apei și asimilați
- 8212 Operatori la mașini și instalații pentru fabricarea cimentului și a altor produse minerale
- 8221 Operatori la instalațiile pentru producerea medicamentelor și produselor cosmetice
- 8223 Operatori la instalațiile de tratare chimică a metalelor
- 8226 Operatori la mașini pentru producerea vopselei, lacului și altor produse similare
- 8228 Operatori la mașini de producere fibrelor chimic și de sticlă
- 8229 Operatori la instalațiile de fabricare a altor produse chimice neclasificate în grupele de bază anterioare
- 8231 Operatori la instalațiile pentru fabricarea produselor din cauciuc
- 8232 Operatori la instalațiile pentru fabricarea articolelor din materiale plastice
- 8240 Operatori la mașinile pentru fabricarea produselor din lemn
- 8251 Operatori la mașinile de imprimat
- 8252 Operatori la mașinile de legat cărți
- 8261 Operatori la utilajele de filatură

8262 Operatori la mașini de țesut și tricotat
8264 Operatori la utilajele și instalațiile de finisare textilă
8265 Operatori la mașini pentru tratarea blănurilor și pieilor
8266 Operatori la mașini și instalații din industria încălțăminte
8269 Operatori la mașini de prelucrare a altor articole din textile, blănuri și alte materiale similare, neclasificate în grupele de bază anterioare
8271 Operatori la mașinile de prelucrare a cărnii și peștelui
8272 Operatori la mașinile de fabricare a produselor lactate
8273 Operatori la mașinile de măcinat cereale și mirodenii
8274 Operatori la mașinile pentru fabricarea pâinii, pastelor făinoase, a produselor de patiserie, cofetărie și zaharoase
8275 Operatori la mașinile pentru prelucrarea fructelor, legumelor și nucilor
8276 Operatori la utilajele de producere și rafinare a zaharului
8277 Operatori la mașinile de prelucrare a cafelei și a ceaiului
8278 Operatori la mașinile de fabricare a berii, vinurilor și altor băuturi
8279 Operatori la utilajele de producere a tutunului
8281 Montatori în construcții mecanice
8282 Montatori de mașini și echipamente electronice
8283 Asamblori de echipamente electronice
8284 Asamblori de produse și articole din metal, cauciuc și materiale plastice
8285 Asamblori de produse și articole din lemn
8286 Asamblori de produse și articole din carton, textile și materiale similare
8290 Operatori la mașini și asamblori
8311 Mecanici de locomotivă
8312 Frânari, acari și agenți de manevră
8331 Tractoriști și alți conducători de mașini agricole și forestiere
8332 Conducători de mașini și utilaje terasiere
8333 Conducători de macarale, poduri mobile, lifturi subterane și asimilați
9212 Muncitori necalificați în silvicultură
9321 Muncitori necalificați asamblori
9322 Muncitori necalificați în producție și împachetatori manuali
9332 Conducători de mașini și vehicule trase de animale
9333 Manipulatori de marfă
9350 Muncitori necalificați ce țin de industrie, neclasificați în datele de bază anterioare
9412 Muncitori necalificați de la depozite (cei care marchează, împachetează, etc.)
9414 Muncitori necalificați care se ocupă de curățenie și asimilați

Anexa C: Probabilitatea ocupării salariate în baza ecuațiilor probit

Tabelul C.1: Probabilitatea ocupării salariate în baza ecuațiilor probit

	Coef.	Efect M.
VVârsta cVârsta copilului	0,196***	0,001***
	[0,027]	[0,000]
Vârsta copilului la pătrat (1/100)	-0,377***	-0,001**
	[0,116]	[0,001]
Fete	0,302	0,001
	[0,314]	[0,001]
Propriul copil al capului gospodăriei	0,188**	0,001**
	[0,087]	[0,000]
Capul gospodăriei: vârstă	-0,196**	-0,001**
	[0,081]	[0,000]
Capul gospodăriei: vârstă la pătrat (1/100)	0,005	0,000
	[0,169]	[0,001]
Studiile capului gospodăriei: liceu	-0,219	-0,001
	[0,153]	[0,000]
Studiile capului gospodăriei: secundare profesionale	-0,429*	-0,001*
	[0,228]	[0,000]
Studiile capului gospodăriei: medii de specialitate	-0,907***	-0,001***
	[0,345]	[0,001]
Studiile capului gospodăriei: universitare	0,042	0,000
	[0,105]	[0,000]
Capul gospodăriei angajat	0,039	0,000
	[0,083]	[0,000]
Soțul/soția capului familiei: vârstă	-0,037	0,000
	[0,084]	[0,000]
Soțul/soția capului familiei: vârstă la pătrat (1/100)	-0,205	-0,001
	[0,170]	[0,000]
Soțul/soția capului familiei, studii: liceu	-0,167	0,000
	[0,206]	[0,000]
Soțul/soția capului familiei, studii: secundare profesionale	-0,305	-0,001
	[0,214]	[0,000]
Soțul/soția capului familiei, studii: medii de specialitate	-0,231	-0,001
	[0,351]	[0,001]
Soțul/soția capului familiei, studii: universitare	1,372	0,022
	[2,002]	[0,086]
Soțul/soția capului familiei, absent	-0,021	0,000
	[0,178]	[0,001]
Capul gospodăriei – femei	0,059	0,000
	[0,037]	[0,000]
Mărimea gospodăriei	0,483	0,002
	[0,792]	[0,003]
Proportia celor de 5-17 ani	0,765	0,002
	[0,803]	[0,003]
Proportia celor de 18-64 ani	2,852**	0,009**
	[1,112]	[0,004]
Proportia celor de 65+ ani	0,112	0,000
	[0,277]	[0,001]
Gospodării nucleu	0,114	0,000
	[0,330]	[0,001]
Gospodării nucleu cu un singur părinte	0,206	0,001
	[0,302]	[0,002]
Gospodării extinse cu ambii părinți	0,096	0,000
	[0,320]	[0,001]
Gospodării extinse cu un părinte	0,127	0,000
	[0,172]	[0,001]
Gospodării cu membri aflați în altă localitate din țară	-0,256**	-0,001**
	[0,116]	[0,000]

Tabelul C.1: Probabilitatea ocupării salariate în baza ecuațiilor probit

	Coef.	Efect M.
Gospodării cu membri migranți peste hotare	0,149 [0,165]	0,000 [0,000]
Gospodăria auxiliară	0,05 [0,390]	0,000 [0,001]
Rural	0,104 [0,355]	0,000 [0,001]
Nord	0,349 [0,299]	0,001 [0,001]
Centru	-0,217 [0,444]	-0,001 [0,001]
Sud	0,123 [0,479]	0,000 [0,002]
Nord*rural	-0,121 [0,439]	0,000 [0,001]
Vârsta copilului	0,652 [0,552]	0,004 [0,007]
Vârsta copilului la pătrat (1/100)	-11,643*** [2,241]	
Probabilitatea observată		,0119
Probabilitatea estimată în medie		,0009
Wald chi2(33)		239,67
Prob > chi2		0,000
Pseudo R2		0,247
Observații		6,743

Notă: Erorile standarde solide sunt oferite în paranteze. Cuprinde copiii de 5-17 ani. Categoriile de referință pentru variabilele fictive includ următoarele: sub-școlarizarea medie pentru capul de gospodărie și școlarizarea soțului/soției, proporția celor de 0-4 ani pentru componența gospodăriilor, fără părinți prezenți în structura gospodăriei, municipiul Chișinău pentru regiuni. * semnificativ la 10%; ** semnificativ la 5%; *** semnificativ la 1%.

Anexa D³⁶:

Metodologia de eșantionare

Cercetarea Activitățile Copiilor (AC) a fost realizată de BNS în Octombrie-Decembrie 2009 ca modul al Anchetei Forței de Muncă (AFM) care este o cercetare continuă lansată în 1998. Cercetarea AC oferă estimatori reprezentativi ai activităților copiilor de 5-17 ani (inclusiv) la nivel național; pentru patru zone statistice (Nord, Centru, Sud, Mun. Chișinău); pe medii de reședință și sexe.

Extragerea eșantionului

AFM are un plan de eșantionare complex, bistadial, bazat pe extragere probabilistică. La prima etapă, toate unitățile primare (UPE) din Eșantionul Multidimensional din Domeniul Social (EMDOS) au fost selectate, cu probabilități proporționale cu mărimea UPE (PPS sampling). Listele Recensământului Populației (2004) combinate cu listele consumatorilor de electricitate (2007) au fost folosite ca bază de sondaj pentru selectarea gospodăriilor. La etapa a doua, inițial gospodăriile au fost selectate cu probabilități egale (SRS sampling); din acestea, au fost selectate pentru anchetare toate gospodăriile care au copii cu vârsta de 5-17 ani. Baza de sondaj pentru a doua etapă a fost formată din eșantionul AFM din trimestrul unu, doi și patru.

Cercetarea AC a fost realizată ca modul ad-hoc în baza eșantionului AFM din trimestrul unu, doi și patru al anului 2009. *Tabelul D.1* prezintă grupele rotaționale ale AFM și *Tabelul D.2* estimarea volumului eșantionului AC pe regiuni. Eșantionul AFM conține 12000 gospodării în 150 de UPE. Datorită schemei de rotație a AFM, o gospodărie este anchetată în mai multe luni/trimestre consecutive. Prin consecință, dacă se includeau aparițiile repetate ale gospodăriei, eșantionul ar fi fost de 36000 gospodării (AFM: Tr.1+Tr.2+Tr.3). Totuși, pentru cercetarea AC gospodăriile au fost anchetate o singură dată. Astfel volumul eșantionului AC a fost de 18400 gospodării, grupat în 23 grupe de rotație (sub-eșantioane) a câte 800 gospodării fiecare. S-a estimat că în acest eșantion vor fi 5054 gospodării cu cel puțin un copil de 5-17 ani. Acest număr a fost obținut prin combinarea unui sub-eșantion de 3534 gospodării care au fost cercetate în AFM, în trimestrele unu și doi al anului 2009 (grupele de rotație a-g și j-s) și a sub-eșantionului de 1520 gospodării care au fost anchetate în AFM, pentru prima dată, în trimestrele trei și patru ale anului 2009 (grupele de rotație t-y). Numărul estimat al copiilor care urmau să fie anchetați în primul sub-eșantion a fost de 2194 și de 5246 în cel de-al doilea, în total 7440 copii.

³⁶ Informația referitor la metodologia eșantionării a fost prezentată de către BNS.

Tabelul D.1: Schema includerii grupelor rotaționale ale AFM în studiul AC, tr. IV 2009

Grupe rotaționale																										
	decembrie 2008	a5	b4						j3																	
	ianuarie		b4								m2	n1														
	februarie		b5	c4						k3		n2	o1													
Q1	martie			c5	d4						m3		o2	p1												
	aprilie				d5	e4						n3		p2	q1											
	mai					e5	f4						o3		q2	r1										
Q2	iunie						f5	g4						p3		r2	s1									
	iulie							g5	h4						q3		s2	t1								
	august								h5	i4						r3		t2	u1							
Q3	septembrie									i5	j4						s3		u2	v1						
	octombrie	a5	b4	c4	d5	e5	f5	g4			j5	k4	n3	o3	p3	q2	r2	s1	t3			W1				
	noiembrie											k5	l4													
Q4	decembrie											l5	m4													
Eșantion AC	a	b	c	d	e	f	g				j	k	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	v	W	X	Y
Tr1+Tr2+Tr4	1	1	1	2	2	2	2	2			4	1	1	1	2	2	2	2	2	2	4	4	4	4	4	

Tabelul D.2: Volumul eșantionului estimat pentru studiul CLS

		Trimestrele 1+2, 2009 + Decembrie 2008				Trimestrul 4 - estimare				Volum esantion total CLS -estimare			
Strata	UPE	Numarul total de gospodarii unice selectate (17 grupe rotatiionale)		Numarul total al gospodariilor unice selectate cu cel putin un copil in varsta de 5 - 17 ani		Numarul total al populatiei in varsta de 5-17 ani in gospodariile unice din esantion		Numarul total al gospodariilor unice selectate cu cel putin un copil in varsta de 5 - 17 ani		Numarul total al populatiei in varsta de 5-17 ani in gospodariile unice din esantion			
Nord, comune mari	15	1275	303	479	479	216	141	450	1725	216	444	695	
Nord, comune mici	17	1445	352	518	518	239	161	510	1955	239	513	757	
Nord, orașe	9	765	145	186	186	96	73	270	1035	96	218	282	
plus Bălți	5	595	122	160	160	91	63	210	805	91	185	251	
Centru sate mari	14	1190	364	563	563	238	161	420	1610	238	525	801	
Centru, sate mici	24	2040	675	1070	1070	408	255	720	2760	408	930	1478	
Centru, orașe	8	680	142	196	196	63	52	240	920	63	194	259	
Sud, sate mari	11	935	334	536	536	205	142	330	1265	205	476	741	
Sud, sate mici	12	1020	336	541	541	221	146	360	1380	221	482	762	
Sud, orașe	9	765	169	229	229	112	83	270	1035	112	252	341	
Chișinău, suburbii	6	510	135	195	195	73	56	180	690	73	191	268	
Chisinau, oraș	20	2380	457	573	573	232	187	840	3220	232	644	805	
Total	150	13600	3534	5246	5246	2194	1520	4800	18400	2194	5054	7440	

Probabilitatea selectării UPE la prima etapă este dată de ecuația:

$$p_{1k} = a_k \cdot \frac{M_k}{\sum_{i=1}^m M_k},$$

Unde,

a reprezintă numărul de UPE selectate din fiecare strat (mărimea eșantionului la prima etapă); și

M_i reprezintă populația totală în localitatea $i (i = \overline{1, m})$ din stratul k .

Probabilitatea selectării gospodăriei la etapa a doua este dată de:

$$p_{2k} = \frac{n_k}{N_k}$$

Unde,

n_k reprezintă numărul gospodăriilor selectate pentru AFM în UPE i din stratul k ;

N_k reprezintă numărul total de gospodării în UPE i din stratul k .

Probabilitatea finală de includere în eșantionul AC este dată de ecuația :

$$p_f = p_{1k} \cdot p_{2k} = a_k \cdot \frac{M_k}{\sum_{i=1}^m M_k} \cdot \frac{n_k}{N_k},$$

Unde,

$a \cdot \frac{M_k}{\sum M_k}$ este probabilitatea selectării UPE la prima etapă; și

$\frac{n_k}{N_k}$ este probabilitatea selectării gospodăriei la etapa a doua.

Inferența statistică

Calcularea coeficienților de extindere este o procedură eficientă pentru obținerea estimatorilor nedeplasați ai parametrilor unei populații. Ea presupune atribuirea unor “ponderi” fiecărui respondent din eșantion pentru a estima câte persoane din populație “reprezintă” acesta. Pentru a face acest lucru se calculează ponderile de bază, apoi aceste ponderi se ajustează la rata de non-răspuns și, în final, se calibrează utilizându-se informații auxiliare, pentru a îmbunătăți calitatea estimatorilor.

Ponderile de bază au fost calculate doar pentru gospodăriile care au participat la AFM pentru prima dată în Tr. 4 2009. Pentru gospodăriile care au mai participat la AFM, drep ponderi de bază pentru cercetarea AC au fost luate ponderile finale atribuite la ultima participare în AFM. Aceste ponderi au fost ulterior ajustate pentru a corecta diferențele dintre ponderile membrilor din aceleași gospodării, cu ajutorul ponderilor medii ale gospodăriilor, calculate după relația:

$$w_i^b = \frac{\sum_{i=1}^l ccf_i}{l},$$

Unde: w_i^b - reprezintă coeficientul de bază de extindere în cadrul CLS;

ccf_i - reprezintă coeficientul de extindere final în cadrul AFM;

l - reprezintă mărimea gospodăriei i , exprimată în persoane.

Ponderile au fost ajustate cu rata de non-răspuns atât la nivelul gospodăriilor, cât și la nivel individual (respondent). Pentru fiecare UPE, coeficienții de ajustare la nivel de gospodărie au fost obținuți prin relația:

$$ccort_j = \frac{n_j}{r_j},$$

Unde: n_j - reprezintă volumul eșantionului la nivelul UPE-ului j ;

r_j - reprezintă numărul de gospodării de la care s-a reușit obținerea interviului în cadrul UPE-ului j .

Coeficienții de ajustare pentru respondenții din fiecare UPE au fost obținuți prin relația:

$$ccori_j = \frac{c_j}{r_{c_j}}$$

Unde: c_j reprezintă numărul de copii cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani în cadrul UPE-ului j ;

r_{c_j} - reprezintă numărul copiilor ce au acceptat interviul în cadrul UPE-ului j .

Respectiv, ponderile corectate (w_i^{cor}) au fost obținute prin relația:

$$w_i^{cor} = w_i \cdot ccort_j \cdot ccori_j$$

Tabelul D.3: Distribuția non-răspunsurilor totale după cauze

Cauza non-răspunsului	Cazuri	% din total
Locuință pustie	408	19%
Locuință distrusă, demolată sau mobilă	31	1%
Nu mai este locuință (și-a modificat destinația)	35	2%
Gospodărie imposibil de contactat	354	16%
A refuzat interviul	468	22%
Gospodărie absentă de lungă durată	309	14%
Gospodăria și-a schimbat domiciliul	105	5%
Gospodărie plecată peste hotare	458	21%
Total	2168	100%

Calibrarea datelor

După ajustarea la non-răspuns, datele au fost calibrate pentru a aduce distribuția eșantionului, după anumite variabile (sex, vârstă, mediu de reședință), în concordanță cu distribuția populației totale (conform datelor demografice la 1 ianuarie 2009). Calibrarea a fost efectuată până când estimatorii numărului populației nu variaua cu mai mult de 1,0% față de parametrii populației.

Deși distribuția lunară a gospodăriilor din eșantionul AC, care nu au mai participat în AFM a fost uniformă (1/3 în Octombrie, 1/3 în Noiembrie și 1/3 în Decembrie), majoritatea gospodăriilor care au mai participat la AFM în trimestrele unu și doi, 2009, au fost cercetate în luna Octombrie, pentru a observa mai bine copiii care lucrează în agricultură. Pentru a evita distorsiunea provocată de această distribuție inegală, ponderile au fost ajustate în felul

$$\text{următor: } w_{i,t}^{adj} = w_{i,t}^{cor} \cdot \frac{3567512}{\sum_i w_{i,t}^{cor}} \cdot \frac{1}{3},$$

Unde $t = \overline{10,12}$ și reprezintă lunile Octombrie, Noiembrie și Decembrie (vezi Tabelul D.4).

Tabelul D.4: Coeficienții de ajustare utilizați pentru lunile de cercetare

luna	$\sum w_i^{cor}$	Populația	Coeficient ajustare
Octombrie	2606654	3567512	1,368617
Noiembrie	983938	3567512	3,625748
Decembrie	853904	3567512	4,177884

După ajustarea coeficienților de extindere pe luni s-a efectuat calibrarea după sex, după relațiile:

$$w_i^{sex} = w_i^{adj} \cdot \frac{P_s}{\sum_i w_{i,s}^{adj}},$$

unde, $s = 1, 2$, respectiv 1= bărbați și 2= femei (vezi *Tabelul D.5*).

Tabelul D.5: Coeficienții de calibrare după sex

Sex	Populația estimată	Populația demografie (Ps)	Coeficient calibrare
1	1716494	1714931	0,999089
2	1851018	1852581	1,000844

A doua variabilă de calibrare a fost mediu de reședință, calibrarea efectuându-se după relația:

$$w_i^{urb} = w_i^{sex} \cdot \frac{P_u}{\sum_i w_{i,u}^{sex}},$$

Unde, $i=1, 2$, respectiv 1=urban și 2=rural (vezi *Tabelul D.6*).

Tabelul D.6: Coeficienții de calibrare după mediu de reședință

Mediu reședință	Populația estimată	Populația demografie (Ps)	Coeficient calibrare
1	1460272	1476099	1,010838
2	2107239	2091413	0,99249

A treia variabilă de calibrare a fost vârsta, una dintre cele mai importante variabile. Pentru a asigura estimății nedeplasate au fost create 21 grupe de calibrare ($v=1, 2, 15$). Relația de calcul a fost următoarea:

$$w_i^{age} = w_i^{urb} \cdot \frac{P_v}{\sum_i w_{i,v}^{urb}}$$

Tabelul D.7: Coeficienții de calibrare după vârstă

Grupă vârstă	Vârstă, ani	Populația estimată	Populația demografie (Pv)	Coeficient calibrare
1	0 – 4	180877	188420	1,041702
5	5	34533	36181	1,047722
6	6	36090	36370	1,00777
7	7	36736	37191	1,012393
8	8	37841	38140	1,007894
9	9	38264	39203	1,024538
10	10	42755	40812	0,954544
11	11	43028	43152	1,002892
12	12	42102	46761	1,110669
13	13	48564	49588	1,021083
14	14	53209	53603	1,007395
15	15	60702	56802	0,93575
16	16	59279	59170	0,99816
17	17	64979	61613	0,9482
18	18 – 24	475416	492858	1,036687
19	25 – 49	1306822	1314208	1,005652
20	50 – 59	499272	482951	0,967311
21	60 și peste	507043	490489	0,967352

Ultima variabilă de calibrare utilizată a fost zona ($z = \overline{1,4}$). Calibrarea s-a efectuat după relația:

$$w_i^{zone} = w_i^{age} \cdot \frac{P_z}{\sum_i w_{i,z}^{age}}.$$

Tabelul D.8: Coeficienții de calibrare după zonă

Zona		Populația estimată	Populația demografie (Pv)	Coeficient calibrare
1	Nord	1064148	1057517	0,993769
2	Centru	1021611	1021394	0,999788
3	Sud	706518.7	703001	0,995021
4	Mun. Chișinău	775235.2	785600	1,01337

După I tur de calibrare s-au verificat abaterile existente între populația estimată în baza eșantionului și populația de la statistica demografică curentă, pentru fiecare subpopulație ale variabilelor de calibrare. Abaterea maximă înregistrată a fost de 0.5% la populația estimată pentru mediul urban. Astfel, după I tur, calibrarea a luat sfârșit, iar coeficienții de extindere w_i^{zone} au devenit coeficienți finali de extindere.

Anexa E: Chestionarele AC

Biroul Național de Statistica al Republicii Moldova

STRICT CONFIDENȚIAL !

În conformitate cu Legea cu privire la statistica oficială nr. 412-XV din 9.12.2004, art. 22 organele statisticii oficiale asigură confidențialitatea datelor individuale și utilizarea lor numai în scopuri statistice.

ANCHETA ASUPRA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN GOSPODĂRII

CHESTIONAR LOCUINȚĂ

Aprobat de BNS al Republicii Moldova prin ordinul nr.93 din 2 septembrie 2008

Raionul / Municipiul _____
 Sectorul municipiului _____
 Orașul _____
 Comuna _____

 Satul din componența comunei _____
 Strada _____ Nr. _____
 Bloc _____ Apartament _____

Codul centrului.....
 CENTR
 Codul locuinței..... LOC
 Nr. de ordine CL în cadrul locuinței..... CL

Capitolul 1. DATE DESPRE CLĂDIRE ȘI LOCUINȚĂ

Dacă în locuință se află mai multe gospodării, acest capitol se completează numai pentru prima gospodărie. NRA	LUNA ANUL	Data 2009
1. Destinația clădirii în care se află locuința		
• de locuit		1 ☐
• de tip cămin, hotel cu unități de locuit în comun		2 ☐
• cu altă destinație		3 ☐
		DCL
2. Situația locuinței		
a. Locuință înregistrată la ancheta precedentă		1 ☐
b. Locuință nou-inclusă în cercetare		2 ☐
c. Locuință ce trebuie exclusă din cercetare		
• distrusă, demolată sau mobilă		3 ☐
• nu mai este locuință (și-a modificat destinația)		4 ☐
• inclusă din greșeală (dublare)*		5 ☐
• imposibil de localizat		6 ☐
• dispărută prin fuziune		7 ☐
		SIL
*Codul locuinței cu care s-a dublat		
		LOC
3. Tipul locuinței		
• principală (permanentă)		1 ☐
• secundară (sezonieră)		2 ☐ TIPL
4. Numărul gospodăriilor din cadrul locuinței		NRG

Capitolul 2. DATE DESPRE GOSPODĂRIE

COMPONENTA GOSPODĂRIEI

Se înscriu în acest tabel toate persoanele care fac parte din gospodărie, inclusiv cele absente la data efectuării anchetei (militari în termen, elevi sau studenți plecați la studii, muncitori care lucrează temporar în altă localitate etc.). Nu se înscriu persoanele întâmplător prezente în gospodărie la data anchetei, dacă au domiciliul în altă locuință.

DATE DE IDENTIFICARE

Atenție! Datele se înregistrează în aceste coloane în momentul în care persoana este cercetată pentru prima oară și rămân nemodificate pe parcursul anchetelor următoare.

LUNA										ANUL 2009									
Participarea la anchetă										1									
· gospodăria acceptă interviul										2									
· gospodărie prezentă, imposibil de contactat										3									
· gospodărie contactată, dar refuză interviul										4									
· gospodărie absentă de lungă durată										6									
· gospodărie plecată peste hotare																			
Nr. pers	Numele și prenumele	Data nașterii	Sex	Cetățenia (cod)	Prezența în gospodărie	Țara (cod)	Stare civilă	Grad de rudenie cu capul gospodăriei	Cod mamă	Cod tată	Cod soț(ie)	Forma de instruire	Nivel de instruire						
NRP		luna	anul	ANN	SEX	1)	STAT	SCIV	GRUD	8)	9)	10)	11)	12)					
1									CODM	CODT	CODS	FINS	NIVS						
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			
11																			
12																			
13																			
14																			

1) Sex 1 - masculin 2 - feminin	3) Cetățenia (indicați țara)	4) Prezența în gospodărie	5) Pentru persoanele cu prezența = 3,4,5,6,7,8,9,10 indicați denumirea țării:	6) Stare civilă	7) Grad de rudenie cu capul gospodăriei	11) Forma de instruire urmată în ultimele 4 săptămâni	12) Nivel de instruire
1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____	1. Prezentă 2. Temporar absentă, plecată în altă localitate din țară Temporar absentă, plecată peste hotare mai puțin de 1an: 3. La studii 4. La lucru 5. În căutare de lucru 6. Alte motive Temporar absentă, plecată peste hotare de 1an și mai mult 7. La studii 8. La lucru 9. În căutare de lucru 10. Alte motive	ANCHETA [2] 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____ 5. _____ 6. _____ 7. _____	1. Necăsătorit(ă) 2. Căsătorit(ă) 3. Văduv(ă) 4. Divorțat(ă)	1. Capul gospodăriei 2. Soț / Soție 3. Fiu / fiică 4. Tată / mamă 5. Frate / soră 6. Ginere / noră 7. Socru / soacră 8. Bunic / bunică 9. Nepot / nepoată 10. Altă rudă 11. Neînrudit	1. Nici o formă 2. Școlară 3. Universitară 4. Postuniversitară 5. Formare profesională	1. Învățământ preșcolar sau fără școală primară 2. Învățământ primar 3. Învățământ gimnazial 4. Învățământ liceal, mediu general 5. Învățământ secundar profesional 6. Învățământ mediu de specialitate 7. Învățământ superior	

Biroul Național de Statistica al Republicii Moldova

STRICT CONFIDENȚIAL !

În conformitate cu Legea cu privire la statistica oficială nr. 412-XV din 9.12.2004, art. 22 organele statisticii oficiale asigură confidențialitatea datelor individuale și utilizarea lor numai în scopuri statistice.

ANCHETA ASUPRA FORȚEI DE MUNCĂ ÎN GOSPODĂRII

CL

CHESTIONAR INDIVIDUAL

Aprobat de BNS al Republicii Moldova prin ordinul nr. 93 din 02 septembrie 2008

Chestionarul se completează numai pentru persoanele născute înainte de **luna** ☐ ☐ 1994 inclusiv
Se transcrie **luna** din formularul **LG**

- În general, întrebările se referă la săptămîna trecută, de luni pînă duminică inclusiv.
- Puteți înregistra doar un singur răspuns la o întrebare, cu excepția întrebării 64.
- Răspundeți la întrebări, marcând X în casetele închise ☐, cifre în casetele deschise ☐ ☐
- și text în spațiile indicate prin linie întreruptă _____
- Cifrele care urmează semnul ➤ din dreptul unei casete indică numărul întrebării, la care se va trece după marcarea răspunsului în caseta respectivă.
- În cazul în care caseta marcată nu este urmată de semnul ➤, se va trece la întrebarea următoare.

IDENTIFICAREA PERSOANEI INTERVIEWATE

Datele se preiau din chestionarul CL

Codul centrului ☐ ☐ ☐ ☐ CENTR

Codul locuinței ☐ ☐ ☐ ☐ LOC

Numărul de ordine al CL în cadrul locuinței ☐ CL

Numărul persoanei din chestionarul CL ☐ ☐ NRP

Numărul anchetei din CL ☐ NRA

Numele si prenumele persoanei _____

Data nașterii luna ☐ ☐ anul ☐ ☐ ☐ ☐

LUNN ANN

OBSERVAȚII

Semnătura operatorului de interviu

FILTRU INIȚIAL

1. În cursul săptămânii trecute ați lucrat pentru salariu sau alte venituri în bani ori în natură (inclusiv în întreprinderea individuală, gospodăria țărănească, gospodăria auxiliară, gospodăriile cetățenilor, militarii în termen)?

• da 1 ☐ 3
 • nu 2 ☐

LUCR

2. Săptămîna trecută ați efectuat o activitate plătită sau neplătită cel puțin de o oră (chiar dacă sunteți student(ă), șomer, casnică sau pensionar(ă) și ați lucrat ocazional sau excepțional)?

ATENȚIE! Activitățile exclusiv dezinteresate, de caritate sau benevole, casnice, recreative nu se iau în considerație.

Exemple:

- ocupație plătită ca salariat cu program parțial sau temporar;
- lucrător ocazional, ajutor, înlocuire;
- lucru neplătit în gospodăria auxiliară, țărănească (de fermier), la întreprinderea individuală a unui membru al gospodăriei;
- producerea sau vânzarea produselor agricole de pe lotul individual, terenurile fermierilor, ori a produselor prelucrate;
- vânzarea produselor alimentare, băuturilor, îmbrăcămintei, cărților, etc. în stradă, la piață sau acasă;
- reparația caselor, apartamentelor, automobilelor, bunurilor de folosință îndelungată pentru alte persoane contra plată;
- transportul de pasageri sau de mărfuri contra plată;
- consultații plătite, meditații private (limbi străine, calculator etc.);
- curățenie în casă ori îngrijirea copiilor la alte persoane contra plată.

• da 1 ☐
 • nu 2 ☐ 6

LUCREX

3. Lucrul acesta a fost efectuat în gospodăria auxiliară care aparține nemijlocit dvs. (sau altui membru din gospodăria dvs.)? (îngrijirea animalelor, cultivarea terenurilor și alte lucrări agricole, vânzarea produselor obținute din gospodăria proprie)

• da 1 ☐
 • nu 2 ☐ 12

AGR

4. În general, produsele obținute din această gospodărie (brute sau prelucrate) sînt numai pentru consumul propriu sau și pentru vânzare?

• numai pentru consumul propriu 1 ☐
 • pentru consum și pentru vânzare (inclusiv pentru schimb) 2 ☐ 12

AGRV

5. Cîte ore ați lucrat săptămîna trecută?

• mai puțin de 20 ore 1 ☐
 • 20 ore și mai mult 2 ☐ 12

AGRO

6. Ați avut un loc de muncă de la care ați fost temporar absent săptămîna trecută din cauza concediului, bolii, lucrului sezonier, vremii rele etc?

• da 1 ☐
 • nu 2 ☐ 67

LUCR1a

7. Care a fost motivul principal pentru care n-ați lucrat săptămîna trecută?

• concediu de odihnă sau de studii 1 ☐
 • concediu de maternitate 2 ☐ 12
 • boală, accident 3 ☐
 • concediu pentru creșterea copilului (până la 3 sau 6 ani) 4 ☐
 • concediu fără plată 5 ☐
 • șomaj tehnic (lipsă materie primă sau energie, lipsă comenzi sau clienți etc.) 6 ☐ 9
 • grevă sau conflict de muncă 7 ☐
 • școlarizare sau formare profesională 8 ☐ 12

- lucru sezonier (lucrători pe cont propriu) 9 ☐ 67
- lucru sezonier (salariați) 10 ☐ 10
- zile libere, sărbători, orar variabil, inactivitate temporară în agricultură..... 11 ☐
- responsabilități familiale (exclusiv concediu de maternitate)..... 12 ☐ 12
- condiții meteorologice nefavorabile..... 13 ☐
- alt motiv 14 ☐

MODUREO

8. V-ați aflat în concediu din inițiativa administrației unității (patronului), pentru că nu aveți de lucru ?

- da 1 ☐
- nu 2 ☐

COS

9. Sînteți sigur(ă) că veți reveni la locul de muncă:

- în mai puțin de 3 luni? 1 ☐ 12
- peste 3 luni? 2 ☐
- nu este sigur..... 3 ☐ 67

LOCAS

10. Sînteți sigur(ă) că veți reveni la locul de muncă:

- în mai puțin de 6 luni? 1 ☐
- peste 6 luni? 2 ☐
- nu este sigur..... 3 ☐ 67

SEZON

11. Patronul vă plătește salariu în afara sezonului?

- da 1 ☐
- nu 2 ☐ 67

PLAT

**PERSOANĂ CARE A LUCRAT
ACTIVITATEA PRINCIPALĂ**
12. Care a fost statutul dvs. profesional?
citește

- salariat 1 ☐
 patron (avea salariați) 2 ☐ 22
 lucrător pe cont propriu 3 ☐
 lucrător familial neremunerat 4 ☐ 23
 membru al unei cooperative 5 ☐
 militar în termen 6 ☐ 89
STAP

13. Ați fost angajat(ă) în baza:

- unui contract de muncă? 1 1 ☐
 unei înțelegeri? 2 ☐

CONTRACT

14. Contractul de muncă sau înțelegerea este pe o durată:
 determinată 1 ☐ 16
 nedeterminată 2 ☐
ANGSAL

15. De cât timp sunteți angajat(ă) la acest loc de muncă?

- mai puțin de un an 1 ☐
 1-2 ani 2 ☐
 3-5 ani 3 ☐
 6-10 ani 4 ☐ 18
 11-20 ani 5 ☐
 21-30 ani 6 ☐
 31 ani și mai mult 7 ☐
TIMPLU

**16. Care este motivul principal pentru care aveți
un contract de muncă sau o înțelegere pe o durată
determinată?**
sugerează

- ucenicie 1 ☐
 perioada de probă 2 ☐
 lucru sezonier 3 ☐
 lucru ocazional 4 ☐
 lucrător cu ziua 5 ☐
 înlocuire 6 ☐
 angajare la lucrări publice remunerate 7 ☐
 lucru în proiect (inclusiv finanțat
de instituție străină) 8 ☐
 îndeplinirea anumitor lucrări 9 ☐
 contract (pe perioadă determinată)
consecutiv la același patron 10 ☐
 alt motiv 11 ☐
MOTEMP

**17. Care este durata contractului de muncă sau
înțelegerii?**

- contract/înțelegere de 1 zi 1 ☐
 mai puțin de 1 lună 2 ☐
 1 – 2 luni 3 ☐
 3 – 6 luni 4 ☐
 7 – 12 luni 5 ☐
 13 – 18 luni 6 ☐
 19 – 24 luni 7 ☐
 25 – 36 luni 8 ☐
 mai mult de 36 luni 9 ☐
 nu știe 10 ☐
DURCONTR

**18. Cum considerați, patronul achită pentru dvs.
contribuții în fondul de pensii, de șomaj și asigurări
medicale?**

- da, desigur 1 ☐
 posibil 2 ☐
 nu 3 ☐
 nu știe 4 ☐
CONTRIB

**19. Beneficiați de concediu anual plătit sau de
compensație pentru concediul nefolosit?**

- da 1 ☐
 nu 2 ☐
 nu știe 3 ☐
CONAN

**20. Cum considerați, în caz de boală sau traumă ați
putea fi plătit pentru timpul nelucrat?**

- da 1 ☐
 nu 2 ☐
 nu știe 3 ☐
CONBO

**21. Care este forma de proprietate a unității în care ați
lucrat?**

- publică 1 ☐
 privată 2 ☐
 mixtă (publică și privată) fără participare străină 3 ☐ 23
 străină 4 ☐
 proprietatea întreprinderilor mixte
(cu participare străină) 5 ☐
PROP

22. Cîți salariați:

- aveți permanent? ☐ ☐ ☐ NRSAL
 ați avut săptămîna trecută? ☐ ☐ ☐ NRSALT

23. Unde se află locul dvs. de muncă?

- domiciliul propriu 1 ☐
 domiciliul clientului sau al patronului 2 ☐
 întreprindere, uzină, fabrică, magazin, birou,
atelier etc. (separat de casă) 3 ☐
 fermă sau teren agricol 4 ☐
 șantier de construcții 5 ☐
 piață deschisă sau tarabă în stradă 6 ☐
 nu există un loc fix 7 ☐
 altul 8 ☐
PLAS

**24. Activitatea de bază ați exercitat-o: la întreprindere,
organizație, instituție**

- (cu drept de persoană juridică) 1 ☐
 în gospodărie țărănească (de fermier) 2 ☐
 la întreprindere individuală; birou
individual de avocați sau notarial,
parteneriat (fără drept de persoană juridică) 3 ☐
 în activitate de muncă individuală 4 ☐
 în gospodării particulare ale cetățenilor ca
salariat (act.95) 5 ☐
 în gospodăria auxiliară proprie 6 ☐ 26
 nu știe 7 ☐
FOJ

**25. Subunitatea (unitatea) la care ați lucrat a fost
înregistrată?**

- da 1 ☐
 e în proces de înregistrare 2 ☐
 nu 3 ☐
 nu știe 4 ☐
REGIS

26. Ce ocupație ați avut?

a) Profesia sau funcția efectiv exercitată

b) Scurtă descriere

Cod **OCUP****27. Corespunde această ocupație domeniului dumneavoastră de pregătire?**da.....1 ☐ 29nu, este mai inferioară.....2 ☐nu, este mai superioară.....3 ☐sunt echivalente, dar nu au legătură.....4 ☐**DOMEN****28. Ce domenii de pregătire (calificare) aveți?**

(indicați până la trei domenii)

1. Cod 2. Cod 3. Cod **CODDOM**

29. a) Care este denumirea completă a subunității sau a unității (întreprinderii) în care ați lucrat săptămâna trecută? (întreprindere: SRL, SA, cooperativă, întreprindere de stat etc.; asociație; instituție; organizație; subunitate: uzină, fabrică, magazin, secție, bază de transport, etc.)

.....

b) Care este activitatea principală a subunității (unității) în care ați lucrat?

CAEM **ACT****30. Câte persoane au lucrat săptămâna trecută la subunitate (unitate), inclusiv dvs. ?**1-41 ☐5-92 ☐10-193 ☐20-494 ☐50-995 ☐ 32100-1996 ☐200 și peste7 ☐mai mult de 9 persoane8 ☐nu știe9 ☐**NRLUCR****31. Indicați numărul concret de persoane angajate.***Atenție! completează interviatorul***CONCRET****32. Sînteți expus(să) la locul de muncă unor factori care au impact negativ asupra sănătății dvs.?**da1 ☐nu2 ☐ 34**COND****33. Care sînt acești factori?**

Scurtă descriere

1. Cod 2. Cod 3. Cod **CONDL****34. Programul dvs. obișnuit de lucru este:**complet?.....1 ☐ 36parțial?.....2 ☐**PROG****35. Care este motivul principal pentru care lucrați cu program parțial?***sugerează*școlarizare sau formare profesională1 ☐boală sau handicap2 ☐nu a găsit de lucru cu program complet3 ☐

transferat(ă) din inițiativa administrației/patronului

la program de lucru parțial4 ☐lipsă clienți, comenzi5 ☐responsabilități familiale6 ☐

nu a dorit loc de muncă cu program

complet (inclusiv din cauza vârstei)7 ☐alt motiv8 ☐**MOPAR****ACTIVITATEA SECUNDARĂ**

36. În condițiile actuale de trai, venituri mici, prețuri ridicate, multe persoane desfășoară pe lângă activitatea principală și o altă activitate. Dvs. ați avut săptămâna trecută și o altă activitate cel puțin de o oră, chiar pentru venit neesențial în bani ori în natură? (permanentă, ocazională sau excepțională)

ocupație plătită ca salariat cu program parțial sau temporar; lucrător ocazional, ajutor, înlocuire;

lucru neplătit în gospodăria auxiliară, țărănească (de fermier), la întreprinderea individuală a unui membru al gospodăriei;

producerea sau vânzarea produselor agricole de pe lotul individual, terenurile fermierilor, ori a produselor prelucrate;

vânzarea produselor alimentare, băuturilor, îmbrăcămintei, cărților, etc. în stradă, la piață sau acasă;

reparația caselor, apartamentelor, automobilelor, bunurilor de folosință îndelungată pentru alte persoane contra plată;

transportul de pasageri sau de mărfuri contra plată; consultații plătite, meditații private (limbi străine, calculator etc.);

curățenie în casă, îngrijirea copiilor la alte persoane contra plată etc.

da.....1 ☐nu.....2 ☐ 54**ASEC**

37. Lucrul din activitatea secundară a fost efectuat în gospodăria auxiliară, care aparține nemijlocit dvs. (sau altui membru din gospodăria dvs.)?

da.....1 ☐nu.....2 ☐ 39**AGRS**

38. În general, produsele obținute din această gospodărie (brute sau prelucrate) sunt numai pentru consumul propriu sau și pentru vânzare?

numai pentru consumul propriu.....1 ☐ 54

pentru consum și pentru vânzare (inclusiv

barter).....2 ☐**AGRVS**

39. Care a fost statutul dvs. profesional în activitatea secundară?

*citește*salariat.....1 ☐patron.....2 ☐lucrător pe cont propriu.....3 ☐lucrător familial neremunerat.....4 ☐ 45membru al unei cooperative.....5 ☐**STAPS**

40. Ați fost angajat(ă) în activitatea secundară în baza:
unui contract de muncă? 1 ☐
unei înțelegeri? 2 ☐

CONTRACTS

41. Cum considerați, în activitatea secundară, patronul achită pentru dvs. contribuții în fondul de pensii, de șomaj și asigurări medicale?

da, desigur 1 ☐
posibil 2 ☐
nu 3 ☐
nu știe 4 ☐

CONTRIBS

42. Beneficiați în activitatea secundară de concediu anual plătit sau de compensație pentru concediul nefolosit?

da 1 ☐
nu 2 ☐
nu știe 3 ☐

CONANS

43. Cum considerați, în activitatea secundară, în caz de boală sau traumă, ați putea fi plătit pentru timpul nelucrat?

da 1 ☐
nu 2 ☐
nu știe 3 ☐

CONBOS

44. Care a fost forma de proprietate a unității în care ați lucrat în activitatea secundară?

publică 1 ☐
privată 2 ☐
mixtă (publică și privată) fără
participare străină 3 ☐
străină 4 ☐
proprietatea întreprinderilor mixte
(cu participare străină) 5 ☐

PROPS

45. Unde se află locul dvs. de muncă în activitatea secundară?

domiciliul propriu 1 ☐
domiciliul clientului sau al patronului 2 ☐
întreprindere, uzină, fabrică, magazin, birou,
atelier etc. (separat de casă) 3 ☐
fermă sau teren agricol 4 ☐
șantier de construcții 5 ☐
piață deschisă sau tarabă în stradă 6 ☐
nu există un loc fix 7 ☐
altul 8 ☐

PLASS

46. Activitatea secundară ați exercitat-o: la întreprindere, organizație, instituție

(cu drept de persoană juridică) 1 ☐
în gospodărie țărănească (de fermier) 2 ☐
la întreprindere individuală; birou individual
de avocați sau notarial, parteneriat
(fără drept de persoană juridică) 3 ☐
în activitate de muncă individuală 4 ☐
în gospodării particulare ale cetățenilor ca
salariat (act. 95) 5 ☐
în gospodărie auxiliară proprie 6 ☐ 48
nu știe 7 ☐

FOJS

47. Subunitatea (unitatea) la care ați lucrat în activitatea secundară a fost înregistrată?

da 1 ☐
e în proces de înregistrare 2 ☐
nu 3 ☐
nu știe 4 ☐

REGISS

48. Ce ocupație ați avut în activitatea secundară?

a) Profesia sau funcția efectiv exercitată

b) Scurtă descriere

----- Cod ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

OCUPS

49. a) Care este denumirea completă a subunității sau a unității (întreprinderii) în care ați lucrat săptămâna trecută în activitatea secundară? (întreprindere: SRL, SA, cooperativă, întreprindere de stat etc.; asociație; instituție; organizație; subunitate: uzină, fabrică, magazin, secție, bază de transport, etc.)

b) Care este activitatea principală a subunității (unității) în care ați lucrat?

----- Cod CAEM ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

ACTS

50. Câte persoane au lucrat săptămâna trecută la subunitatea (unitatea) unde desfășurați activitatea secundară (total, inclusiv dvs.)?

1-4 1 ☐
5-9 2 ☐
10-19 3 ☐
20-49 4 ☐
50-99 5 ☐ 52
100-199 6 ☐
200 și peste 7 ☐
mai mult de 9 persoane 8 ☐
nu știe 9 ☐

NRLUCRS

51. Indicați numărul concret de persoane angajate.

Atenție! completează interviatorul ☐

CONCRETS

52. Pe lângă activitatea principală și secundară, săptămâna trecută ați lucrat poate și în gospodăria auxiliară, care aparține nemijlocit dvs. (sau altui membru din gospodăria dvs.)?

da 1 ☐
nu 2 ☐ 54

AGRT

53. În general, produsele obținute din această gospodărie (brute sau prelucrate) sînt numai pentru consumul propriu sau și pentru vânzare?

numai pentru consumul propriu 1 ☐
pentru consum și pentru vânzare (inclusiv barter) 2 ☐

AGRV

ORELE DE LUCRU

54. Cîte ore ați lucrat săptămîna trecută în:

	activitatea principală	activitatea secundară
luni		
marți		
miercuri		
joi		
vineri		
sîmbătă		
duminică		
total	DUREP	DURES

Total ore lucrate (DUREP+DURES)..... □□□□□□
DURE

55. Stimate operator de interviu! Cîte ore a lucrat respondentul săptămîna trecută (ținînd cont de răspunsul la întrebarea 54a)?

0 ore 1 □ 58
mai puțin de 40 ore 2 □
40 ore 3 □ 58
41 ore și mai mult 4 □ 57

SUMORE

56. Care a fost motivul principal pentru care săptămîna trecută ați lucrat mai puțin de 40 ore?

lucrează de obicei mai puțin de 40 ore 1 □
șomaj tehnic (lipsă materie primă sau energie, lipsă comenzi sau clienți etc.) 2 □
grevă sau conflict de muncă 3 □
școlarizare sau formare profesională 4 □
caracter sezonier 5 □ 58
zile libere, sărbători, orar variabil 6 □
responsabilități familiale 7 □
condiții meteorologice nefavorabile 8 □
începerea sau schimbarea slujbei 9 □
încetarea slujbei fără începerea alteia 10 □
boală, accident 11 □
alt motiv 12 □

MODURE

57. Care este motivul principal pentru care săptămîna trecută ați lucrat mai mult de 40 ore?

citește:

dorința de a avea un câștig, un venit mai mare 1 □
lucrează de obicei mai mult de 40 ore 2 □
volum de lucru deosebit de mare pe parcursul săptămînii trecute 3 □
lucru sezonier 4 □
orar variabil 5 □
alt motiv 6 □

MOT

58. Ați fi vrut să lucrați mai multe ore plătite săptămîna trecută decît ați lucrat?

da 1 □
nu 2 □ 61

DORADIT

59. Cîte ore suplimentare ați avut disponibile pentru a lucra săptămîna trecută?

..... □ □

OREADIT

60. În ce mod ați fi vrut să lucrați mai multe ore? mărind numărul de ore la locul

(locurile) actual(e) de muncă 1 □
avînd un loc de muncă adițional 2 □
înlocuind locul(locurile) de muncă prezent(e) cu altul (altele) cu mai multe ore de lucr 3 □

MODADIT

MUNCA INADECVATĂ

61. Ați dori să vă schimbați situația actuală la locul de muncă?

da 1 □
nu 2 □ 64
SIT

62. Care este motivul principal pentru care doriți să vă schimbați situația la locul de muncă?

a lucra mai multe ore cu o creștere
corespunzătoare a venitului 1 □
a avea o remunerare mai mare pe oră 2 □
teama sau certitudinea de a pierde locul de muncă actual 3 □
locul de muncă actual este temporar(ocazional) 4 □
a utiliza calificarea / abilitățile mai adecvat 5 □
a avea un program de lucru mai convenabil, navetă mai scurtă 6 □
condiții inadecvate de lucru 7 □
a lucra mai puține ore cu o reducere corespunzătoare a venitului 8 □
alt motiv 9 □

MOCAUT

63. Ați căutat un alt loc de muncă în ultimele patru săptămîni?

da 1 □
nu 2 □
CAUTOC

63a. Ați căutat o activitate suplimentară în ultimele patru săptămîni?

da 1 □
nu 2 □
CAUTOCA

VENIT PROVENIT din OCUPARE

Atenție! Verificați statutul ocupațional al persoanei în activitatea principală și în activitatea secundară și alegeți întrebarea corespunzătoare

	Activitatea principală	Activitatea secundară
64. Salariați (Î.12=1 și/sau Î.39=1). Ce salariu ați primit (avut) luna trecută după excluderea impozitului pe venit și contribuțiilor sociale și asigurării medicale obligatorii, însă pînă a fi efectuate alte rețineri (plăți)? 1. Salarii directe regulate (de toate tipurile) în bani..... Plăți pentru timpul nelucrat..... Prime și recompense neregulate..... Plăți în natură..... Plăți pentru perioade anterioare..... Plăți primite în avans, pentru lunile următoare..... 7. TOTAL	le le le le le le le le SALARP	le le le le le le le le SALARS
Indicați numărul de ordine (din CL) al persoanei care a declarat venitul din activitatea comună a Dvs.	NRPP	NRPS
65. Nesalariați (Î.12<1 și/sau Î.39<1) (se exclud producătorii agricoli, care produc pentru consumul propriu și lucrătorii familiali neremunerați).		
a.I. Ce venit ați avut (obținut) luna trecută de la întreprinderea, gospodăria țărănească (de fermier), activitatea individuală sau gospodăria auxiliară a dvs.? a.II. Care au fost cheltuielile dvs. luna trecută pentru întreprinderea, gospodăria țărănească (de fermier), activitatea individuală sau gospodăria auxiliară a dvs.?	le PROFP le PROFP1	le PROFS le PROFS1
b. Ați luat careva mărfuri, materie primă sau produse prelucrate (fabricate) nemijlocit de Dvs. luna trecută pentru consum (uz) propriu în gospodărie de la întreprinderea, gospodăria țărănească (de fermier), activitatea individuală sau din gospodăria auxiliară? da..... 1 ☐ c nu..... 2 ☐ d	MARF	MARF1
c. I. Care era valoarea de cumpărare a mărfurilor (produselor) sau a materiei prime folosite pentru consum (uz) propriu în gospodărie?.....	le MARFP	le MARFS
c.II. Care era valoarea (la prețul local de vânzare) a produselor proprii brute sau prelucrate, folosite pentru consum (uz) propriu în gospodărie?.....	le CONSP	le CONSS
d. Ați achitat (primit) careva plăți în natură luna trecută? • da..... 1 ☐ e • nu..... 2 ☐ 86	NAT	NAT 1
e. I. Care era valoarea în bani a plăților achitate?	le NATP	le NATS
e. II. Care era valoarea în bani a plăților primite?	le NATURP	le NATURS

66. Producători agricoli pentru consumul propriu (Î.5=2) Care este valoarea la preț local de vânzare a produselor agricole produse (crescute) în gospodăria dvs. pe care le-ați folosit pentru consumul propriu luna trecută? 1. Produsul nr.1..... 2. Produsul nr.2..... 3. Alte produse..... 4. TOTAL.....		Activitatea principală [] [] [] [] lei [] [] [] [] lei [] [] [] [] lei [] [] [] [] lei CONSUMP
PERSOANĂ CARE NU A LUCRAT		
PERSOANĂ ÎN CĂUTAREA UNUI LOC DE MUNCĂ		
67. Ați căutat de lucru sau un alt loc de muncă în ultimele 4 săptămîni? • da.....1 □ • nu.....2 □ 69 CAUTNOC		
68. Ce metode ați folosit în ultimele 4 săptămîni pentru a găsi un loc de muncă?		
	Da	Nu
1. înscriere la oficiul forței de muncă	☐	☐
2. demersuri pentru a începe o activitate pe cont propriu	☐	☐
3. înscriere la agenții particulare de plasare	☐	☐
4. publicare de anunțuri	☐	☐
5. răspuns la anunțuri	☐	☐
6. contactarea directă a patronilor sau a factorilor responsabili de angajare	☐	☐
7. apel la prieteni, rude, colegi, sindicate	☐	☐
8. altă metodă	☐	☐
METOD		
Dacă la înt. 68 persoana a răspuns DA la cel puțin una din variantele de răspuns atunci 72, altfel 70		
69. Ați fi dorit să lucrați săptămîna trecută? • da.....1 □ • nu.....2 □ 76b DOR		
70. Care a fost motivul principal pentru care nu ați căutat de lucru în ultimele 4 săptămîni? <i>sugerează</i> a găsit deja și va începe la o dată ulterioară.....1 □ așteaptă rezultatul unui concurs sau interviu.....2 □ așteaptă reîntoarcerea la ultimul loc de muncă (exclusiv concediu pentru creșterea copilului).....3 □ 72 a întreprins demersuri pentru o activitate pe cont propriu și aștepta rezultatele.....4 □ începe serviciul militar obligatoriu.....5 □ urma cursuri școlare sau formare profesională.....6 □ responsabilități familiale (inclusiv concediu pentru creșterea copilului).....7 □ 75 boală sau invaliditate.....8 □ nu știe cum și unde să mai caute.....9 □		

nu se simte pregătit(ă) profesional.....10 □ credea că nu va găsi de lucru din cauza vîrst.....11 □ a căutat altădată, dar nu a găsit.....12 □ alt motiv.....13 □ 75 MONCAUT
71. Ați căutat de lucru în ultimul an, utilizînd diferite metode pentru a găsi un loc de muncă? • da.....1 □ • nu.....2 □ 75 CAUT
72. Ce fel de loc de muncă ați căutat sau deja ați găsit? <i>cîtește</i> • ca salariat.....1 □ • ca nesalariat.....2 □ • orice loc de muncă.....3 □ 74 LOCM
73. Ce program de lucru ați căutat? <i>cîtește</i> • doar complet.....1 □ • doar parțial.....2 □ • complet, dar ar accepta și parțial.....3 □ • parțial, dar ar accepta și complet.....4 □ • orice program de lucru.....5 □ PROGC
74. De cînd căutați de lucru (așteptați reangajarea sau ați întreprins demersuri pentru a lansa o activitate pe cont propriu)? • luna.....□ □ LUNC • anul.....□ □ □ ANC
75. Ați putea începe lucrul în următoarele 15 zile, dacă s-ar găsi acum un loc de muncă? • da.....1 □ 77 • nu.....2 □ 76a DISP
76a. Care este motivul principal pentru care nu ați putea începe lucrul în următoarele 15 zile? • urmează un curs de școlarizare sau formare profesională.....1 □ • începe serviciul militar obligatoriu.....2 □ • responsabilități familiale (inclusiv concediu pentru creșterea copilului).....3 □ • boală.....4 □ 86 • pensionar(ă) (pensie □ limita de vîrstă, de invaliditate, pierderea întreținătorului).....5 □ • inactiv voluntar.....6 □ • se pregătește să plece la (a sosit de curînd de la) lucru peste hotare.....7 □ • perioadă în afara sezonului în agricultură.....8 □ 77 • alt motiv.....9 □ 86 MONDISP
76b. Care este motivul principal pentru care nu doriți să lucrați? • urmează un curs de școlarizare sau formare profesională.....1 □ • începe serviciul militar obligatoriu.....2 □ • responsabilități familiale (inclusiv concediu pentru creșterea copilului).....3 □

- boală.....4 ☐
- pensionar(ă) (pensie: limita de vîrstă, de invaliditate, pierderea întreținătorului)5 ☐ 86
- inactiv voluntar6 ☐
- se pregătește să plece la (a sosit de curînd de la) lucru peste hotare7 ☐
- perioadă în afara sezonului în agricultură.....8 ☐
- alt motiv9 ☐

MONDISPD

77. Care din următoarele motive v-ar determina să refuzați un loc de muncă ?

citește

- schimbarea domiciliului.....1 ☐
- distanță mare față de casă, navetă.....2 ☐
- separarea de familie.....3 ☐
- loc de muncă de o calificare mai joasă.....4 ☐
- recalificare.....5 ☐
- lipsa unui contract de muncă6 ☐
- câștiguri mai mici7 ☐
- climat inadecvat de muncă.....8 ☐
- lucru neinteresant9 ☐
- condiții nefavorabile de muncă.....10 ☐
- ar accepta în orice condiții.....11 ☐

MOREF

ACTIVITATEA ANTERIOARĂ

78. Ați lucrat vreodată pentru salariu sau alte venituri în bani ori în natură?

- da.....1 ☐
- nu2 ☐ 86

LUCRU

79. Care a fost motivul principal pentru care ați încetat să lucrați?

- concediere sau reducere de personal.....1 ☐
- desființarea unității, faliment2 ☐
- sfîrșitul unei activități temporare.....3 ☐
- pensionare4 ☐
- boală sau invaliditate5 ☐
- începerea sau pregătirea studiilor6 ☐
- începerea serviciului militar obligatoriu.....7 ☐
- responsabilități familiale (inclusiv concediu pentru creșterea copilului)8 ☐
- demisie din alte motive.....9 ☐
- perioadă în afara sezonului în agricultură.....10 ☐

MONLUCRU

80. Ați încetat să lucrați:

- mai mult de 8 ani în urmă?1 ☐ 86
- mai puțin de 8 ani în urmă?2 ☐

INLUCRU

81. Care a fost data încetării lucrului?

- luna ☐ ☐ LUNU
- anul ☐ ☐ ☐ ANU

82. Ce ocupație ați avut la ultimul loc de muncă?

a) Profesia sau funcția efectiv exercitată

b) Scurtă descriere

Cod ☐ ☐ ☐ ☐

OCUPU

83. a) Care este denumirea completă a subunității sau a unității (întreprinderii) în care s-a aflat ultimul dvs. loc de muncă? (întreprindere: SRL, SA, cooperativă, întreprindere de stat etc.; asociație; instituție; organizație; subunitate: uzină, fabrică, magazin, secție,, bază de transport, etc.)

b) Care era activitatea principală a subunității (unității) în care s-a aflat ultimul dvs. loc de muncă?

Cod CAEM ☐ ☐ ☐ ☐

ACTU

84. Care a fost statutul dvs. profesional la ultimul loc de muncă?

citește

- salariat1 ☐
- patron.....2 ☐
- lucrător pe cont propriu.....3 ☐
- lucrător familial neremunerat.....4 ☐ 86
- membru al unei cooperative.....5 ☐

STAPU

85. Care era forma de proprietate a unității în care s-a aflat ultimul dvs. loc de muncă?

- publică.....1 ☐
- privată.....2 ☐
- mixtă (publică și privată) fără
- participare străină.....3 ☐
- străină.....4 ☐
- proprietatea întreprinderilor mixte
- (cu participare străină).....5 ☐

PROPU

ÎNSCRIERE LA AGENȚIA PENTRU OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

86. Săptămîna trecută v-ați aflat în evidența unei agenții de ocupare a forței de muncă?

- da.....1 ☐
- nu2 ☐ 88

OFMS

87. Ați beneficiat de ajutor de șomaj?

- da.....1 ☐
- nu2 ☐

ALOC

INFORMAȚII

88. Sînteți membru al sindicatului?

- da.....1 ☐
- nu2 ☐

SIND

89. Cine a răspuns la întrebări?

- persoana însăși.....1 ☐
- un alt membru al gospodăriei.....2 ☐
- altă persoană.....3 ☐

RASP

90. Data completării

- ziua..... ☐ ☐ ☐ ☐ ZI
- luna..... ☐ ☐ ☐ LUN
- anul..... ☐ ☐ ☐ AN

VĂ MULȚUMIM PENTRU SUSȚINERE ȘI COLABORARE !

Trimestrul IV 2009
Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

STRICT CONFIDENȚIAL!

Ancheta Forței de Muncă

În conformitate cu Legea cu privire la statistica oficială nr. 412-XV din 9.12.2004, art. 22 organele statisticii oficiale asigură confidențialitatea datelor individuale și utilizarea lor numai în scopuri statistice.

ACTIVITĂȚILE COPILULUI

CHESTIONAR COMPLEMENTAR

Aprobat de BNS al Republicii Moldova prin ordinul nr. 79 din 15 septembrie 2009

**Chestionarul se completează numai pentru persoanele
cu vârsta cuprinsă între 5 și 17 ani inclusiv**

Răspundeți la întrebări, marcând X în casetele închise ☐, cifre în casetele deschise ☐ și text în spațiile indicate prin linie întreruptă _____

Cifrele care urmează semnul ↗ din dreptul unei casete indică numărul întrebării la care se va trece după marcarea răspunsului în caseta respectivă.

În cazul în care caseta marcată nu este urmată de semnul ↗, se va trece la întrebarea următoare.

IDENTIFICAREA PERSOANEI INTERVIEWATE

Datele se preiau din chestionarul CL

Codul centrului..... ☐☐☐☐CENTR

Codul locuinței..... ☐☐☐☐LOC

Numărul de ordine al CL în cadrul locuinței ☐CL

Numărul persoanei din chestionarul CL ☐☐NRP

Numărul anchetei din CL..... ☐NRA

Numele și prenumele persoanei _____

Data nașterii luna ☐☐ anul ☐☐☐☐
LUNN ANN

NIVELUL DE INSTRUIRE	
1. Poți citi și scrie o propoziție scurtă, simplă, cu sens într-o limbă oarecare?	
da.....1	
nu.....2	
SCRIS	
2. Frecvențezi acum școala sau grădinița (grupa pregătitoare)?	
da.....1	
nu.....2	
FREC	
3. Care este nivelul școlii unde înveți acum și în ce clasă (an de studii) ești?	
	Clasa/anul
preșcolar.....1	☞ filtru 1
primar (clasele I-IV).....2	
gimnazial (clasele V-IX).....3	
mediu de cultură generală, liceal (clasele X-XII).....4	
secundar profesional.....5	
mediu de specialitate.....6	
superior	
ciclul I.....7	
ciclul II (masterat).....8	
altul(medicină, arhitectură, veterinarie).....9	
CLASA	CLASAT
4. La ce vârstă ai început școala primară?	
.....ani	
INCEP	
5. Ai lipsit de la școală cel puțin o zi săptămâna trecută?	
da.....1	
nu.....2	
LIPS	filtru 1
6. Câte zile ai lipsit de la școală săptămâna trecută?	
.....zile	
LIPSZ	
7. Care a fost motivul principal pentru care ai lipsit de la școală săptămâna trecută?	
vacanță.....1	
absența profesorului.....2	
condiții meteorologice nefavorabile.....3	

ajutor în afacerea familiei.....4	☞ filtru 1
activități gospodărești.....5	
lucru în afara afacerii familiei.....6	
boală/ traumă/invaliditate.....7	
alt motiv.....8	
MOTLIPS	
8. Ai frecventat vreodată școala/grădinița?	
da.....1	☞ 10
nu.....2	
FRECVO	
9. Care este motivul principal pentru care n-ai frecventat niciodată școala/grădinița?	
prea mic.....1	
boală/invaliditate.....2	
lipsa unei școli/grădinițe în apropiere.....3	
probleme financiare.....4	
familia nu-i permite.....5	
nu-l interesează școala.....6	filtru 1
consideră că învățătura nu are valoare.....7	
lipsa de siguranță la școală.....8	
învățat o meserie.....9	
pentru a lucra contra plată.....10	
pentru a lucra ca lucrător neplătit în afacerea/ferma familiei.....11	
activități gospodărești.....12	
alt motiv.....13	
MOTFR	
10. Care era cel mai înalt nivel de educație/clasă/an de studii pe care l-ai frecventat?	
	Clasa/anul
preșcolar.....1	☞ filtru 1
primar (clasele I-IV).....2	
gimnazial (clasele V-IX).....3	
mediu de cultură generală, liceal (clasele X-XII).....4	
secundar profesional.....5	
mediu de specialitate.....6	☞ 12
superior	
ciclul I.....7	
ciclul II (masterat).....8	
altul(medicină, arhitectură, veterinarie).....9	
CLASAF	CLASAF

11. Care a fost motivul principal pentru care ai părăsit școala? absolvirea gimnaziului 1 ☐ vârstă prea mare pentru școală 2 ☐ invaliditate/boală 3 ☐ lipsa unei școli/grădinițe în apropiere 4 ☐ probleme financiare 5 ☐ familia nu-i permite 6 ☐ nereușită la învățătură/nu-l interesează 7 ☐ școala 7 ☐ nu consideră că educația are valoare 8 ☐ lipsa de siguranță la școală 9 ☐ pentru a învăța o meserie 10 ☐ pentru a lucra contra plată 11 ☐ pentru a lucra ca lucrător neplătit 12 ☐ în afacerea/ferma familiei 13 ☐ activități gospodărești 13 ☐ alt motiv 4 ☐ MPARAS	
12. La ce vârstă ai început școala primară? ☐ ☐ ☐ ☐ ani INCEP2	
13. La ce vârstă ai părăsit școala? ☐ ☐ ☐ ☐ ani PARAS	
FILTRU 1 Stimată intervievator! Care este vârsta respondentului? 5-9 ani 1 ☐ ☐ ☐ ☐ 17 10-17 ani 2 ☐ ☐ ☐ ☐ 14 FILTRU1	
14. Ai urmat vreodată/urmezi cursuri de formare profesională (se exclud cercurile, școala muzicală)? da 1 ☐ nu 2 ☐ F17 FORMP	
15. Ai obținut/vei obține certificat pentru aceste cursuri de formare profesională? da 1 ☐ nu 2 ☐ F17 CERT	

16. Care a fost/meseria obișnuită la aceste cursuri? (dulgheri, operator calculator, frizer etc.) Descriere CORM ☐ ☐ ☐ ☐ MESER	
ACTIVITATEA ECONOMICĂ	
17. Săptămâna trecută ai lucrat cel puțin o oră pentru salariu sau alte venituri în bani ori în natură? da 1 ☐ ☐ 20 nu 2 ☐ LUCRAC	
18. Săptămâna trecută ai efectuat cel puțin una din activitățile enumerate mai jos, chiar numai pentru o oră? (Citiți fiecare întrebare de mai jos și înregistrați unul din răspunsuri "da" sau "nu")	
1. Ai lucrat în afacerea proprie de unul singur ori cu unul sau mai mulți parteneri? Exemple: Vânzarea obiectelor, confecționarea obiectelor pentru vânzare, repararea obiectelor, paza automobilelor, servicii de coafare și frizerie, îngrijirea copiilor de creșă, transportarea persoanelor și a mărfurilor etc.	da ☐ nu ☐
2. Ai lucrat pentru salariu, comision ori plată în natură (se exclude lucrul în gospodării particulare ale cetățenilor ca salariat: menajeră, dădăcă, bucătar, spălătoreasă)? Exemple: un loc de muncă permanent, în baza unui contract, ocazional sau în acord contra plată, lucru efectuat pentru hrană sau adăpost.	da ☐ nu ☐
3. Ai lucrat în gospodării particulare ale cetățenilor pentru salariu sau plată în natură?	da ☐ nu ☐
Ai ajutat fără plată în afacerea (de orice fel) a familiei? (Se exclud activitățile gospodărești: pregătirea hranei, călcatul, îngrijirea copiilor etc.) Exemple: Ajută la vânzarea obiectelor, confecționează obiecte pentru vânzare sau schimb, duce contabilitatea, face curat/ordine în afacerea familiei, lucrări de construcție sau reparație capitală în afacerea familiei etc.	da ☐ nu ☐
Ai lucrat sau ai ajutat în gospodăria auxiliară, în gospodăria țărănească, în livadă (proprie sau a gospodăriei)? Exemple: creșterea culturilor, aratul, strângerea roadei, îngrijirea vitelor, păsărilor.	da ☐ nu ☐

6. Ai efectuat lucrări de construcție sau reparație capitală în casa, pe terenul gospodăriei?	da	nu
7. Ai cărat apă ori ai colectat lemne de foc pentru utilizarea în gospodărie?		
Ai produs (confectionat) alte bunuri pentru utilizare în gospodărie? Ex: confectionarea îmbrăcămintei, mobilei, vaselor din argilă etc.		
LUCRAC1-8		
FILTRU 2		
Dacă la 1.18 persoana a răspuns DA la cel puțin una din variantele de răspuns 19, în caz contrar 19		
FILTRU2		
19. Totuși ai un loc de muncă, o afacere proprie, ori altă activitate economică sau în gospodăria țărănească unde ai lipsit, însă la care vei reveni precis?		
da.....1		
nu2 19 31		
LUCRLIPS		
20. Ce ocupație ai avut? (ex. căratul cărămizilor; hrănitul păsărilor; culegerea porumbului; etc.)		
Ocupația CORM		
OCUPAC		
21. Descrie activitatea principală, adică unde ai îndeplinit acest lucru/sarcină.		
Activitatea CAEM		
ACTAC		
22. În afară de activitatea ta principală ai mai făcut și alt lucru săptămână trecută?		
da.....1		
nu2		
ACTSAC		
23. Câte ore ai lucrat săptămâna trecută?		

Luni	activitatea principală	alte activități
Mărti		
Miercuri		
Joi		
Vineri		
Sâmbătă		
Duminică		
Total		
.....		Total
OREAC		
24. La ce vârstă ai început să lucrezi?	 ani	
INCEPL		
25. Unde ți-ai exercitat activitatea principală pe parcursul săptămânii trecute:		
domiciliul familiei (propriu).....1		
domiciliul clientului sau al patronului2		
oficiu, birou3		
fabrică/atelier.....4		
fermă/ teren agricol /livadă5		
șantier de construcții6		
carieră.....7		
magazin/ chioșc/ cafenea/ restaurant/ hotel8		
piață deschisă sau tarabă în stradă9		
nu există un loc fix10		
altul11		
PLASAC		
26. În activitatea ta principală ai fost:		
salariat.....1		
patron2		
lucrător pe cont propriu.....3		
lucrător familial neplătit.....4		
membru al unei cooperative5		
STAPAC		
27. Care a fost modalitatea de achitare pentru ultima perioadă plătită?		
tariful pe unitate/bucată.....1		
plata pe oră.....2		
plata pe zi3		
plata pe săptămână4		

plata pe lună.....5□ plata pentru volumul executat.....6□ altă modalitate.....7□ MODAC	
28. Care este venitul mediu lunar din activitatea principală?□□□ lei VENITAC	
29. Ce faci de obicei cu veniturile tale? dau toți/o parte din bani părinților/tutorilor.....1□ patronul dă toți/o parte din bani părinților/tutorilor.....2□ achit taxa mea școlară.....3□ cumpăr rechizite școlare.....4□ cumpăr lucruri pentru gospodărie.....5□ cumpăr lucruri pentru mine.....6□ fac economii.....7□ altceva.....8□ UTILV	
30. Care este motivul principal pentru care lucrezi? pentru un venit suplimentar în familie.....1□ ajutor la achitarea datoriilor familiei.....2□ ajutor în afacerea familiei.....3□ pentru a obține deprinderi de muncă.....4□ 33 pentru a înlocui temporar o persoană care și-a pierdut capacitatea de muncă.....5□ altul.....6□ MOTLUCR	
CĂUTAREA UNUI LOC DE MUNCĂ	
31. Ai căutat de lucru săptămâna trecută? da.....1□ nu.....2□ CAUTAC	
32. Ai lucrat în ultimele 12 luni? da.....1□ nu.....2□ 42 LUCRAN	

SĂNĂTATE ȘI SECURITATE		
33. Ai fost în ultimele 12 luni în cel puțin una din situațiile de mai jos din cauza muncii pe care o faci (sau ai făcut-o)?		
	da	nu
1. traume superficiale sau răni deschise	☐	☐
2. fracturi	☐	☐
3. entorse, luxații sau vânătăi	☐	☐
4. arsuri, usturături, scabie sau degerături	☐	☐
5. afecțiuni ale organelor respiratorii	☐	☐
6. afecțiuni ale ochilor	☐	☐
7. afecțiuni ale pielii	☐	☐
8. afecțiuni ale stomacului / diaree	☐	☐
9. febră	☐	☐
10. extenuare, istovire	☐	☐
11. altă problemă _ _ _ _ _	☐	☐
TRAUM1-11		
FILTRU 3		
Dacă la Î.33 persoana a răspuns DA la cel puțin una din variantele de răspuns 34, în caz contrar 36		
FILTRU3		
34. Amintește-ți, cum ți-a influențat munca/școala cea mai serioasă boală/rană? nu prea serios- n-am încetat să lucrez/să frecventez școala.....1□ am încetat pentru scurt timp lucrul/ școala2□ am părăsit lucrul/ școala.....3□ INFL		
35. Amintește-ți, ce ocupație aveai în momentul în care ți-a fost provocată cea mai serioasă boală/rană? Lucrul/Sarcina _ _ _ _ _ CORM □□□□ OCUPTR		
36. Cari (ai cărat) obiecte grele la locul de muncă? da.....1□ nu.....2□ GREUT		

37. Lucrezi (ai lucrat) cu diferite unelte/ mașini/ echipament complicat?
 da.....1 ☐
 nu2 ☐ 39
 COMPLIC

38. Ce tip de unelte/ mașini/ echipament utilizezi (ai utilizat) în munca ta?
 (Descrie mai jos 2 din cele mai des utilizate)
 1. _____
 2. _____
 UNELT1-2

39. Ești (ai fost) expus în timpul lucrului la unul din factorii de mai jos?

	da	nu
1. praf, fum	☐	☐
2. foc, gaze, flăcări	☐	☐
3. zgomot puternic sau vibrație	☐	☐
4. temperatură foarte înaltă sau foarte joasă	☐	☐
5. instrumente periculoase (cuițe etc.)	☐	☐
6. lucru sub pământ	☐	☐
7. lucru la înălțime	☐	☐
8. lucru în apă/lac/bazin/râu	☐	☐
9. locul de muncă este prea întunecos sau strâmt	☐	☐
10. ventilație insuficientă	☐	☐
11. preparate chimice (pesticide, clei etc.)	☐	☐
12. substanțe explozive	☐	☐
13. alte lucruri, procese ori condiții proaste pentru sănătatea și securitatea ta _ _ _ _ _	☐	☐
NOCIV1-13		

40. Ai avut vreodată la locul de muncă cel puțin una din situațiile următoare?

	da	nu
1. strigăte constante	☐	☐
2. insulte repetate	☐	☐
3. bătaie /traumă fizică	☐	☐
4. abuz sexual (ai fost atins/mângâiat ori s-au făcut lucruri pe care nu le-ai dorit)	☐	☐
5. alte situație _ _ _ _ _	☐	☐
SITAC1-5		

41. Cum crezi, este normal pentru un copil de vârsta ta să lucreze?
 da.....1 ☐
 nu2 ☐
 NORM